

YARADILIŞ

KİTABI

GİRİŞ

«*Yaradılış*» Kitabı Tövratın birinci kitabıdır. Bu kitab həm də bəşər tarixində ən qədim kitablardan biridir. «*Yaradılış*» Kitabının ilk fəsillərində göy və yerin yaranması, dünyada canlı aləmin meydana gəlməsi barədə danışılır və bu fəsillərin mövzusu əsasında da kitab belə adlanır. Burada Allahın dünya və insanı yaratmasından, ideal mühitdə yaşayan insanın günaha batması və günahın get-gedə artıb çoxalmasından bəhs olunur. Kitabda təsvir olunan mövzular bəşər tarixinin təşəkkülünü, sivilisasiyanın meydana gəlməsini, qədim dünyanın ayrı-ayrı tarixi simalarının və xalqlarının fəaliyyətini əhatə edir.

«*Yaradılış*» Kitabı şərti olaraq iki əsas hissəyə bölünə bilər: birinci hissə (1:1–11:9) dünyanın yaranması və bəşərin qədim tarixi, ikinci hissə (11:10–50:26) isə İsrail xalqının əcdadları barədə hekayətlərdən ibarətdir.

«*Yaradılış*» Kitabının əsas ideyasını kamil yaranmış, lakin günaha bataraq maddi və mənəvi problemlərə düşər olmuş insanın Allah fəaliyyəti nəticəsində ruhani məqsədlərə istiqamətləndirilməsi fikri təşkil edir. Bu kitabda Allahın bütün varlıq üzərində hakimiyyətə malik olması və bəşər tarixini Öz məqsədinə – seçilmiş

ruhani xalqın xilasına doğru yönəltməsi ideyaları xüsusi vurğulanır.

Kitabın məzmunu:

1:1–2:25 Kainatın və insanın yaranması

3:1-24 İnsanın günaha batması

4:1–5:32 Adəmdən Nuha qədər

6:1–10:32 Nuh və daşqın

11:1-9 Babil qülləsi

11:10-32 Samdan İbrahimə qədər

12:1–35:29 Əcdadlar: İbrahim, İshaq, Yaqub

36:1-43 Esavın nəslı

37:1–45:28 Yusif və onun qardaşları

46:1–50:26 İsraililər Misirdə

Dünyanın yaranması

¹ * Başlanğıcda Allah göyləri və yeri yaratdı. ² Yer quruluşsuz və boş idi. Dərin sular üzərində qaranlıq var idi. Allahın Ruhu suların üzərində dolaşırdı.

³ * Allah dedi: «Qoy işıq olsun». İşıq oldu. ⁴ Allah gördü ki, işıq yaxşıdır. Sonra O, işığı qaranlıqdan ayırdı. ⁵ Allah işığı «gündüz», qaranlığı isə «gecə» adlandırdı. Axşam oldu, səhər açıldı; bu, birinci gün idi.

⁶ * Sonra Allah dedi: «Qoy suların arasında bir qübbə olsun və suları bir-birindən ayırsın». ⁷ Allah qübbəni düzəltdi və qübbənin altındakı suları onun üstündəki sulardan ayırdı. Belə də oldu. ⁸ Allah qübbəni «göy» adlandırdı. Axşam oldu, səhər açıldı; bu, ikinci gün idi.

* **1:1** Yəh. 1:1-3; İbr. 11:3

* **1:3** 2Kor. 4:6

* **1:6** 2Pet. 3:5

⁹ Sonra Allah dedi: «Qoy göyün altındakı sular bir yerə yığılsın ki, quru görünsün». Belə də oldu. ¹⁰ Allah qurunu «yer», su yığınlarını isə «dənizlər» adlandırdı. Allah gördü ki, bu, yaxşıdır.

¹¹ Sonra Allah dedi: «Qoy yer üzü bitkilər yetirsin: toxumlar bitirən ot-ələf və torpaqda hər növ bəhərli ağaclar yetişsin. Ağaclar meyvə gətirsin və toxumları meyvələrinin içində olsun». Belə də oldu. ¹² Yer üzü bitkilər yetirdi: hər növ toxum bitirən ot-ələf və hər növ ağac yetişdi. Ağaclar meyvə gətirirdi və toxumları meyvələrinin içində idi. Allah gördü ki, bu, yaxşıdır. ¹³ Axşam oldu, səhər açıldı; bu, üçüncü gün idi.

¹⁴ Sonra Allah dedi: «Qoy göy qübbəsində gecəni gündüzdən ayıran çıraqlar olsun. Onlar işarələri, fəsilləri və günlərlə illəri göstərsin. ¹⁵ Qoy onlar göy qübbəsində çıraqlar olub, yer üzünə işıq saçsın». Belə də oldu. ¹⁶ Allah iki böyük çıraqla düzəltdi: gündüzü idarə etmək üçün böyük çıraqla, gecəni idarə etmək üçün kiçik çıraqla. O həmçinin ulduzları düzəltdi. ¹⁷ Allah onları göy qübbəsinə qoydu ki, yer üzünə işıqla saçsın, ¹⁸ gündüzü və gecəni idarə etsin, işığı qaranlıqdan ayırsın. Allah gördü ki, bu, yaxşıdır. ¹⁹ Axşam oldu, səhər açıldı; bu, dördüncü gün idi.

²⁰ Sonra Allah dedi: «Qoy sular çoxlu canlı məxluqlarla qaynaşsın, yer üstündəki göy qübbəsində quşlar uçsun». ²¹ Allah nəhəng su əjdahalarını və suda qaynaşan hər növ bütün sürünən canlı məxluqları, həmçinin hər növ bütün qanadlı quşları yaratdı. Allah gördü ki, bu, yaxşıdır. ²² Allah onlara bərəkət verərək dedi: «Törəyib çoxalın və dənizlərdəki suları doldurun,

quşlar da yer üzündə çoxalsın». ²³ Axşam oldu, səhər açıldı; bu, beşinci gün idi.

²⁴ Sonra Allah dedi: «Qoy yer üzünü hər növ canlı məxluqlar – hər növ ev heyvanları, sürünən canlılar və çöl heyvanları əmələ gətirsin». Belə də oldu. ²⁵ Allah hər növ çöl heyvanlarını, hər növ ev heyvanlarını və yerdə sürünən bütün canlıları yaratdı. Allah gördü ki, bu, yaxşıdır.

²⁶ * Sonra Allah dedi: «Öz surətimizə və bənzərimizə görə insanı yaradaq. Qoy o, dənizdəki heyvanlara, göydəki quşlara, yerdəki heyvanlara, bütün yer üzünə və yerdə sürünən canlıların hamısına hökmranlıq etsin». ²⁷ * * Allah insanı Öz surətində yaratdı, Allahın surətində yaratdı, onları kişi və qadın olaraq yaratdı. ²⁸ Allah onlara xeyir-dua verərək dedi: «Törəyib çoxalın və yer üzünü bürüyüb ona sahib olun: dənizdəki heyvanlar, göydəki quşlar, yerdə sürünən bütün canlılar üzərində hökmranlıq edin». ²⁹ Allah dedi: «Budur, yer üzündə toxum verən bütün ot-ələfi və meyvələrində toxumu olan bütün ağacların bəhərini sizə verirəm ki, qidalanasınız. ³⁰ Yerdəki heyvanların, göydəki quşların və yerdə sürünən canlıların hamısına – nəfəsi olan bütün canlılara isə yem olmaq üçün bütün yaşıl otları verirəm». Belə də oldu. ³¹ Allah gördü ki, yaratdığı hər şey çox yaxşıdır. Axşam oldu, səhər açıldı; bu, altıncı gün idi.

2

¹ Göylər və yer, oradakı hər şey beləcə tamam-

* **1:26** 1Kor. 11:7

* **1:27** Yar. 5:2; Mat. 19:4-5; Mark 10:6

* **1:27** Yar. 5:1-2

landı. 2** Allah yeddinci günə qədər gördüyü işləri qurtardı və yeddinci gün gördüyü işlərdən ayrılıb istirahət etdi. 3 Allah yeddinci günə bərəkət verdi və onu təqdis etdi, çünki gördüyü bütün yaratma işini qurtarıb həmin gün istirahət etdi.

Adam və Həvva Eden bağında

4 Rəbb Allahın göyləri və yeri yaratmasının hekayəti belədir: Rəbb Allah göyləri və yeri yaradanda 5 yer üzündə heç bir bitki yox idi, heç bir çöl otu da bitmirdi, çünki Rəbb Allah yer üzünə hələ yağış göndərməmişdi və torpağı becərən insan da yaranmamışdı. 6 Amma yerdən su çıxırdı və bütün torpağı sulayırdı. 7* Rəbb Allah yerin torpağından insanı* düzəltdi və onun burnuna həyat nəfəsi üfördü. Beləcə insan canlı varlıq oldu.

8 Sonra Rəbb Allah şərqdə yerləşən Edendə bir bağ saldı və düzəltdiyi insanı orada yerləşdirdi. 9* Rəbb Allah torpaqda gözəl görünüşlü və yemək üçün şirin meyvəli cürbəcür ağaclar yetirdi. O həmçinin bağın ortasında həyat ağacını və xeyirləşəri bilmə ağacını bitirdi.

10 Bağı suvarmaq üçün Edəndən bir çay çıxırdı, oradan isə dörd qola bölünürdü. 11 Onlardan birinin adı Pişondur. O bütün Xavila ölkəsini dolanaraq axır. Orada qızıl çıxır. 12 Bu ölkənin qızılı yaxşıdır. Burada həm də ətirli qatran və damarlı əqiq var. 13 İkinci çayın adı Gixondur.

* 2:2 İbr. 4:4,10 * 2:2 Çıx. 20:11 * 2:7 1Kor. 15:45 * 2:7
İnsan – İbrani mətnində *adam* sözü olub ilk insana verilən adı ifadə edir. Bu söz həm də torpaq – *adama* sözünə bənzəyir. * 2:9 Yar. 3:22; Vəhy 2:7; 22:2,14

O, Kuş ölkəsini dolanaraq axır. ¹⁴ Üçüncü çayın adı Dəclədir. O, Aşşur ölkəsinin şərqiindən axır. Dördüncü çay Fəratdır.

¹⁵ Rəbb Allah insanı götürüb Eden bağına qoydu ki, oranı becərsin və saxlasın. ¹⁶ Rəbb Allah insana əmr edib dedi: «Bağdakı bütün ağacların bəhrəsindən istəyəndə yeyə bilərsən. ¹⁷ Ancaq xeyirlə şəri bilmə ağacının meyvəsindən yemə, çünki ondan yeyən gün hökmən öləcəksən».

¹⁸ Rəbb Allah yenə dedi: «İnsanın tək olması yaxşı deyil, Mən ona münasib olan bir köməkçi yaradaçağam». ¹⁹ Rəbb Allah bütün çöl heyvanlarını və göydəki bütün quşları torpaqdan düzəltdi. Sonra onları insanın yanına gətirdi ki, onun bunları necə adlandıracağını görsün. İnsan hər heyvana hansı adı qoydusa, o cür də adlandı. ²⁰ İnsan bütün ev heyvanlarına, göydəki quşlara və bütün çöl heyvanlarına ad verdi, amma insana münasib olan bir köməkçi tapılmadı. ²¹ O zaman Rəbb Allah insana dərin yuxu göndərdi və o yuxuya getdi. Onda Rəbb Allah onun qabırğasının birini götürdü və yerini ətlə örtüdü. ²² Rəbb Allah insandan götürdüyü qabırğadan qadını düzəltdi və onu insanın yanına gətirdi. ²³ İnsan dedi:

«Bax, nəhayət, bunun
Sümüyü mənim sümüyümdən,
Bədəni mənim bədənimdəndir.
Adına “qadın” deyiləcək,
Çünki o, kişidən† götürülüb».

† 2:23 Kişi – ibrani mətnində iş, qadın – işsa.

24 * Buna görə də kişi öz ata-anasını tərk edib arvadına qovuşacaq və onlar bir bədən olacaq. 25 Adəm və arvadı – ikisi də çılpaq idi, ancaq bundan utanmırdılar.

3

Adəm və Həvvanın günaha batması

1 * Rəbb Allahın yaratdığı bütün çöl heyvanlarının ən hiyləgəri ilan idi. İlan qadına dedi: «Doğrudanmı, Allah sizə “bağda olan heç bir ağacın bəhrələrindən yeməyin” deyib?» 2 Qadın ilana dedi: «Bağdakı ağacların bəhrələrindən yeyə bilərik. 3 Amma bağın ortasındakı ağacın meyvələri barədə Allah deyib: “Ondan yeməyin və ona toxunmayın, yoxsa öləcəksiniz!”» 4 İlan qadına dedi: «Yox, əsla ölməzsünüz. 5 Əksinə, Allah bilir ki, o meyvələrdən yediyiniz gün gözləriniz açılacaq və xeyirlə şəri bilərək Allah kimi olacaqsınız». 6 * Qadın gördü ki, ağacın meyvəsi yemək üçün yaxşıdır, gözə xoş görünür və bu ağac insana dərrakə verməyi vəd edir. Buna görə də o həmin meyvədən dərib yedi. Sonra yanında olan ərinə də verdi, o da yedi. 7 O vaxt ikisinin də gözləri açıldı və çılpaq olduqlarını bildilər. Buna görə də əncir yarpaqlarını bir-birinə hörüb özlərinə fitə düzəldilər.

8 Onlar günün sərinliyində bağda gəzişən Rəbb Allahın səsinə eşitdilər. Adəm və onun arvadı Rəbb Allahın hüzurundan qaçıb bağdakı ağacların arasında gizləndilər. 9 Rəbb Allah Adəmi səsləyib dedi: «Haradasan?» 10 O cavab verdi: «Bağda səsinə

* **2:24** Mat. 19:4-5; Mark 10:7-8; 1Kor. 6:16; Ef. 5:31 * **3:1** Vəhy

12:9; 20:2 * **3:6** Rom. 5:12

eşitdim və çılpaq olduğum üçün qorxdum, ona görə də gizlənmişəm». ¹¹ Rəbb Allah dedi: «Kim sənə bildirdi ki, çılpaqsan? Sənə yeməyi qadağan etdiyim ağacın meyvəsindən yeməmişən ki?» ¹² Adəm dedi: «Mənimlə birgə olmaq üçün verdiyin qadın o ağacın meyvəsindən verdi, mən də yedim». ¹³ * Rəbb Allah qadına dedi: «Sən niyə belə etdin?» Qadın dedi: «İlan məni yoldan çıxartdı, mən də yedim».

¹⁴ Rəbb Allah ilana dedi:
«Sən bunu etdiyən üçün
Bütün ev heyvanları və çöl heyvanları arasında
Lənət qazanırsan.

Qarnın üstündə sürünəcəksən,
Bütün ömrün boyu torpaq yeyəcəksən.

¹⁵ * Mən səninlə qadın arasına,
Sənin balanla onun övladı arasına
Düşmənçilik salıram.
Bu övlad sənin başından vuracaq,
Sən də onu dabanından sancacaqsan».

¹⁶ Sonra Rəbb Allah qadına dedi:
«Hamilə olanda sənə
Çox əziyyət verəcəyəm,
Uşaqlarını ağrı içində doğacaqsan.
Ərinə meylli olacaqsan,
O sənə ağalıq edəcək».

¹⁷ * Sonra Rəbb Allah Adəmə dedi:
«Arvadının sözünə qulaq asdığı üçün,
Qadağan etdiyim, “meyvəsini yemə” dediyim
Ağacdan yediyin üçün
Sənə görə torpaq lənətlənir.

* **3:13** Rom. 7:11; 2Kor. 11:3; 1Tim. 2:14

* **3:15** Vəhy 12:17

* **3:17** İbr. 6:8

Ömrün boyu zəhmətlə
Torpaqdan yemək əldə edəcəksən.
18 O sənə tikan və qanqal bitirəcək,
Sən də çöldəki ot-ələfi yeyəcəksən.

19 Alın tərnlə çörək yeyəcəksən.
Axırda torpağa qayıdacaqsan,
Çünki oradan götürülmüsən,
Ona görə ki yerin torpağısan,
Torpağa da qayıdacaqsan».

20 Adəm arvadının adını Həvva* qoydu, çünki o, yer üzündə yaşayanların hamısının anası oldu.
21 Onda Rəbb Allah Adəmlə arvadı üçün dəridən paltar düzəltdi və onlara geyindirdi.

22 * Sonra Rəbb Allah dedi: «Budur, insan xeyirlə şərin nə olduğunu bilərək bizlərdən biri kimi oldu. Qoy indi əlini uzadaraq həyat ağacının meyvəsindən dərib yeməsin və əbədi yaşamasın!»
23 Rəbb Allah insanı Eden bağından çıxartdı ki, o özünün də bir qismindən götürüldüyü torpağı becərsin. 24 Rəbb Allah insanı qovdu. O, Eden bağının şərqinə keruvlarını və hər tərəfə fırlanan odlu qılıncını qoydu ki, həyat ağacına gedən yolu qorusunlar.

4

Qabil və Habil

1 Adəm arvadı Həvva ilə yaxınlıq etdi və Həvva hamilə olub Qabili* doğdu. Həvva dedi: «Rəbbin köməyi ilə bir insan qazandım». 2 Sonra o, Qabilin

* **3:20** Həvva – ibrani dilində yaşamaq mənası verən bir sözdən götürülmüşdür. * **3:22** Yar. 2:9; Vəhy 2:7; 22:2,14 * **4:1** Qabil – ibrani mətnində *qayin* sözü olub qazanma deməkdir.

qardaşı Habil doğdu. Habil çoban oldu, Qabil isə əkinçi.

³ Bir müddət keçəndən sonra Qabil torpağın bəhrəsindən Rəbb Allaha təqdim gətirdi. ⁴ * Habil də sürüsündə ilk doğulan heyvanlardan bir neçəsini və onların piyini təqdim etdi. Rəbb Habil və onun təqdimini qəbul etdi, ⁵ ancaq Qabil və onun təqdimini qəbul etmədi. Buna görə də Qabil bərk qəzəblənib qaşqabağını salladı. ⁶ Rəbb Qabilə dedi: «Niyə qəzəblənmişən? Niyə qaşqabağını sallamısan? ⁷ Əgər yaxşı iş görürsənsə, Mən qəbul etməməmmi? Əgər yaxşı iş görmürsənsə, günah qarının ağzında durub. Onun meyli sənədir, ancaq sən ona üstün gəlməlisən».

⁸ * Sonra Qabil qardaşı Habilə bir söz dedi və onlar çölə getdilər. Orada Qabil qardaşı Habilin üstünə hücum çəkib onu öldürdü. ⁹ Sonra Rəbb Qabildən soruşdu: «Qardaşın Habil haradadır?» O dedi: «Bilmirəm, məgər mən qardaşımın keşikçisiyəm?» ¹⁰ * Rəbb dedi: «Sən nə etdin? Qardaşının qanının səsi torpaqdan Mənə fəryad edir. ¹¹ İndi sən torpaqdan lənət aldın; o torpaq ki sənin əlinlə tökülən qardaş qanını udmaq üçün ağzını açdı. ¹² Torpağı becərdiyin zaman o daha gücünü sənə verməyəcək. Yer üzündə qaçaq və sərgərdan olacaqsan». ¹³ Qabil Rəbbə dedi: «Cəzam çəkə biləcəyimdən daha artıqdır. ¹⁴ Bax bu gün Sən məni torpaqdan qovursan. Mən də Sənin hüzurundan gizlənib yer üzündə qaçaq və sərgərdan olacağam. Ancaq kim mənə rast gəlsə,

* **4:4** İbr. 11:4 * **4:8** Mat. 23:35; Luka 11:51; 1Yəh. 3:12 * **4:10**
İbr. 12:22-24

məni öldürəcək». ¹⁵ Rəbb ona dedi: «Xeyr! Kim Qabili öldürsə, ondan yeddi qat intiqam alınacaq». Rəbb Qabilə bir əlamət qoydu ki, ona rast gələn kəs onu öldürməsin. ¹⁶ Beləcə Qabil Rəbbin hüsurunu tərک etdi və Eden bağından şərqudə – Nod torpağında yaşamağa başladı.

Qabilin nəsli

¹⁷ Qabil arvadı ilə yaxınlıq etdi və arvadı hamilə olub Xanoku doğdu. O zaman o, bir şəhər tikdi, şəhərə oğlu Xanokun adını verdi. ¹⁸ Xanokdan İrad törədi. İraddan Mehuyael törədi. Mehuyældən Metuşael törədi. Metuşældən Lemek törədi. ¹⁹ Lemek iki arvad aldı: birinin adı Ada, o birinin adı Silla idi. ²⁰ Ada Yavalı doğdu. Yaval çadırdə yaşamağın və sürü saxlamağın əsasını qoydu. ²¹ Onun qardaşının adı Yuval idi. O hər cür lira və tütək çalmağın əsasını qoydu. ²² Silla isə Tuval-Qayini doğdu. Tuval-Qayin tuncdan və dəmirdən hər cür kəşici alətlər düzəldərdi. Onun Naama adlı bacısı var idi.

²³ Bir dəfə Lemek arvadlarına dedi:
«Ey Ada və Silla, səsimi eşidin,
Ey Lemekin arvadları, sözümə qulaq asın:
Məni yaraladığı üçün
Bir adam öldürdüm,
Məni zədələdiyi üçün
Bir cavan öldürdüm.
²⁴ Qabil üçün yeddi qat qisas alıncaqsa,
Lemek üçün yetmiş yeddi qat alınacaq».

Şet və Enoş

²⁵ Adəm yenə arvadı ilə yaxınlıq etdi və Həvva bir oğlan doğub adını Şet † qoyaraq dedi: «Qabilin öldürdüyü Habilin yerinə Allah mənə başqa bir oğul bəxş etdi». ²⁶ Şetin də bir oğlu oldu və adını Enoş qoydu. O zaman insanlar Rəbbin adını çağırmağa başladı.

5

Adəmdən Nuha qədər olan nəsillər (1Saln. 1:1-4)

¹ * Adəmin nəsil tarixçəsi belədir. Allah insanı yaradanda onu Öz bənzərinə görə yaratdı. ² * Allah onları kişi və qadın olaraq yaratdı, onlara xeyir-dua verdi və yaratdığı gün onları «insan» adlandırdı.

³ Adəmin yüz otuz yaşı olanda özünə bənzər, öz surətində bir oğlu oldu və adını Şet qoydu. ⁴ Şet doğulandan sonra Adəm səkkiz yüz il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ⁵ Adəm doqquz yüz otuz il ömür sürüb öldü.

⁶ Şet yüz beş yaşında olanda oğlu Enoş doğuldu. ⁷ Enoş doğulandan sonra Şet səkkiz yüz yeddi il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ⁸ Şet doqquz yüz on iki il ömür sürüb öldü.

⁹ Enoş doxsan yaşında olanda oğlu Qenan doğuldu. ¹⁰ Qenan doğulandan sonra Enoş səkkiz yüz on beş il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ¹¹ Enoş doqquz yüz beş il ömür sürüb öldü.

¹² Qenan yetmiş yaşında olanda oğlu Mahalalel doğuldu. ¹³ Mahalalel doğulandan sonra Qenan

† 4:25 Şet – ibrani dilində bəxş etmək. * 5:1 Yar. 1:27-28 * 5:2 Yar. 1:27; Mat. 19:4-5; Mark 10:6

səkkiz yüz qırx il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ¹⁴ Qenan doqquz yüz on il ömür sürüb öldü.

¹⁵ Mahalalel altmış beş yaşında olanda oğlu Yered doğuldu. ¹⁶ Yered doğulandan sonra Mahalalel səkkiz yüz otuz il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ¹⁷ Mahalalel səkkiz yüz doxsan beş il ömür sürüb öldü.

¹⁸ Yered yüz altmış iki yaşında olanda oğlu Xanok doğuldu. ¹⁹ Xanok doğulandan sonra Yered səkkiz yüz il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ²⁰ Yered doqquz yüz altmış iki il ömür sürüb öldü.

²¹ * Xanok altmış beş yaşında olanda oğlu Metuşelah doğuldu. ²² Metuşelah doğulandan sonra Xanok üç yüz il Allahla bir yol getdi. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ²³ Xanok üç yüz altmış beş il yaşadı. ²⁴ O, Allahla bir yol getdi. Sonra qeyb oldu, çünki Allah onu Öz yanına götürdü.

²⁵ Metuşelah yüz səksən yeddi yaşında olanda oğlu Lemek doğuldu. ²⁶ Lemek doğulandan sonra Metuşelah yeddi yüz səksən iki il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ²⁷ Metuşelah doqquz yüz altmış doqquz il ömür sürüb öldü.

²⁸ Lemek yüz səksən iki yaşında olanda bir oğlu doğuldu. ²⁹ O dedi: «Bu oğul Rəbbin lənətlədiyi torpağı becərəndə çəkdiyimiz əziyyətlərdə, əlimizin zəhmətində bizə təsəlli verəcək». Buna görə də onun adını Nuh * qoydu. ³⁰ Nuh doğulandan sonra Lemek beş yüz doxsan beş il yaşadı. Onun başqa oğulları və qızları oldu. ³¹ Lemek yeddi yüz yetmiş yeddi il ömür sürüb öldü.

* **5:21** İbr. 11:5; Yəhd. 14-15 * **5:29** Nuh – ibrani dilində təsəlli.

³² Nuh beş yüz yaşında olanda Sam, Ham və Yafəs adında oğulları oldu.

6

İnsanların pozğunlaşması və daşqın

¹ İnsanlar yer üzündə çoxalmağa başladı və onların qızları doğuldu. ² O zaman Allah oğulları gördülər ki, insan qızları çox gözəldir və bəyəndikləri hər qızı özlərinə arvad etdilər. ³ Rəbb dedi: «Mənim Ruhum insanda əbədi qalmayacaq, çünki onlar ancaq bədəndir. Onların ömrü yüz iyirmi il olacaq».

⁴ Həmin dövrdə və Allah oğulları insan qızlarını arvad alıb övladları doğulan dövrdə də yer üzündə böyük adamlar* yaşayırdı. Bunlar qədim dövrün qəhrəman və adlı-sanlı adamları idi.

⁵ * Rəbb gördü ki, yer üzündəki insanların şər əməlləri çoxdur və hər zaman onların ürəyindəki fikirlər və niyyətlər pisləyə doğru yönəlir. ⁶ O, yer üzündə insanları yaratdığına peşman oldu və ürəyində kədərləndi. ⁷ Rəbb dedi: «Yaratdığım insanları yer üzündən siləcəyəm, bunu insanlarla birgə heyvanların, sürünənlərin və quşların da başına gətirəcəyəm, çünki onları yaratmağıma peşman olmuşam». ⁸ Ancaq Nuh Rəbbin gözündə lütf tapdı.

⁹ * Nuhun tarixçəsi belədir: Nuh saleh və öz nəsli arasında qüsursuz bir adam idi. O, Allahla bir yol gedirdi. ¹⁰ Nuhun üç oğlu oldu: Sam, Ham və Yafəs. ¹¹ Ancaq Allahın önündə yer üzündəki

* **6:4** Böyük adamlar – ibrani mətnində *nefilim* sözü olub mənası tam aydın deyil. * **6:5** Mat. 24:37; Luka 17:26; 1Pet. 3:20 * **6:9** 2Pet. 2:5

insanlar pozğunlaşmışdı və dünya zorakılıqla dolmuşdu. ¹² Allah yer üzündəki insanların daha da pozğunlaşdığını gördü, çünki dünyadakı bütün bəşər yolunu azmışdı.

¹³ Allah Nuha dedi: «Önümdə olan bütün bəşərin sonu çatıb, çünki yer üzünü onların zorakılığı ilə dolub. Buna görə də Mən onları yer üzünü ilə birgə məhv edəcəyəm. ¹⁴Özünə qofer[†] ağacından bir gəmi düzəlt, onun içində otaqlar düzəlt, üstünə içəridən və bayırdan qatran vur. ¹⁵Gəmini belə düzəlt: onun uzunluğu üç yüz qulac, eni əlli qulac, hündürlüyü isə otuz qulac olsun. ¹⁶Gəminin üstündən bir qulac aşağı pəncərə açarsan və qapısını yan tərəfdən qoyarsan. Gəminin üç mərtəbəsi olsun: biri altıda, biri ortada, biri də üstdə.

¹⁷ Bax Mən yer üzünü suya qərq edəcəyəm ki, göylər altında həyat nəfəsi olan bütün canlılar məhv olsun və yer üzündə olanların hamısı öləcək. ¹⁸ Ancaq əhdimi sənənlə bağlayıram. Sən oğulların, arvadın və gəlinlərlə birgə gəmiyə minərsən. ¹⁹ Bütün heyvanlardan, canlı məxluqlardan bir cütünü – erkək və dişisini gəmiyə götürərsən ki, sənənlə birgə sağ qalsın. ²⁰ Növlərinə görə quşların, heyvanların və yerdə sürünənlərin hər birindən bir cütü sənənin yanına gələcək ki, sağ qalsın. ²¹ Həmçinin özünə birlikdə hər cür azuqə götürüb yanına yığ ki, sənənin və onların yeməyi olsun».

²² * Nuh hər şeyi etdi: Allah ona necə əmr etmişdisə, o da hər şeyi eləcə yerinə yetirdi.

[†] **6:14** Qofer – naməlum bir ağac növü. * **6:22** İbr. 11:7

7

¹ Rəbb Nuha dedi: «Sən bütün ailənlə birgə gəmiyə gir, çünki bu bəşər nəsli içində yalnız sənəi önümdə saleh gördüm. ² Hər pak heyvanın erkək və dişisindən yeddi cüt, hər murdar heyvanın erkək və dişisindən bir cüt götür, ³ həmçinin göydəki hər quşun erkək və dişisindən yeddi cüt götür; qoy bütün yer üzündə onların nəsli kəsilməsin. ⁴ Çünki yeddi gün sonra yer üzünə qırx gün-qırx gecə yağış yağdıracağam və yaratdığım bütün canlıları yer üzündə məhv edəcəyəm». ⁵ Rəbb Nuha necə əmr etmişdisə, o da hər şeyi eləcə yerinə yetirdi.

⁶ Yer üzündə daşqın olanda Nuhun altı yüz yaşı var idi. ⁷ * Nuh, onun arvadı, oğulları və gəlinləri daşqından qurtarmaq üçün birlikdə gəmiyə mindilər. ⁸ Allahın Nuha əmr etdiyi kimi pak və murdar heyvanların, quşların, bütün yerdə sürünənlərin ⁹ erkək və dişisi cüt-cüt Nuhun yanına gəlib gəmiyə mindi.

¹⁰ Yeddi gün sonra yer üzündə daşqın oldu. ¹¹ * Həmin gün – Nuhun ömrünün altı yüzüncü ilində, ikinci ayın on yeddinci günü dərinlikdə olan bütün gur su qaynaqları püskürdü və göylərin pəncərələri açıldı. ¹² Yer üzünə qırx gün-qırx gecə yağış yağdı.

¹³ Elə həmin gün Nuh, onun arvadı, oğulları Sam, Ham, Yafəs və üç gəlini gəmiyə mindilər. ¹⁴ Onlarla birgə hər növ çöl heyvanı, hər növ ev heyvanı, hər növ yerdə sürünən, hər növ göydə uçan canlı və hər cür quş gəmiyə girdi: ¹⁵ həyat nəfəsi olan bütün canlılardan cüt-cüt Nuhun yanına gəlib gəmiyə mindi. ¹⁶ Allahın Nuha əmr etdiyi kimi

* **7:7** Mat. 24:38-39; Luka 17:27 * **7:11** 2Pet. 3:6

bütün canlılardan erkək və dişi heyvanlar gəmiyə girdilər. Onların dalınca Rəbb gəminin qapısını örtüdü.

¹⁷ Yer üzündə qırx gün daşqın oldu və su çoxalıb gəmini yerdən yuxarı qaldırdı. ¹⁸ Su çox yuxarı qalxıb yer üzünü aldı və gəmi suyun üzündə üzməyə başladı. ¹⁹ Su yer üzünü elə tutdu ki, göylər altında olan bütün uca dağlar suya qərq oldu. ²⁰ Su dağların zirvəsindən on beş qulac qalxdı və onları örtüdü. ²¹ Yer üzündə hərəkət edən canlıların hamısı – quşlar, ev heyvanları, çöl heyvanları, yerdə sürünənlər və bütün insanlar məhv oldu. ²² Quruda yaşayan, burnunda həyat nəfəsi olan canlı varlıqların hamısı öldü. ²³ Rəbb yer üzündə olan bütün canlıları məhv etdi: insanlardan tutmuş heyvanlara, sürünənlərə və göydəki quşlara qədər hər şey yer üzündə məhv oldu. Yalnız Nuh və onunla birgə gəmidə olanlar sağ qaldı. ²⁴ Yüz əlli gün ərzində su yer üzündə çoxaldı.

8

Daşqının sonu

¹ Allah Nuhu və onunla birgə gəmidə olan bütün çöl heyvanlarını və ev heyvanlarını yada saldı. Allah yer üzünə külək göndərdi və su azalmağa başladı. ² Dərinlikdə olan su qaynaqları və göylərin pəncərələri bağlandı, yağış dayandı. ³ Su yer üzündən tədricən çəkildi, yüz əlli gün keçdikdən sonra su azaldı. ⁴ Yeddinci ayın on yeddinci günü gəmi Ararat dağlarında dayandı. ⁵ Onuncu aya qədər su yavaş-yavaş çəkildi, onuncu ayın birinci günü dağların zirvələri göründü.

⁶ Qırx gün sonra Nuh düzəltdiyi gəminin pəncərəsini açıb ⁷ bir qarğa buraxdı; qarğa uçub getdi və yer üzündə su quruyana qədər hər tərəfi dolaşdı. ⁸ Nuh bu dəfə bir göyərçin buraxdı ki, suyun yer üzündən çəkilib-çəkilmədiyini bilsin. ⁹ Amma göyərçin qonmaq üçün rahat bir yer tapmadığına görə onun yanına – gəmiyə qayıtdı, çünki hələ bütün yer üzündə su var idi. Nuh əlini uzadıb göyərçini tutdu və gəmiyə – öz yanına apardı. ¹⁰ O daha yeddi gün gözlədi və göyərçini yenə gəmidən buraxdı. ¹¹ Axşamüstü göyərçin onun yanına qayıtdı. Göyərçinin ağzında təzə zeytun yarpağı var idi. Nuh suyun yer üzündən çəkildiyini bildi. ¹² O daha yeddi gün gözlədi və göyərçini yenə buraxdı, artıq göyərçin onun yanına qayıtmadı.

¹³ Nuhun ömrünün altı yüz birinci ilində, birinci ayın birinci günü yer üzündə su qurudu. Nuh gəminin qapağını qaldırdı və torpağın üzərindəki suyun quruduğunu gördü. ¹⁴ İkinci ayın iyirmi yeddinci günü yer üzündəki su tamamilə qurudu.

¹⁵ Allah Nuha dedi: ¹⁶ «Sən öz arvadın, oğulların və gəlinlərinlə birgə gəmidən çıx. ¹⁷ Səninlə birgə olan bütün canlıları – quşları, heyvanları və yerdə sürünənləri bayıra çıxart. Qoy yer üzünə yayılsınlar və yer üzündə törəyib çoxalsınlar». ¹⁸ Nuh öz arvadı, oğulları və gəlinləri ilə birgə gəmidən çıxdı. ¹⁹ Bütün heyvanlar, sürünənlər, quşlar və yerdə sürünən bütün canlılar dəstə-dəstə gəmini tərk etdilər.

²⁰ Nuh Rəbbə bir qurbangah düzəltdi. O hər cür pak heyvandan və pak quşdan götürüb orada yandırma qurbanı təqdim etdi. ²¹ Bundan Rəbbə

xoş ətir qalxdı və Rəbb ürəyində dedi: «Cavanlığından bəri insan ürəyinin fikirlərinin həmişə pis olmasına baxmayaraq, insanlara görə bir daha yer üzünü lənətləməyəcəyəm. İndi elədiyim kimi bütün canlıları bir daha məhv etməyəcəyəm.

²² Dünya durduqca
Əkin-biçin, isti-soyuq,
Yay-qış və gecə-gündüz
Sona yetməyəcək».

9

Allahın Nuha vədi

¹ * Allah Nuha və onun oğullarına xeyir-dua verib dedi: «Törəyib çoxalın və yer üzünü bürüyün. ² Qurudakı bütün heyvanlar, göydəki bütün quşlar, yerdə sürünən bütün canlılar və dənizdə olan bütün balıqlar sizdən qorxub dəhşətə gələcək. Onlar sizin ixtiyarınıza verilib. ³ Bütün canlılar da sizə qida olsun, onların hamısını bütün göy otlar kimi sizə verirəm. ⁴ * Ancaq əti onun canı olan qanla birgə yəməyin. ⁵ Sizin isə qanınız tökülərsə, əvəzini hökmən alacağam. Hər heyvandan hesabınızı alacağam. Həmçinin insandan – qardaşının canını alan hər kəsdən əvəzini alacağam.

⁶ * * Kim insan qanı töksə,
Onun da qanı
İnsan əli ilə töküləcək.
Çünki Allah insanı
Öz surətinə görə yaradıb.

* **9:1** Yar. 1:28 * **9:4** Lev. 7:26-27; 17:10-14; 19:26; Qanun.
12:16,23-25; 15:23 * **9:6** Çıx. 20:13 * **9:6** Yar. 1:26

7* Siz törəyib çoxalın,
Yer üzünə yayılın,
Orada çoxalın».

8 Allah Nuha və yanında olan oğullarına dedi:
9 «Mən sizinlə, sizdən sonrakı nəslinizlə Öz əhdimi
bağlayıram, 10 gəmidən çıxan yer üzündəki bütün
canlı məxluqlarla – quşlar, ev heyvanları və bütün
çöl heyvanları ilə əhdimi bağlayıram. 11 Sizinlə
Öz əhdimi qoyuram ki, bütün canlılar bir daha
daşqınla məhv olmayacaq və heç vaxt yer üzünü
viran edən daşqın baş verməyəcək». 12 Allah
yenə dedi: «Mənim sizinlə və sizinlə olan bütün
canlılarla nəsillər boyu əbədi olaraq bağladığım
əhdin əlaməti budur: 13 buludda Öz göy qurşağını
qoyuram ki, Mənimlə yer üzünü arasında olan
əhdin əlaməti olsun. 14 Mən yer üzünə bulud
gətirdiyim zaman buludda göy qurşağı görünəcək.
15 Onda Mən sizinlə və bütün canlı məxluqlarla
bağladığım əhdi yada salacağam. Sular bir daha
daşqına çevrilib bütün canlıları məhv etməyəcək.
16 Buludda göy qurşağı olacaq. Mən Allah onu
görüb yer üzündə yaşayan bütün canlı məxluqlarla
bağladığım əbədi əhdi yada salacağam». 17 Allah
yenə Nuha dedi: «Mənim yer üzündə yaşayan bütün
canlılarla bağladığım əhdin əlaməti budur».

Nuhun oğulları

18 Gəmidən çıxan Nuhun oğulları bunlardır: Sam,
Ham və Yafəs. Hamdan Kənan törədi. 19 Nuhun üç
oğlu bunlardır və yer üzündə yayılan bütün insan-
lar onlardan törədi.

* 9:7 Yar. 1:28

²⁰ Nuh torpağı becərməyə başladı və bir üzüm bağı saldı. ²¹ O, şərab içib sərxoş oldu və öz çadırında çılpaq uzandı. ²² Kənanın atası Ham atasının çılpaq olduğunu gördü və bunu bayırda iki qardaşına söylədi. ²³ Sam və Yafəs bir paltar götürüb öz çiyinlərinə saldılar və dal-dalı içəri girib, atalarının çılpaq bədənini örtülər. Onlar üzələrini əks tərəfə çevirmişdilər ki, atalarının çılpaqlığını görməsinlər. ²⁴ Nuh öz sərxoşluğundan ayıldı və kiçik oğlunun əməlini bilib dedi:

²⁵ «Kənan lənət olsun,

Öz qardaşlarının qullarına qul olsun».

²⁶ Yenə dedi:

«Samın Allahı Rəbbə alqış olsun,
Kənan ona qul olsun.

²⁷ Allah Yafəsə genişlik versin,
Samın çadırlarında yaşasın.
Kənan ona qul olsun».

Nuhun ölümü

²⁸ Nuh daşqından sonra üç yüz əlli il yaşadı. ²⁹ O, doqquz yüz əlli il ömür sürüb öldü.

10

Nuhun nəslı (1Saln. 1:5-23)

¹ Nuhun oğulları Sam, Ham və Yafəsin nəsil tarixçəsi belədir. Daşqından sonra onların oğulları oldu.

² Yafəsin oğulları: Qomer, Maqoq, Maday, Yavan, Tuval, Meşek və Tiras. ³ Qomerin oğulları: Aşkenaz, Rifat və Toqarma. ⁴ Yavanın oğulları: Elişa, Tarşiş, Kittim və Dodanim. ⁵ Onların nəsilləri adalara,

öz torpaqlarına yayıldı. Öz millətlərinin arasında dillərə və qəbilələrə ayrıldı.

⁶ Hamın oğulları: Kuş, Misrayim, Put və Kənan.

⁷ Kuşun oğulları: Seva, Xavila, Savta, Raama və Savteka. Raamanın oğulları: Səba və Dedan.

⁸ Kuşun Nəmrud adlı bir oğlu da oldu. O, yer üzündə ilk qüdrətli adam oldu. ⁹ Nəmrud Rəbbin önündə mahir bir ovçu idi, buna görə də xalqın arasında «Rəbbin önündə Nəmrud kimi mahir ovçu» sözü deyilir. ¹⁰ Əvvəlcə onun padşahlığına Şinar ölkəsində olan Babil, Erek, Akkad və Kalne daxil idi. ¹¹ O bu torpaqdan Aşşur torpağına köçüb, Ninevanı, Rexovot-İri, Kelahı, ¹² Nineva ilə böyük şəhər olan Kelahın arasındakı Reseni tikdi.

¹³ Misrayimin nəsilləri bunlardır: Ludlular, Anamlılar, Lehavlular, Naftuhlular, ¹⁴ Patroslular, Filiştililərin əcdadı olan Kasluhlular, həmçinin Kaftorlular.

¹⁵ Kənanın nəsilləri bunlardır: ilk oğlu Sidon, Xet, ¹⁶ həmçinin Yevuslular, Emorlular, Qırqaşlılar, ¹⁷ Xivlilər, Arqlılar, Sinlilər, ¹⁸ Ervadlılar, Semarlılar və Xamatlılar. Sonralar Kənan qəbilələri ətraf yerlərə yayıldı. ¹⁹ Kənanlıların ərazisi Sidondan Gerara tərəf Qəzzəyə qədər, Sodoma, Homorraya, Admaya, Sevoyimə tərəf Leşaya qədər uzanırdı. ²⁰ Bunlar öz ölkələrində və millətlərinin arasında qəbilələrinə və dillərinə görə ayrılan Ham oğulları idi.

²¹ Everin bütün oğullarının əcdadı və böyük olan Yafəsin qardaşı Samın da oğulları oldu.

²² Samın oğulları: Elam, Aşşur, Arpakşad, Lud və Aram. ²³ Aramın oğulları: Us, Xul, Geter və Maş.

²⁴ Arpakşaddan Şelah törədi, Şelahdan Ever törədi.

²⁵ Everin iki oğlu oldu: birinin adı Peleq* idi, çünki onun dövründə yer üzü bölündü. Qardaşının adı Yoqtan idi. ²⁶ Yoqtandan Almodad, Şelef, Xasarmavet, Yerah, ²⁷ Hadoram, Uzal, Diqla, ²⁸ Oval, Avimael, Səba, ²⁹ Ofir, Xavila və Yovav törədi; bunların hamısı Yoqtanın oğulları idi. ³⁰ Onlar şərqdə – Meşadan Sefara tərəf yerləşən dağlıq bölgədə məskən salmışdı. ³¹ Bunlar öz ölkələrində və millətləri arasında qəbilələrinə və dillərinə görə ayrılan Sam oğulları idi.

³² Öz millətləri arasında nəsillərinə görə Nuh oğullarının qəbilələri bunlardır. Daşqından sonra onların nəsillərindən yer üzünə millətlər yayıldı.

11

Babil qülləsi

¹ Bütün dünyada bir dil və bir danışiq var idi. ² İnsanlar şərqdən köçüb gəldikləri zaman Şinar torpağında bir düzənliyə rast gəldilər və orada məskən saldılar. ³ Sonra bir-birlərinə dedilər: «Gəlin kərpic düzəldək və onu yaxşı bişirək». Onlar daş əvəzinə kərpic və palçıq əvəzinə qatran götürdülər. ⁴ Yenə dedilər: «Gəlin özümüzdə bir şəhər və başı göylərə çatan bir qüllə tikib ad çıxaraq, daha bütün yer üzünə yayılmayaq».

⁵ Rəbb başər övladlarının tikdiyi şəhəri və qülləni görmək üçün aşağı endi. ⁶ Rəbb dedi: «Budur, onların hamısı bir xalqdır və bir dilləri var. Buna görə də bu işi görməyə başlamışlar və indi etmək istədikləri işə heç kəs mane olmayacaq. ⁷ Gəlin

* **10:25** Peleq – ibrani dilində bölünmə.

aşağı enib orada onların dilini qarışdırmaq ki, birbirlərinin dilini başa düşməsinlər». ⁸ Rəbb onları oradan bütün yer üzünə yaydı. Onlar şəhəri tikməyi dayandırdı. ⁹ Buna görə də o yerin adına Babil * dedilər, çünki orada Rəbb bütün dünyadakı adamların dilini qarışdırdı və onları bütün yer üzünə yaydı.

*Samdan İbrama qədər olan nəsillər
(1Saln. 1:24-27)*

¹⁰ Samın nəsil tarixçəsi belədir: daşqından iki il sonra Sam yüz yaşında olanda oğlu Arpaxşad doğuldu. ¹¹ Arpaxşad doğulandan sonra Sam beş yüz il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

¹² Arpaxşad otuz beş yaşında olanda oğlu Şelah doğuldu. ¹³ Şelah doğulandan sonra Arpaxşad dörd yüz üç il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

¹⁴ Şelah otuz yaşında olanda oğlu Ever doğuldu. ¹⁵ Ever doğulandan sonra Şelah dörd yüz üç il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

¹⁶ Ever otuz dörd yaşında olanda oğlu Peleq doğuldu. ¹⁷ Peleq doğulandan sonra Ever dörd yüz otuz il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

¹⁸ Peleq otuz yaşında olanda oğlu Reu doğuldu. ¹⁹ Reu doğulandan sonra Peleq iki yüz doqquz il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

²⁰ Reu otuz iki yaşında olanda oğlu Seruq doğuldu. ²¹ Seruq doğulandan sonra Reu iki yüz yeddi il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

* **11:9** Babil – bu söz ibrani dilində qarışdırmaq mənasını verən *balal* sözünə bənzəyir.

²² Seruq otuz yaşında olanda oğlu Naxor doğuldu. ²³ Naxor doğulandan sonra Seruq iki yüz il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu.

²⁴ Naxor iyirmi doqquz yaşında olanda oğlu Terah doğuldu. ²⁵ Terah doğulandan sonra Naxor yüz on doqquz il yaşadı. Onun çoxlu oğlu və qızı oldu. ²⁶ Terah yetmiş yaşında olanda oğulları İbram, Naxor və Haran doğuldu.

²⁷ Terahın nəsil tarixçəsi belədir: Terahdan İbram, Naxor və Haran törədi. Harandan Lut törədi. ²⁸ Haran atası Terahın sağlığında doğulduğu ölkədə – Xaldeylilərin Ur şəhərində öldü. ²⁹ İbram və Naxor özlərinə arvad aldılar. İbramın arvadının adı Saray, Naxorun arvadının adı isə Milka idi. Milka və İska Haranın qızları idi. ³⁰ Saray sonsuz idi, onun uşağı olmurdu.

³¹ Terah oğlu İbramı, Haranın oğlu olan nəvəsi Lutu, oğlu İbramın arvadı olan gəlini Sarayı özü ilə götürdü və Kənan torpağına getmək üçün Xaldeylilərin Ur şəhərindən çıxdı. Onlar Xarana gəlib, orada məskən saldılar.

³² Terah iki yüz beş il ömür sürüb Xaranda öldü.

12

Allahın İbrama çağırışı

¹ * Rəbb İbrama dedi: «Öz torpağından, qohumlarının arasından, ata evindən çıx, sənə göstərəcəyim torpağa get. ² Səndən böyük bir millət törədəcəyəm, sənə xeyir-dua verəcəyəm, adını ucaldacağam və bərəkət qaynağı olacaqsan.

* **12:1** Həv. 7:2-3; İbr. 11:8

³ * Sənə xeyir-dua verənlərə xeyir-dua verəcəyəm, sənə lənət edənləri lənətləyəcəyəm. Yer üzünün bütün tayfaları sənin vasitənlə xeyir-dua alacaq».

⁴ İbrahim Rəbbin ona söylədiyi kimi oradan çıxdı. Lut da onunla birgə getdi. Xarandan çıxdığı vaxt İbrahim yetmiş beş yaşında idi. ⁵ İbrahim arvadı Sarayı, qardaşı oğlu Lutu, Xaranda əldə etdikləri bütün əmlakı və özünün bütün nöqərlərini götürüb Kənan torpağına tərəf yola düşdü. Onlar Kənan torpağına gəldilər. ⁶ İbrahim oranı dolaşdı, Şekem deyilən yerdəki More palıdının yanına çatdı. O vaxt bu torpaqda Kənanlılar yaşayırdı. ⁷ * Rəbb İbrama görünüb dedi: «Bu torpağı sənin nəslindən olana verəcəyəm». İbrahim ona görünən Rəbbə orada bir qurbangah düzəltdi. ⁸ Buradan Bet-Elin şərqində yerləşən dağlıq yerə tərəf yola düşdü və burada çadır qurdu. Çadırdan qərbdə Bet-El, şərqdə isə Ay şəhəri idi. İbrahim orada da Rəbbə bir qurbangah qurdu və Rəbbin adını çağırırdı. ⁹ İbrahim tədricən cənuba doğru hərəkət edirdi.

İbrahim Misirdə

¹⁰ Bu torpaqda aclıq başladı. İbrahim müvəqqəti qalmaq üçün Misirə getdi, çünki ölkədə böyük aclıq hökm sürürdü. ¹¹ O, Misirə yaxınlaşanda arvadı Saraya dedi: «Bax mən bilirəm ki, sən gözəl qadınsan. ¹² Misirlilər səni görüb deyəcəklər: “Bu onun arvadıdır”. Onda məni öldürəcəklər, səni isə sağ buraxacaqlar. ¹³ * Bəlkə sən deyəsən ki, mənim

* **12:3** Yar. 22:18; 26:4; 28:14; Həv. 3:25; Qal. 3:8 * **12:7** Həv. 7:5; Qal. 3:16 * **12:13** Yar. 20:2; 26:7

bacımsan, onda sənin xatirinə mənimlə yaxşı rəftar edərlər və mən də sağ qalaram».

¹⁴ İbram Misirə gəlib çatanda Misirlilər onun arvadının çox gözəl olduğunu gördülər. ¹⁵ Fironun əyanları da qadını gördülər və onu firona təriflədilər. Qadın fironun sarayına aparıldı. ¹⁶ Onun xatirinə firon İbramla da yaxşı rəftar etdi: İbram qoyun-keçi, mal-qara, erkək və dişi eşşəklər, qullar, qarabaşlar və dəvələr sahibi oldu.

¹⁷ Ancaq Rəbb İbramın arvadı Saraydan ötrü fironun və onun ev adamlarının başına böyük fəlakətlər gətirdi. ¹⁸ Firon İbramı çağırıb dedi: «Bu nə işdir, mənim başıma gətirdin? Bu qadının sənin arvadın olduğunu niyə mənə bildirmədin? ¹⁹ Nə üçün “bu mənim bacımdır” dedin ki, mən də onu özümə arvad olmaq üçün aldım? İndi isə arvadını da götür get». ²⁰ Firon adamlara onlar barədə əmr verdi və İbramla arvadını sahib olduğu bütün şeylərlə birgə yola saldılar.

13

Lutun İbramdan ayrılması

¹ İbram arvadı və sahib olduğu bütün şeylərlə birgə Misirdən çıxıb Negev torpağına getdi. Lut da onunla idi. ² İbram çox varlandı: onun çoxlu sürüsü və qızıl-gümüşü oldu. ³ Negevdən çıxıb bir yerdən o biri yerə keçərək Bet-Elə qədər – Bet-Ellə Ay şəhəri arasında əvvəllər çadır qurduğu yerə getdi. ⁴ İbram ilk vaxt düzəltdiyi qurbangahın yanına çatdı və orada Rəbbin adını çağırırdı.

⁵ İbramla birlikdə olan Lutun da qoyun-keçisi, mal-qarası və çadırları var idi. ⁶ Birlikdə yaşamaq üçün yer onlara darlıq edirdi, çünki onların malı çox idi və birgə qala bilməzdilər. ⁷ İbramın sürülərinin çobanları ilə Lutun sürülərinin çobanları arasında mübahisə düşdü. O vaxt bu torpaqda Kənanlılar və Perizlilər yaşayırdı.

⁸ İbram Luta dedi: «Qoy mənimlə sənin və çobanlarımla çobanların arasında mübahisə olmasın, çünki biz qohumuq. ⁹ Bütün torpaqlar gözünün önündə deyilmi? Gəl ayrılmaq. Əgər sən sola getsən, mən sağa gedəcəyəm, sən sağa getsən, mən sola gedəcəyəm». ¹⁰ * Lut başını qaldıraraq İordan çayının kənarındakı düzənliyi gördü. O vaxt bu yer Misir torpağı kimi bütünlüklə Soara qədər suvarılırdı və Rəbbin bağı kimi idi. Rəbb hələ Sodom və Homorranı məhv etməmişdi. ¹¹ Lut özünə İordan çayının kənarındakı düzənliyi seçdi. O, şərqə tərəf hərəkət etdi. Beləcə onlar bir-birindən ayrıldı. ¹² İbram Kənan torpağında qaldı, Lut isə düzənlikdəki şəhərlərdə yaşamağa başladı və Sodoma qədər öz çadırlarını qurdu. ¹³ Sodomun əhalisi çox pozğun idi və Rəbbə qarşı çoxlu günah edirdi.

¹⁴ Lut İbramdan ayrıldıqdan sonra Rəbb İbrama dedi: «Başını qaldıraraq dayandığın yerdən şimala, cənuba, şərqə və qərbə tərəf bax. ¹⁵ * Gördüyün bütün torpaqları əbədi olaraq sənə və nəslinə verəcəyəm. ¹⁶ Nəslini yerin tozu qədər çoxaldacağam. Əgər bir nəfər yerin tozunu saya

* **13:10** Yar. 2:10 * **13:15** Həv. 7:5

bilərsə, sənin nəslini də saya bilər. ¹⁷ Qalx bu torpağı uzununa və eninə dolaş, çünki Mən onu sənə verirəm». ¹⁸ İbram çadırını götürdü və gəlib Xevronda olan Mamre palıdının yanında məskən saldı. O burada Rəbbə bir qurbangah düzəltdi.

14

İbramın Lutu xilas etməsi

¹ Bu zaman Şinar padşahı Amrafel, Ellasar padşahı Aryok, Elam padşahı Kedorlaomer və Qoyim padşahı Tidal ² Sodom padşahı Beraya, Homorra padşahı Birşaya, Adma padşahı Şinava, Sevoyim padşahı Şemeverə, Bela, yəni Soar padşahına qarşı müharibəyə başladı. ³ Bu son beş padşah indi Duz dənizi adlanan Siddim vadisində öz qoşunlarını birləşdirdi. ⁴ Onlar on iki il Kedorlaomerin əsarəti altında qalmış, on üçüncü il isə üsyan etmişdilər. ⁵ On dördüncü il Kedorlaomer və onunla birgə olan padşahlar gəlib Aşterot-Qarnayimdə Rafalıları, Hamda Zuzluları, Şave-Qiryatayimdə Emliləri, ⁶ çöl kənarındakı El-Parana qədər uzanan Seir dağlarında Xorluları qırdılar. ⁷ Sonra geri qayıdıb En-Mişpata, yəni Qadeşə getdilər. Bütün Amaleq torpağının əhalisini və Xaseson-Tamarda yaşayan Emorluları qırdılar. ⁸ Sodom padşahı, Homorra padşahı, Adma padşahı, Sevoyim padşahı, Bela, yəni Soar padşahı Siddim vadisinə gəlib, ⁹ Elam padşahı Kedorlaomerlə, Qoyim padşahı Tidalla, Şinar padşahı Amrafellə, Ellasar padşahı Aryokla döyüşə girdilər: dörd padşah beş padşaha qarşı idi. ¹⁰ Siddim vadisində qatranla dolu çoxlu çuxur

var idi. Sodom və Homorra padşahları döyüşdən qaçanda oraya yıxıldılar, sağ qalanlar isə dağlara qaçdılar. ¹¹ Qaliblər Sodom və Homorranın bütün əmlakını və azuqəsini götürüb getdilər. ¹² İbramın qardaşı oğlu Lutu və onun əmlakını özləri ilə apardılar, çünki o da Sodomda yaşayırdı.

¹³ Döyüşdən sağ qurtaran bir nəfər gəlib İbrani İbrama bunu xəbər verdi. O, Eşkolun və Anerin qardaşı Emorlu Mamrenin palıdının yanında yaşayırdı. Onlar İbramın müttəfiqləri idi. ¹⁴ İbram qohumu Lutun əsir alındığını eşidəndə evində doğulmuş, döyüş təlimi keçmiş üç yüz on səkkiz nökrini götürüb düşmənləri Dana qədər təqib etdi. ¹⁵ Özü və nökrələri gecə vaxtı dəstələrə bölünüb, onları qırdılar və sağ qalanları Dəməşqin şimal tərəfində olan Xovaya qədər təqib etdilər. ¹⁶ İbram qarət olunmuş bütün əmlakı, qardaşı oğlu Lutu və onun əmlakını, həmçinin qadınları və xalqı geri qaytardı.

Melkisedeqin İbrama xeyir-dua verməsi

¹⁷ * İbram Kedorlaomer və onunla olan padşahları məğlub edib qayıdanda Sodom padşahı «Padşah vadisi» adlanan Şave vadisində onun pişvazına çıxdı.

¹⁸ Onda Salem padşahı Melkisedeq çörək və şərab gətirdi. O, Allah-Taalanın kahini idi.

¹⁹ Melkisedeq İbrama xeyir-dua verib dedi:

«Göy və yeri yaradan Allah-Taala
İbrama xeyir-dua versin.

²⁰ Düşmənlərini sənə təslim edən

* **14:17** İbr. 7:1-10

Allah-Taalaya alqış olsun».

İbram bütün qənimətin onda birini Melkisedeqə verdi.

²¹ Sodom padşahı İbrama dedi: «Adamlarımı mənə ver, əmlak isə sənə qalsın». ²² Ancaq İbram Sodom padşahına dedi: «Göy və yeri yaradan Allah-Taala Rəbbin dərgahına and üçün əlimi qaldırıram ki, ²³ sənin nə bir ipini, nə də bir çarıq bağını götürürəm, ta deməyəsən ki, mən İbramı varlandırdım. ²⁴ Nökərlərin yediklərindən başqa, hər şey sənin olsun. Üstəlik mənimlə gedən adamlar – Aner, Eşkol və Mamre öz paylarını götürsün».

15

Allahın İbramla əhdi

¹ Bir müddət sonra İbrama görüntüdə Rəbbin bu sözü nazil oldu: «Ey İbram, qorxma. Sənin qalxanın Mənəm. Mükafatın çox böyük olacaq». ² İbram dedi: «Ey Xudavənd Rəbb, mənə nə verəcəksən? Mənim övladım yoxdur, evimin sahibi bu Dəməşqli Eliezer olacaq». ³ İbram sözünə davam etdi: «Sən mənə övlad vermədiyən üçün evimin nökəri mənim varisim olacaq». ⁴ Ona Rəbbin bu sözü nazil oldu: «O sənin varisin olmayacaq, öz belindən gələn övladın sənin varisin olacaq». ⁵ * Rəbb onu bayıra çıxarıb dedi: «Göyə bax, oradakı ulduzları saya bilərsənsə, say». Yenə dedi: «Nəslin o qədər olacaq». ⁶ * İbram Rəbbə iman etdi və Rəbb bunu ona salehlik saydı.

* **15:5** Rom. 4:18; İbr. 11:12

* **15:6** Rom. 4:3,9,22; Qal. 3:6; Yaq. 2:23

⁷ Rəbb İbrama dedi: «Bu torpağı sənə irs olaraq vermək üçün səni Xaldeylilərin Ur şəhərindən çıxaran Mən Rəbbəm». ⁸ İbram soruşdu: «Ya Xudavənd Rəbb, onu irs olaraq alacağımı necə bilim?» ⁹ Rəbb ona dedi: «Mənim üçün bir üçyaşlı düyə, bir üçyaşlı keçi, bir üçyaşlı qoç, həmçinin bir qumru və bir göyərçin balası gətir». ¹⁰ İbram bunların hamısını götürüb kəsdi və iki hissəyə ayırdı, hər hissəni o birinin qarşısına qoydu, ancaq quşları iki hissəyə ayırmadı. ¹¹ Yırtıcı quşlar cəmdəklərin üzərinə uçub gəldilər, ancaq İbram onları qovdu.

¹² Günəş batan vaxt İbrama dərin yuxu gəldi. Birdən onun üzərinə dəhşət və qatı qaranlıq çökdü. ¹³ * Rəbb İbrama dedi: «Yəqin bil ki, nəslin yad ölkədə qərib olacaq, orada olan millətə köləlik edəcək və onlara dörd yüz il zülm ediləcək. ¹⁴ * Ancaq onların köləlik edəcəkləri xalqı Özüm cəzalandıracağam. Bundan sonra onlar böyük əmlakla oradan çıxacaqlar. ¹⁵ Sən isə atalarının yanına gedəcəksən, uzun ömür sürəndən sonra sülh içində öləcəksən. ¹⁶ Sənin dördüncü nəslin buraya qayıdacaq, çünki Emorluların günah kasası hələ dolmayıb».

¹⁷ Günəş batıb qaranlıq düşəndə tüstü çıxan bir təndir və alovlanan məşəl görünərək parçalanmış heyvanların arasından keçdi. ¹⁸ * O gün Rəbb İbramla əhd bağlayıb dedi: «Misir çayından böyük Fərat çayına qədər uzanan bu torpaqları – ¹⁹ Qenlilərin, Qenizlilərin,

* **15:13** Çıx. 1:1-14; Həv. 7:6

* **15:14** Çıx. 12:40-41; Həv. 7:7

* **15:18** Həv. 7:5

Qadmonluların, ²⁰ Xetlilərin, Perizlilərin, Rafalıların, ²¹ Emorluların, Kənanlıların, Qırqaşlıların və Yevusluların torpağını Mən sənənin nəslinə verirəm».

16

Həcər və İsmail

¹ İbramın arvadı Sarayın uşağı olmurdu. Onun Həcər adında Misirli bir qarabaşı var idi. ² Saray İbrama dedi: «Bax Rəbb mənim bətnimi bağladı ki, uşağım olmasın. Qarabaşım ilə yaxınlıq et, qoy o mənim üçün uşaq doğsun». İbram Sarayın sözüünə qulaq asdı. ³ İbramın arvadı Saray qarabaşı Misirli Həcəri götürüb əri İbrama arvad olmaq üçün verdi; bu əhvalat İbram Kənan torpağında on il yaşadıqdan sonra baş verdi. ⁴ İbram Həcərlə yaxınlıq etdi və Həcər hamilə oldu. Həcər hamilə olduğunu görəndə xanımına həqarətlə baxmağa başladı. ⁵ Saray İbrama dedi: «Mənim təhqir olunmağıma sən səbəb oldun. Mən qarabaşımı sənə qoynuna verdim, o da hamilə olduğunu görəndə mənə həqarətlə baxmağa başladı. Qoy sənənlə mənim aramda Rəbb hökm etsin». ⁶ İbram Saraya dedi: «Qarabaşını sənə ixtiyarına verirəm, ona nə istəyirsən, elə». Saray qarabaşı ilə sərt rəftar etməyə başladı və qarabaşı onun yanından qaçdı.

⁷ Rəbbin mələyi Şur yolundakı çöldə olan bulağın yanında onu tapdı. ⁸ Mələk ondan soruşdu: «Ey Sarayın qarabaşı Həcər, haradan gəlib, haraya gedirsən?» Həcər dedi: «Mən xanımlım Sarayın yanından qaçıram». ⁹ Rəbbin mələyi

ona dedi: «Xanımının yanına qayıt və ona tabe ol». ¹⁰ Rəbbin mələyi sözünə davam etdi: «Sənin nəslini lap çoxaldacağam, çoxluğuna görə sayı-hesabı bilinməyəcək». ¹¹ Sonra Rəbbin mələyi ona dedi:

«Bax sən hamiləsən,
Bir oğul doğacaqsan.

Onun adını İsmail * qoyarsan,
Çünkü Rəbb əziyyət içində fəryadını eşitdi.

¹² O, insanlar arasında
Vəhşi eşşək kimi olacaq:

O hamıya,

Hamı isə ona qarşı çıxacaq,

Bütün qardaşları ilə yola getməyərək yaşayacaq».

¹³ Həcər onunla danışan Rəbbi «Sən El-Roisən» † adlandırdı, çünki o söyləmişdi: «Doğrudan da, burada məni görə Allahı gördüm». ¹⁴ Buna görə də həmin bulaq Beer-Laxay-Roi ‡ adlanır. O, Qadeşlə Beredin arasında yerləşir.

¹⁵ * Həcər İbrama bir oğul doğdu və İbram Həcərdən olan oğlunun adını İsmail qoydu. ¹⁶ Həcər ona İsmaili doğanda İbramın səksən altı yaşı var idi.

17

Əhdin rəmzi olan sünnət

¹ İbram doxsan doqquz yaşında olanda Rəbb ona görünərək dedi: «Külli-İxtiyar Allah Mənəm. Mənim yolumla get və kamil ol. ² Əhdimi Özümlə sənin aranda qoyacağam və nəslini lap çoxaldacağam».

* **16:11** İsmail – ibrani dilində Allah eşidir. † **16:13** El-Roi – ibrani dilində *Məni görə Allah*. ‡ **16:14** Beer-Laxay-Roi – ibrani dilində məni görə Var Olanın bulağı. * **16:15** Qal. 4:22

³ İbrahim üzüstə düşdü. Allah onunla danışıb dedi: ⁴ «Mən səninlə əhd bağlamışam, sən çoxlu millətin atası olacaqsan. ⁵ * Daha sənə İbrahim deyilməyəcək, bu gündən adın İbrahim * olacaq, çünki səni çoxlu millətin atası etdim. ⁶ Nəslini lap çoxaldacağam, səndən millətlər törədəcəyəm və nəslindən padşahlar çıxacaq. ⁷ * Özümlə sən və səndən sonrakı nəslinin arasında əbədi əhd qoyuram ki, Mən sən və səndən sonrakı nəslinin Allahı olacağam. ⁸ * Sənə və səndən sonrakı nəslinə qərib kimi yaşadığın bu torpağı – bütün Kənan torpağını əbədi mülk olaraq verəcəyəm və onların Allahı olacağam».

⁹ Sonra Allah İbrahimə dedi: «Sən və səndən sonrakı övladların nəsillər boyu əhdimə əməl edin. ¹⁰ * Mənim səninlə və səndən sonrakı nəslinlə bağladığım, sizin əməl edəcəyiniz əhdin əlaməti budur: qoy aranızda olan bütün kişilər sünnət olunsun. ¹¹ Sünnət ətinizi kəsin; bu Mənimlə sizin aranızda olan əhdin əlaməti olacaq. ¹² Evinizdə doğulmuş yaxud nəslinizdən olmayıb bir yadellidən satın alınmış kişi cinsindən olan hər uşaq səkkizinci gün sünnət olunsun; bu, nəsil-dən-nəslə davam etsin. ¹³ Evinizdə doğulmuş yaxud satın alınmış hər uşaq mütləq sünnət olunmalıdır. Beləcə Mənim əhdimin əlaməti əbədi olaraq bədəninizdə olacaq. ¹⁴ Sünnət əti kəsilməmiş kişi cinsindən olan hər kəs xalqının arasından qovulacaq, çünki əhdimi pozmuş olacaq».

* **17:5** Rom. 4:16-17

* **17:5** İbrahim – ibrani dilində ali ata;

İbrahim – çoxlarının atası.

* **17:7** Luka 1:54-55

* **17:8** Həv.

7:5 * **17:10** Həv. 7:8; Rom. 4:11

15 Allah yenə İbrahimə dedi: «Arvadın Saraya isə artıq Saray demə. Bundan sonra onun adı Sara † olacaq. 16 Ona xeyir-dua verəcəyəm, ondan sənə bir oğul verəcəyəm. Saraya xeyir-dua verəcəyəm: o, millətlərin anası olacaq və xalqların padşahları ondan doğulacaq». 17 İbrahim üzüstə düşdü və gülüb ürəyində dedi: «Yüz yaşlı adamın oğlu ola bilərmi? Doxsan yaşında olan Sara doğacaqımı?» 18 Sonra İbrahim Allaha dedi: «Kaş ki İsmail Sənin önündə xeyir-dua alaydı!» 19 Allah isə dedi: «Xeyr, arvadın Sara sənə bir oğul doğacaq və adını İshaq‡ qoyacaqsan. Onunla və ondan sonrakı nəsli ilə əhdimi əbədi olaraq davam etdirəcəyəm. 20 İsmail barədə dediyin sözləri də eşitdim. Ona xeyir-dua verəcəyəm, onu bəhərli edəcəyəm, nəsli lap çoxaldacağam. O, on iki başçının atası olacaq. Ondan böyük bir millət törədəcəyəm. 21 Əhdimi isə gələn il bu vaxt Saranın sənə doğacağı İshaqla saxlayacağam». 22 Allah İbrahimlə söhbətini bitirərək ondan ayrılıb yuxarı çəkildi.

23 İbrahim oğlu İsmaili, evində doğulan bütün nöqərləri, satın aldığı hər kəsi – öz evində kişi cinsindən olan bütün adamları götürüb həmin gün Allahın ona dediyi kimi sünnət etdi. 24 Sünnət əti kəsilən vaxt İbrahim doxsan doqquz yaşında idi. 25 Oğlu İsmail isə sünnət əti kəsilən vaxt on üç yaşında idi. 26 İbrahim oğlu İsmailə birgə həmin gün sünnət olundu. 27 Onunla birgə evdəki bütün

† 17:15 Sara – ibrani dilində mələkə. ‡ 17:19 İshaq – ibrani dilində gülür.

kişilər – evində doğulan və yadellilərdən satın alınmış hər kəs sünnət olundu.

18

İbrahimə oğlu olacağı barədə vəd verilməsi

¹ Mamre palıdının yanında Rəbb İbrahimə göründü; bu zaman o, günün istisində çadırın girəcəyində oturmuşdu. ² * O, başını qaldıraraq baxanda qarşısında üç adamın dayandığını gördü. Onları görəndə kimi çadırın girəcəyindən onları qarşılamağa qaçdı və yerə qədər əyilib dedi: ³ «Ey ağam, əgər indi gözündə lütf tapdımsa, qulunun yurdundan yan keçmə. ⁴ İndi bir az su gətirərlər, ayaqlarınızı yuyub, ağac altında dincələrsiniz. ⁵ Mən isə bir parça çörək gətirərəm ki, canınıza qüvvət gəlsin. Ondan sonra gedərsiniz, çünki siz qulunuzun yanından keçirdiniz». Onlar dedilər: «Dediyin kimi elə».

⁶ İbrahim çadıra – Saranın yanına qaçıb dedi: «Tez ol, üç sea narın un götürüb xəmir yoğur və kökə bişir». ⁷ İbrahim mal-qarayaya tərəf qaçdı. Oradan körpə və yaxşı bir buzov götürüb nökrinə verdi. Nökər də onu hazırlamaq üçün tələsdi. ⁸ İbrahim kəsmiyi, südü və hazırladığı buzovu götürüb onların qabağına qoydu, özü isə ağacın altında, onların yanında durdu. Onlar da yedilər.

⁹ Sonra İbrahimə dedilər: «Arvadın Sara haradadır?» O dedi: «Burada çadırdadır». ¹⁰ * Onlardan biri dedi: «Gələn il bu vaxt yenə də sənin yanına gələcəyəm. Onda arvadın Saranın bir oğlu

* **18:2** İbr. 13:2 * **18:10** Rom. 9:9

olacaq». Sara onun arxasında, çadırın girəcəyində durub qulaq asırdı. ¹¹ İbrahim və Sara qocalıb yaşa dolmuşdular. Sara aybaşından kəsilmişdi. ¹² * O, ürəyində gülüb dedi: «Qocaldığım halda mənə belə şadlıq üz verə bilərmi? Ağam da qocadır». ¹³ Rəbb İbrahimə dedi: «Sara nə üçün “Qocaldıqdan sonra mən uşaq doğa bilərəmmi?” deyib güldü? ¹⁴ * Rəbb üçün çətin bir şey varmı? Gələn il bu vaxt Mən yenə sənin yanında olacağam və Saranın bir oğlu olacaq». ¹⁵ Sara qorxduğu üçün «gülmədim» deyib inkar etdi. Ancaq Rəbb dedi: «Xeyr, güldün». ¹⁶ O adamlar qalxıb oradan Sodoma tərəf baxdılar. İbrahim onları yola salmaq üçün onlarla birgə getdi.

İbrahimin Sodom üçün yalvarması

¹⁷ O vaxt Rəbb dedi: «Mən edəcəyim şeyi İbrahimdən gizlədəcəyəmmi? ¹⁸ Həqiqətən, İbrahimdən böyük və güclü bir millət törəyəcək, onun vasitəsilə yer üzünün bütün millətləri xeyir-dua alacaq. ¹⁹ Çünki Mən onu seçdim ki, oğullarına və özündən sonrakı nəslinə saleh və ədalətli işlər görmək üçün Rəbbin yolu ilə getməyi tapşırınsın. Rəbb də İbrahim barədə dediyi sözü yerinə yetirsin». ²⁰ Rəbb yenə dedi: «Sodom və Homorraya qarşı qalxan fəryad böyük, oranın adamlarının günahı çox ağırdır. ²¹ Buna görə də aşağı enib baxacağam ki, Mənə çatan fəryadın doğru olub-olmadığını bilim».

* **18:12** 1Pet. 3:6 * **18:14** Luka 1:37

22 O adamlar oradan dönüb Sodoma getdilər, ancaq İbrahim hələ də Rəbbin önündə dururdu. 23 İbrahim yaxın gəlib dedi: «Doğrudanmı, Sən salehi də günahkarla birgə məhv edəcəksən? 24 Əgər bu şəhərdə əlli nəfər saleh adam olsa, Sən yenə də oranı məhv edəcəksən? Əlli nəfər saleh adamın xatirinə bu yerə rəhm etməyəcəksən? 25 Axı Sən bunu eləməzsən, saleh adamı günahkarla birgə öldürməzsən. Saleh adamın aqibətini günahkarınkı kimi etməzsən, Sən bunu eləməzsən. Bütün dünyanın Hakimi belə ədalətsizlik etməz». 26 Rəbb dedi: «əgər Sodom şəhərində əlli nəfər saleh adam tapsam, onların xatirinə bütün bu yerə rəhm edəcəyəm».

27 İbrahim cavab verdi: «Mən önündə toz və kül kimi bir şey olsam da, indi bunu Rəbbə söyləməyə cəsarət edirəm: 28 əlli nəfərdən beş nəfər az saleh adam tapılsa, beş nəfər əskik olduğu üçün bütün şəhəri məhv edərsənmi?» Rəbb dedi: «əgər orada qırx beş nəfər tapsam, şəhəri dağıtmayacağam».

29 İbrahim yenə Onu dilə tutub dedi: «əgər orada qırx nəfər tapılsa, necə?» Rəbb dedi: «Qırx nəfərin də xatirinə bunu etmərəm».

30 İbrahim dedi: «Mən çox danışdığım üçün Rəbb qəzəblənməsin: əgər orada otuz nəfər tapılsa, necə?» Rəbb dedi: «əgər orada otuz nəfər də tapılsa, bunu etmərəm».

31 İbrahim dedi: «Mən yenə də Rəbbə bunu söyləməyi cəsarət edirəm: orada iyirmi nəfər tapılsa, necə?» Rəbb dedi: «iyirmi nəfərin də xatirinə oranı məhv etmərəm».

³² İbrahim dedi: «Qoy Rəbb qəzəblənməsin ki, mən son dəfə danışacağam: orada on nəfər tapılsa, necə?» Rəbb dedi: «On nəfərin də xatirinə oranı məhv etməyəm».

³³ Rəbb İbrahimlə söhbətini bitirib getdi. İbrahim də öz yerinə qayıtdı.

19

Sodom və Homorranın məhv olması

¹ Axşam iki mələk Sodoma gəldi. Lut şəhərin darvazası yanında oturmuşdu. O, mələkləri gördü, qalxıb onları qarşıladı və yerə qədər əyilib dedi:

² «Ağalarım, qulunuzun evinə girib gecələyin və ayaqlarınızı yuyun. Səhər qalxıb yolunuza davam edərsiniz». Onlar dedilər: «Yox, biz gecəni şəhər meydanında keçirəcəyik».

³ Lut onları çox dilə tutdu, axırda onlar Lutla birgə onun evinə getdilər. Lut onları qonaq edib mayasız çörəklər bişirdi və onlar yedilər.

⁴ Ancaq onlar yatmadan əvvəl cavandan tutmuş qocaya qədər Sodom şəhərinin hər məhəlləsindən olan kişilər evi əhatəyə aldılar.

⁵ Adamlar Lutu çağırıb ona dedilər: «Bu gecə sənin yanına gələn adamlar haradadır? Onları bizim yanımıza gətir ki, onlarla yaxınlıq edək».

⁶ Lut bayıra – onların yanına çıxıb arxasınca qapını örtüdü.

⁷ O dedi: «Qardaşlarım, pislilik etməyin. ⁸ Mənim ərə getməmiş iki qızım var. Qızlarımı sizin yanınıza gətirim, onlara nə istəyirsiniz, edin. Ancaq bu adamlara toxunmayın, çünki onlar mənim evimin qonaqlarıdır».

⁹ Kişilər qışqıraraq dedilər: «Geri çək! Bu adam burada qəribdir, ancaq ağalığ edir. İndi səninlə onlardan da pis rəftar edəcəyik». Onlar Luta hücum edib qapını qırmaq üçün yaxınlaşdılar.

¹⁰ Onda içəridəki mələklər əllərini uzadıb Lutu evin içinə – öz yanlarına saldılar və qapını bağladılar.

¹¹ Evin qapısı arxasında duran adamları kiçikdən tutmuş böyüyə qədər kor etdilər. Bu səbəbdən adamlar qapını tapa bilmədilər.

¹² Mələklər Luta dedilər: «Burada daha kimin var? Bu şəhərdə kürəkənlərin, oğulların, qızların – nəslindən olan hər kəs varsa, hamısını bu yerdən çıxart, ¹³ çünki biz bu yeri məhv edəcəyik. Bu xalqın əleyhinə qalxan fəryad Rəbbə gəlib çatmışdır, buna görə də Rəbb bizi göndərib ki, onu məhv edək».

¹⁴ Lut gedib qızlarını almaq istəyən kürəkənlərinə dedi: «Qalxıb bu yerdən çıxın, çünki Rəbb şəhəri məhv edəcək». Ancaq kürəkənləri güman etdilər ki, o zarafat edir.

¹⁵ Şəhər açılanda mələklər Lutu tələsdirərək dedilər: «Qalx yanındakı arvadını və iki qızını götür get, yoxsa şəhərdəkilərin günahlarına görə məhv olacaqsan». ¹⁶ * Lut yavaş tərpəndi.

Rəbb ona mərhəmət etdiyinə görə həmin şəxslər onun, arvadının və iki qızının əlindən tutub şəhərdən kənara çıxartdılar. ¹⁷ Onları çıxaran

zaman mələklərdən biri dedi: «Öz canını qurtar, arxana baxma. Bu düzənliyin heç yerində qalma, dağa qalx, yoxsa həlak olarsan». ¹⁸ Lut

onlara dedi: «Aman, ağam! ¹⁹ İndi bu qulun sənə gözündə lütf tapdı və canımı xilas etməklə mənə göstərdiyin xeyirxahlığını çoxaltdın. Ancaq dağa çata bilmərəm, çünki bəla mənə də yetişə bilər və həlak olaram. ²⁰ Yaxınlıqda qaça biləcəyim kiçik bir şəhər var. Qoy oraya qaçıb canımı qurtarım.

* **19:16** 2Pet. 2:7

Axı o şəhər kiçikdir». ²¹ Mələklərdən biri Luta dedi: «Sənin xatirinə bunu da edərəm: dediyin şəhəri dağıtmaram. ²² Tez ol, oraya qaç! Sən oraya çatmamış Mən bir şey etməyəcəyəm». Buna görə də o şəhər Soar* adlandı. ²³ Günəş doğanda Lut Soara gəldi.

²⁴ * Rəbb Sodom və Homorranın üzərinə göydən odlu kükürd yağdırdı, ²⁵ bu şəhərləri, bütün düzənliyi, oranın bütün sakinlərini və torpaqda bitən hər şeyi məhv etdi. ²⁶ * Ancaq Lutun arvadı dönüb geriyyə baxdı və duz sütununa çevrildi.

²⁷ İbrahim səhər erkən qalxıb Rəbbin önündə durduğu yerə getdi. ²⁸ Oradan Sodom və Homorraya, bütün düzənliyə baxdı. O, yerdən kürə tüstüsü kimi bir tüstü qalxdığını gördü.

²⁹ Allah düzənlikdəki şəhərləri məhv etdiyi zaman İbrahimi xatırladı, buna görə də Lutun yaşadığı şəhərləri dağıdarkən onu fəlakət içindən çıxartdı.

Lut və onun qızları

³⁰ Lut iki qızı ilə birgə Soardan çıxıb dağda yaşadı, çünki Soarda yaşamaqdan qorxurdu. O, iki qızı ilə bir mağarada qaldı. ³¹ Onun böyük qızı kiçiyinə dedi: «Atamız qocalıb və bu dünyada insan adətinə görə yanımıza girməyə bir kişi yoxdur. ³² Gəl atamıza şərab içirək və onunla yataq ki, öz atamızdan nəslimiz olsun». ³³ Onlar o gecə atalarına şərab içirdilər. Böyük qız içəri girib atası ilə yatdı, atası isə onun nə vaxt yatıb-durduğunu bilmədi. ³⁴ O biri gün böyük qız kiçiyinə dedi: «Mən

* **19:22** Soar – ibrani dilində kiçik. * **19:24** Mat. 10:15; 11:23-24;

Luka 10:12; 17:29; 2Pet. 2:6; Yəhd. 7 * **19:26** Luka 17:32

dünən gecə atamla yatdım. Gəl bu gecə də ona şərab içirək və sən də onunla yat ki, öz atamızdan nəslimiz olsun». ³⁵ O gecə yenə atalarına şərab içirdilər. Kiçik qız qalxıb onunla yatdı, atası isə onun nə vaxt yatıb-durduğunu bilmədi.

³⁶ Lutun iki qızı beləcə atalarından hamilə oldu.

³⁷ Böyük qız bir oğul doğdu və onun adını Moav qoydu. O, indiki Moavluların əcdadıdır. ³⁸ Kiçik qız da bir oğul doğdu və onun adını Ben-Ammi qoydu. O, indiki Ammonluların əcdadıdır.

20

İbrahim və Avimelek

¹ İbrahim Mamredən Negev torpağına köçdü və Qadeşlə Şur arasında məskən saldı. Sonra bir müddət Gerarda qaldı. ² * İbrahim orada arvadı Sara barəsində «bu mənim bacımdır» söylədi. Gerar padşahı Avimelek adam göndərüb Saranı apardı. ³ Ancaq gecə yuxuda Allah Avimelekə görünüb dedi: «Apardığın qadına görə sən öləcəksən, çünki o, bir nəfərin arvadıdır». ⁴ Avimelek qadına toxunmamışdı. O dedi: «Ya Rəbb, məgər sən günahsız xalqı öldürə bilərsən? ⁵ O adam mənə “bu mənim bacımdır” demədimi? Qadın özü də “o mənim qardaşımdır” dedi. Mən bunu sadəillik və təmiz niyyətlə etdim». ⁶ Allah yuxuda dedi: «Mən də bilirəm ki, sən bunu sadəilliklə etdin. Buna görə də səni ona toxunmağa qoymayaraq Mənə qarşı günah etməkdən saxladım. ⁷ İndi isə qadını ərinə qaytar, çünki o, peyğəmbərdir. Sənin üçün

* **20:2** Yar. 12:13; 26:7

dua edər, salamat qalarsan. Ancaq qadını qaytar-masan, özün və bütün nəslin hökmən öləcək».

⁸ Avimelek səhər tezdən qalxıb bütün adamlarını çağırdı və bu sözləri onların qarşısında söylədi. Adamlar çox qorxdular. ⁹ Avimelek İbrahimi çağırıb ona dedi: «Bizə nə etdin? Sənə qarşı nə günah etdim ki, özümün və padşahlığımın üzərinə bu böyük təqsiri gətirdin? Mənə qarşı nalayiq işlər etdin». ¹⁰ Avimelek yenə İbrahimə dedi: «Bu işi görəndə nə düşünürdün?» ¹¹ İbrahim dedi: «Düşünürdüm ki, burada Allah qorxusu yoxdur və arvadıma görə məni öldürəcəklər. ¹² O, doğrudan da, mənim bacımdır: atamız birdir, ancaq anamız ayrıdır. Mən onu arvad aldım. ¹³ Allah məni ata evimdən qürbətə apardığı vaxt ona dedim: “Mənə bu cür yaxşılıq elə: gedəcəyimiz hər yerdə mənim barəmdə «bu mənim qardaşımdır» söylə»».

¹⁴ Avimelek İbrahimə qoyun-keçi, mal-qara, qullar və qarabaşlar verdi. Arvadı Saranı da ona qaytardı. ¹⁵ Avimelek dedi: «Mənim ölkəm sənin önündədir: istədiyin yerdə yaşaya bilərsən». ¹⁶ Sonra Saraya dedi: «Bax qardaşına min parça gümüş verdim. Qoy bu gümüş sənin yanındakılara günahsızlığını göstərən bir sübut olsun və hər kəs sənin günahsız olduğunu bilsin». ¹⁷ İbrahim Allaha dua etdi, Allah da Avimelekə, onun arvadına və cariyələrinə şafa verdi: onların uşaqları oldu. ¹⁸ Çünki Rəbb İbrahimin arvadı Saradan ötrü Avimelekin evində olan bütün qadınların bətnini bağlamışdı.

21

İshaqın doğulması

¹ Rəbb dediyi kimi Saraya nəzər saldı və ona söylədiyi sözü yerinə yetirdi: ² * Sara hamilə oldu və İbrahimin qocalıq çağında – Allahın ona söylədiyi vaxt bir oğul doğdu. ³ İbrahim Saradan doğulan oğluna İshaq * adını qoydu. ⁴ * Allahın İbrahimə əmr etdiyi kimi o, oğlu İshaqı doğulandan səkkiz gün sonra sünnət etdi. ⁵ İshaq doğulanda İbrahimin yüz yaşı var idi. ⁶ Sara dedi: «Allah mənim üzümü güldürdü. Bunu eşidən hər kəs mənimlə birgə güləcək». ⁷ O yenə dedi: «Kim İbrahimə deyərdi ki, Sara uşaq əmizdirəcək? Amma qocalıq çağında mən ona bir oğul doğmuşam».

Həcər və İsmailin evdən qovulması

⁸ Uşaq böyüyüb süddən kəsildi. İshaqın süddən kəsildiyi gün İbrahim böyük bir ziyafət verdi. ⁹ * Sara gördü ki, Misirli Həcərin İbrahimə doğduğu oğlu ona gülür. ¹⁰ Sara İbrahimə dedi: «Bu cariyəni və onun oğlunu qov. Bu cariyənin oğlu mənim oğlum İshaqla birgə varis olmayacaq». ¹¹ Bu iş İbrahimi çox narahat etdi, çünki İsmail də onun oğlu idi. ¹² * Allah İbrahimə dedi: «Uşaqdan və cariyəndən ötrü narahat olma. Saranın sənə söylədiyi bütün sözlərə qulaq as, çünki İshaqdan törəyənlər sənin nəslin adlanacaq. ¹³ Amma

* **21:2** İbr. 11:11 * **21:3** İshaq – ibrani dilində gülür. * **21:4**
 Yar. 17:12; Həv. 7:8 * **21:9** Qal. 4:29-30 * **21:12** Rom. 9:7;
 İbr. 11:18

cariyənin oğlundan da bir millət törədəcəyəm, çünki o da sənin nəslindir».

¹⁴ İbrahim səhər tezdən qalxdı, çörək və bir tuluq su götürüb çiyinə qoyaraq Həcərə verdi. Uşağı da ona verib onu yola saldı. Həcər gedib Beer-Şeva çölündə dolaşdı. ¹⁵ Tuluqda su qurtardı. O, oğlunu bir kolun altına qoydu. ¹⁶ Sonra oradan bir ox məsafəsi qədər aralanıb uzaqda oturdu. «Oğlumun ölümünü görməyim» dedi və uşağın qarşısında oturub hönkür-hönkür ağladı.

¹⁷ Allah uşağın səsini eşitdi. Allahın mələyi göylərdən Həcəri çağırıb dedi: «Sənə nə olub, Həcər? Qorxma, çünki uşağın oturduğu yerdən Allah onun səsini eşitdi. ¹⁸ Qalx uşağı qaldır, onu qucağına götür. Mən ondan böyük bir millət törədəcəyəm». ¹⁹ Allah Həcərin gözlərini açdı və o, bir su quyusu gördü. Gedib tuluğu su ilə dolduraraq uşağa içirtti. ²⁰ Allah bu uşaqla idi. O böyüyüb, çöldə yaşamağa başladı və mahir oxatan oldu. ²¹ O, Paran çölündə məskən saldı. Anası ona Misir torpağından bir arvad aldı.

İbrahimin Avimeleklə əhdi

²² * O zaman Avimelek və onun ordu başçısı Pikol İbrahimə dedilər: «Sən nə etsən, Allah sənindir. ²³ İndi burada Allahın haqqına mənə and iç ki, nə mənə, nə oğluma, nə də nəvəmə xəyanət edəcəksən: mən sənə sadıq olduğum kimi sən də mənə və qaldığın torpağın adamlarına sadıq ol». ²⁴ İbrahim «mən and içirəm» dedi.

²⁵ Avimelekin adamlarının qəsb etdiyi su quyusundan ötrü İbrahim Avimeleki məzəmmət

* 21:22 Yar. 26:26

etdi. ²⁶ Avimelek dedi: «Bilmirəm, bu işi kim etdi. Sən də mənə bildirmədin, mən ancaq indi eşidirəm». ²⁷ İbrahim qoyun-keçi və mal-qara alıb Avimelekə verdi. Beləcə ikisi bir əhd bağladı. ²⁸ İbrahim sürüsündən yeddi dişi quzunu ayırıb qoydu. ²⁹ Avimelek İbrahimə dedi: «Ayırıb qoyduğun bu yeddi dişi quzu nə üçündür?» ³⁰ O dedi: «Bu yeddi dişi quzunu məndən götür ki, bu quyunu qazdığıma şəhadət olsun». ³¹ Buna görə də o buranı Beer-Şeva[†] adlandırdı, çünki onların ikisi də orada and içdi. ³² Beləcə Beer-Şevada əhd bağladılar. Sonra Avimelek və onun ordu başçısı Pikol qalxıb Fİliştililərin ölkəsinə qayıtdılar. ³³ İbrahim Beer-Şevada bir yulğun ağacı əkdə və orada əbədi Allah olan Rəbbin adını çağırırdı. ³⁴ İbrahim Fİliştililərin ölkəsində uzun müddət qaldı.

22

İbrahimin sınağa çəkilməsi

¹ * Bir müddət sonra Allah İbrahimi sınağa çəkdi. O «Ey İbrahim!» deyə çağırırdı. İbrahim «Buradayam!» dedi. ² Allah dedi: «Sevdiyən yeganə oğlunu – İshaqı götürüb Moriya torpağına get. Orada sənə göstərəcəyim bir dağda oğlunu yandırma qurbanı olaraq təqdim et». ³ İbrahim səhər tezdən qalxdı və eşşəyini palanladı. Özü ilə iki nökarını və oğlu İshaqı götürdü. O, yandırma qurbanı üçün odun yardı və qalxıb Allahın dediyi yerə yollandı.

[†] **21:31** Beer-Şeva – ibrani dilində and quyusu yaxud yeddi quyu.

* **22:1** İbr. 11:17-19

⁴ İbrahim üçüncü gün başını qaldırıb uzaqdan o yeri gördü. ⁵ O, nökərlərinə dedi: «Siz eşşəklə birlikdə burada qalın, mən uşaqla oraya gedəcəyəm. Səcdə edib, yanınıza qayıdaraq».

⁶ İbrahim yandırma qurbanı üçün odun götürüb oğlu İshaqın kürəyinə qoydu, odu və bıçağı isə özü götürdü. İki birlikdə getdilər. ⁷ İshaq atası İbrahimi çağırdı: «Ay ata!» O cavab verdi: «Buradayam, oğlum». İshaq dedi: «Od və odun var, bəs yandırma qurbanı olacaq quzu haradadır?» ⁸ İbrahim dedi: «Oğlum, yandırma qurbanı olacaq quzunu Allah Özü hazırlayacaq». İki birlikdə getdilər.

⁹* Sonra Allahın İbrahimə göstərdiyi yerə gəldilər. İbrahim orada bir qurbangah düzəldib odunları düzdü və oğlu İshaqın əl-qolunu bağlayıb qurbangaha, odunların üstünə qoydu. ¹⁰ İbrahim əlini uzadıb oğlunu kəsmək üçün bıçağı götürdü. ¹¹ Rəbbin mələyi göylərdən onu çağırdı: «İbrahim, İbrahim!» O «Mən buradayam!» dedi. ¹² Mələk dedi: «Uşağa əl qaldırma və ona bir şey etmə. İndi bildim ki, sən Allahdan qorxursan; öz yeganə oğlunu Məndən əsirgəmədin». ¹³ İbrahim başını qaldırıb baxdı və arxasında buynuzları kolluğa ilişmiş bir qoç gördü. İbrahim gedib qoçu götürdü və oğlunun əvəzinə yandırma qurbanı olaraq təqdim etdi. ¹⁴ İbrahim o yeri Yahve-İre * adlandırdı; buna görə də indiyə qədər belə deyilir: «Rəbbin dağında hazırlanacaq».

* 22:9 Yaq. 2:21

* 22:14 Yahve-İre – ibrani dilində Rəbb hazırlayar.

15 Rəbbin mələyi yenə göylərdən İbrahimi çağıraraq dedi: 16 * «Rəbb bəyan edir: “Öz varlığıma and içirəm ki, sən bu işi etdiyinə və yeganə oğlunu əsirgəmədiyinə görə 17 * Mən sənə böyük xeyir-dua verəcəyəm, nəslini göydəki ulduzlar və dəniz kənarındakı qum qədər artırıb çoxaldacağam. Sənin nəslin öz düşmənlərinin şəhərlərinə sahib olacaq. 18 * Dünyanın bütün millətləri sənin nəslinin vasitəsilə xeyir-dua alacaq, çünki sən Mənim sözümə qulaq asdın»». 19 Sonra İbrahim öz nökrələrinin yanına qayıtdı və onlar qalxıb Beer-Şevaya getdilər. İbrahim Beer-Şevada sakin oldu.

Naxorun nəslİ

20 Bir müddət sonra İbrahimə xəbər verib söylədilər: «Budur, Milka qardaşın Naxora oğullar doğdu: 21 ilk oğlu Us, onun qardaşı Buz, Aramın atası olan Qemuel, 22 Kesed, Xazo, Pildaş, İdlaf və Betuel». 23 Betueldən Rivqa törədi. Bu səkkiz övladı Milka İbrahimin qardaşı Naxora doğdu. 24 Onun adı Reuma olan cariyyəsi də Tebahı, Qahamı, Taxaşı və Maakanı doğdu.

23

Saranın ölümü

1 Sara yüz iyirmi yeddi il yaşadı; o bu qədər ömür sürdü. 2 Sara Kənan torpağında olan Qiryat-Arbada, yəni Xevronda öldü. İbrahim yas tutub ağlamaqdan ötrü Saranın cəsədinin yanına getdi. 3 İbrahim cəsədin yanından gedib Xetlilərə dedi: 4 *

* 22:16 İbr. 6:13-14 * 22:17 İbr. 11:12 * 22:18 Həv. 3:25

* 23:4 İbr. 11:9,13; Həv. 7:16

«Mən sizin aranızda qərib və qonağam. Yanınızda qəbir düzəltmək üçün mənə torpaq sahəsi satın ki, öz ölümü götürüb orada basdırım». ⁵ Xetlilər İbrahimə cavab verdilər: ⁶ «Ey ağamız, bizə qulaq as: sən aramızda Allahın qoyduğu bir başçısən, öz ölünü də qəbirlərimizin ən yaxşısında basdır; ölünü basdırmaq üçün bizdən heç kəs qəbrini səndən əsirgəməz». ⁷ İbrahim qalxıb o ölkənin xalqı olan Xetlilərə təzim etdi. ⁸ Sonra onlarla danışib dedi: «Əgər siz mənim ölümü basdırmağa razısınızsa, mənə qulaq asın: mənim üçün Sohar oğlu Efrondan xahiş edin ki, ⁹ tarlasının qurtaracağında ona məxsus olan Maxpela mağarasını mənə satsın, yanınızda qəbir düzəltmək üçün onu tam dəyəri ilə mənə versin».

¹⁰ Efron Xetlilərin arasında oturmuşdu. Xetli Efron şəhər darvazasının yanına yığılan bütün Xetlilərin önündə İbrahimə belə cavab verdi: ¹¹ «Yox, ağam, mənə qulaq as: mən tarlanı və orada olan mağaranı sənə verirəm, öz xalqımın adamları önündə onu sənə verirəm; get ölünü basdır».

¹² İbrahim o ölkənin xalqına təzim etdi. ¹³ Sonra o ölkənin xalqının yanında Efrona belə dedi: «Xahiş edirəm, mənə qulaq as: tarlanın dəyərini verirəm, onu məndən götür, qoy mən də öz ölümü orada basdırım». ¹⁴ Efron İbrahimə cavab verdi: ¹⁵ «Ay ağam, mənə qulaq as: torpağın qiyməti dörd yüz şekel gümüşdür; mənimlə sənin aranda bu nədir? Ölünü basdır». ¹⁶ İbrahim Efronun sözünü qəbul edib Xetlilərin yanında Efronun dediyi kimi tacirlərin tərəzi daşları ilə dörd yüz şekel gümüş çəkdi.

¹⁷ Beləcə Mamre qarşısındakı Maxpelada olan Efrunun tarlası, oradakı mağara, tarlada və onun ərazisində olan bütün ağaclar ¹⁸ Xetlilərin gözü önündə – şəhər darvazasında yığılanların qarşısında İbrahimin mülkü oldu.

¹⁹ Bundan sonra İbrahim arvadı Saranı Kənan torpağında olan Mamre, yəni Xevron qarşısındakı Maxpela tarlasının mağarasında basdırdı. ²⁰ Beləcə Xetlilər tarlanı və orada olan mağaranı qəbir düzəltmək üçün İbrahimə mülk verdilər.

24

İshaq və Rivqa

¹ İbrahim qocalıb yaşa dolmuşdu. Rəbb hər şeydə ona xeyir-dua vermişdi. ² Bir gün İbrahim evində bütün işləri idarə edən qulbaşıya dedi: «Əlini budumun altına qoyub ³ göyün və yerin Allahı Rəbbin adına mənə and iç ki, oğluma aralarında yaşadığım Kənanlıların qızlarından arvad almayacaqsan, ⁴ ancaq mənim ölkəm, qohumlarımın yanına gedib oğlum İshaq üçün arvad alacaqsan». ⁵ Nökər ona dedi: «Bəlkə qız mənimlə birgə bu ölkəyə gəlməyə razı olmadı? Onda oğlunu sənin çıxdığın ölkəyə aparımmı?» ⁶ İbrahim ona dedi: «Bax oğlumu oraya aparma. ⁷ Məni atamın evindən və doğduğum torpaqdan çıxaran, mənimlə danışan və and içərək “bu torpağı sənin nəslinə verəcəyəm” deyən göylərin Allahı Rəbb Öz mələyini sənin önündə göndərəcək və sən oradan oğluma arvad alıb gətirəcəksən. ⁸ Əgər o qadın sənənlə gəlmək istəməsə, sən bu anddan azad olursan. Ancaq

mənim oğlumu oraya aparma». ⁹ Nökər əlini ağası İbrahimin budu altına qoyub bu işə görə ona and içdi.

¹⁰ Nökər ağasından on dəvə və ən yaxşı hədiyyələr götürüb getdi və Aram-Naharayimə,* Naxor şəhərinə gəldi. ¹¹ Axşam qadınlar su çəkmək üçün çıxdıqları zaman onun dəvələri şəhərin kənarında olan su quyusunun yanında dayandı. ¹² Sonra dua etdi: «Ya Rəbb, ağam İbrahimin Allahı, yalvarıram, bu gün işimi avand elə və ağam İbrahimə xeyirxahlıq göstər. ¹³ Mən bu bulağın yanında dururam; şəhər sakinlərinin qızları su çəkmək üçün buraya gəlirlər. ¹⁴ Qoy elə olsun ki, mənim “xahiş edirəm, səhəngini endir, su içim” deyəcəyim və mənə “özün də iç və dəvələrinə də verim” söyləyəcək qız qulun İshaq üçün təyin etdiyın arvad olsun; bundan bilərəm ki, ağama xeyirxahlıq edirsən».

¹⁵ O, duasını bitirməmişdi ki, İbrahimin qardaşı Naxorun arvadı Milkadan doğulan oğlu Betuelin qızı Rivqa çiyində səhəng gəldi. ¹⁶ Qız görünüşcə çox gözəl idi və hələ bakirə idi. O, bulağa endi və səhəngini doldurub yuxarı qalxdı. ¹⁷ Nökər onun qabağına qaçıb dedi: «Xahiş edirəm, səhəngindən mənə bir az su ver, içim». ¹⁸ Qız dedi: «Ağam, buyur iç». Qız tez səhəngini əli üstünə endirdi və ona su verdi. ¹⁹ Ona su verəndən sonra dedi: «Dəvələrin üçün də su çəkim, içib doysunlar». ²⁰ Qız tez səhəngini təknəyə boşaltdı, su çəkmək üçün cəld quyunun yanına qaçdı və nökerin bütün dəvələri üçün su çəkdi. ²¹ O adam sakit duraraq diqqətlə

* **24:10** Aram-Naharayim – Mesopotamiya.

qızı baxırdı ki, Rəbbin onun yoluna xeyir-dua verib-vermədiyini bilsin.

²² Dəvələr su içib qurtaranda o adam çəkisi bir beqa olan qızıl burun sırğası, qızın qolları üçün çəkisi on şekel olan iki bilərzik götürüb dedi: ²³ «Mənə de görüm, sən kimin qızısan? Atanın evində bizə gecə qalmaq üçün yer tapılırmı?» ²⁴ Qız ona dedi: «Mən Milkanın Naxora doğduğu Betuelin qızıyam». ²⁵ Yenə dedi: «Bizdə saman da, yem də çoxdur və gecələməyə yer də var». ²⁶ O adam əyilib Rəbbə səcdə etdi. ²⁷ Sonra dedi: «Ağam İbrahimin Allahı Rəbbə alqış olsun ki, xeyirxahlığını və sədaqətini ağamdan əsirgəmədi: Rəbb məni birbaşa ağamın qardaşının evinə gətirdi».

²⁸ Qız qaçıb anasının evində bu barədə danışdı. ²⁹ Rivqanın bir qardaşı var idi, adı Lavan idi. Lavan çıxıb o adamın yanına – bulağa qaçdı. ³⁰ O, bacısının burun halqasını və qollarındakı bilərziyi görəndə, bacısı Rivqanın «bu adam mənimlə belə danışdı» sözlərini eşidəndə o adamın yanına gəldi. O, bulaq başında dəvələrin yanında dayanmışdı. ³¹ Lavan dedi: «Ey Rəbbin xeyir-dua verdiyi adam, içəri gir. Nə üçün bayırda durursan? Mən sənə otaq və dəvələrinə yer hazırlamışam». ³² O adam evə girdi. Lavan dəvələrin yükünü boşaltdı, onlara saman və yem verdi, o adama və onunla birgə olanlara ayaqlarını yumaq üçün su verdi. ³³ Onların qabağına yemək gətirildi, ancaq həmin adam dedi: «Məqsədimi söyləməyincə yeməyəcəyəm». Lavan dedi: «Söylə».

³⁴ O dedi: «Mən İbrahimin nökrüyəm. ³⁵ Rəbb ağama çoxlu xeyir-dua verdi: onu varlandırıdı,

ona qoyun-keçi, mal-qara, qızıl-gümüş, qullar, qarabaşlar, dəvələr və eşşəklər verdi. ³⁶ Ağamın arvadı Sara da qoca ikən ağama bir oğul doğdu. Ağam özünə məxsus olan hər şeyi ona verdi. ³⁷ Sonra da məni and içdirərək dedi: “Ölkələrimdə yaşadığım Kənanlıların qızlarından oğluma arvad alma, ³⁸ ancaq atamın evinə – qohumlarımın yanına gedib oradan oğluma bir arvad al”. ³⁹ Mən ağama dedim: “Bəlkə o qadın mənimlə gəlmədi”. ⁴⁰ O mənə dedi: “Önündə davrandığım Rəbb sənənlə Öz mələyini göndərəcək, yolun uğurlu olacaq və qohumlarımın arasından – atamın evindən oğluma bir arvad alacaqsan. ⁴¹ Qohumlarımın yanına getdiyən zaman içdiyən anddan azad olacaqsan: əgər o qızı sənə verməsələr, içdiyən anddan azad olacaqsan”.

⁴² Mən də bu gün bulağın yanına gəlib dua etdim: “Ey ağam İbrahimin Allahı Rəbb, yalvarıram, getdiyim yolu aç. ⁴³ İndi mən bulağın yanında dururam; su çəkməyə gələn və mənim ona <xahiş edirəm, mənə səhəngindən bir az su ver, içim> deyəcəyəm, ⁴⁴ onun da mənə <sən də iç, dəvələrinə də gedib su çəkim> söyləyəcək qız ağamın oğlu üçün Rəbbin təyin etdiyi arvad olsun”. ⁴⁵ Mən ürəyimdə dua etməyi qurtarmamışdım ki, Rivqa səhəngi çiyində gəldi və bulağa enib su çəkdi. Ona dedim: “Xahiş edirəm, mənə su ver”. ⁴⁶ O tez səhəngini çiyindən endirib dedi: “Sən iç, gedim dəvələrinə də su verim”. Mən içdim, o isə dəvələrə su verdi. ⁴⁷ Ondan soruşdum: “Sən kimin qızısan?” O dedi: “Milkanın Naxora doğduğu Betuelin qızıyam”. Mən də onun burnuna halqa və qollarına bilərziklər

taxdım. ⁴⁸ Sonra əyilib Rəbbə səcdə etdim. Ağamın qardaşı qızını oğluna almaq üçün məni birbaşa buraya gətirən ağam İbrahimin Allahı Rəbbə şükür etdim. ⁴⁹ İndi mənə deyın görüm, siz ağama xeyirxahlıq və sədaqət göstərmək istəyirsiniz ya yox? Bunu mənə bildirin ki, mən də nə edəcəyimi bilim».

⁵⁰ Lavan və Betuel ona belə cavab verdilər: «Bu iş Rəbdən oldu; sənə nə yaxşı, nə də pis söz deyə bilərik. ⁵¹ Bax Rivqa qarşıdadır: onu götürüb get və qoy o, Rəbbin söylədiyi kimi ağamın oğluna arvad olsun». ⁵² İbrahimin nökeri onların sözlərini eşidəndə yerə qapanıb Rəbbə səcdə etdi. ⁵³ Nökər qızıl-gümüş şeylər və paltarlar çıxarıb Rivqaya verdi. Onun qardaşına və anasına da qiymətli şeylər bağışladı. ⁵⁴ Özü və onunla birgə olan adamlar yeyib-içdilər və orada gecələdilər. Səhər qalxanda nöker dedi: «Məni ağamın yanına göndərin». ⁵⁵ Qızın qardaşı ilə anası dedilər: «Qoy qız bizimlə heç olmasa on gün qalsın, sonra gedər». ⁵⁶ Nökər onlara dedi: «İndi ki Rəbb mənə yol açdı, məni gecikdirməyin, buraxın ağamın yanına gedim». ⁵⁷ Onlar dedilər: «Qoy qızı çağırıb öz dilindən eşidək». ⁵⁸ Rivqanı çağırıb ona dedilər: «Bu adamla gedirsənmi?» O da «gedirəm» dedi. ⁵⁹ Onlar bacıları Rivqanı, onun dayəsini, İbrahimin nökerini və onunla olan adamları yola saldılar. ⁶⁰ Rivqaya xeyir-dua verib dedilər:

«Ey bacımız,

Minlərlə, on minlərlə övlada ana olasan!

Qoy nəslin yağuların yurduna sahib olsun!»

⁶¹ Rivqa və qulluqçuları qalxıb dəvələrə mindilər və o adamla birgə getdilər. Beləliklə, nöker Rivqanı

götürüb getdi.

⁶² İshaq Beer-Laxay-Roi yolu ilə gəldi, çünki o, Negev torpağında yaşayırdı. ⁶³ Axşam düşəndə İshaq bir qədər düşünmək üçün çöllüyə getdi. O, başını qaldırıb baxanda gördü ki, dəvələr gəlir. ⁶⁴ Rivqa da başını qaldırıb İshaqı görəndə dəvədən düşdü. ⁶⁵ O, nökərdən soruşdu: «Bizi qarşılamaq üçün çöllüyə gələn bu adam kimdir?» Nökər «ağamdır» dedi. Rivqa rübəndini üzünə çəkib örtündü.

⁶⁶ Nökər baş vermiş bütün işlər barədə İshaqa danışdı. ⁶⁷ İshaq Rivqanı anası Saranın yaşadığı çadıra apardı və Rivqa onun arvadı oldu. İshaq onu sevdi və anasının ölümündən sonra onunla təsəlli tapdı.

25

İbrahimin ölümü (1Salm. 1:32-33)

¹ İbrahim başqa bir arvad aldı. Onun adı Qetura idi. ² Qetura ona bunları doğdu: Zimran, Yoqşan, Medan, Midyan, İşbaq və Şuah. ³ Yoqşandan Səba və Dedan törədi. Dedanın nəsilləri: Aşşurlular, Letuşlular, Leumlular. ⁴ Midyanın oğulları: Efa, Efer, Xanok, Avida və Eldaa. Bunların hamısı Qeturanın övladlarıdır. ⁵ İbrahim özünə məxsus olan hər şeyi İshaqa verdi. ⁶ Cariyələrinin oğullarına isə hədiyyələr verdi. Sağlığında onları oğlu İshaqın yanından şərq torpağına tərəf göndərdi.

⁷ İbrahim yüz yetmiş beş il ömür sürdü. ⁸ O, uzun ömür sürdü, qoca vaxtında son nəfəsini verərək ölüb əcdadlarına qoşuldu. ⁹ Oğulları İshaq və İsmail

onu Mamre qarşısında olan Maxpela mağarasında, Xetli Sohar oğlu Efronun tarlasında basdırdılar. ¹⁰ * O tarlanı İbrahim Xetlilərdən satın almışdı. İbrahim və arvadı Sara orada basdırıldı. ¹¹ Allah İbrahimin ölümündən sonra oğlu İshaqa xeyir-dua verdi. İshaq Beer-Laxay-Roidə yaşayırdı.

İsmailin oğulları
(1Saln. 1:28-31)

¹² Saranın qarabaşı Misirli Həcərin İbrahimə doğduğu İsmailin nəsil tarixçəsi belədir. ¹³ Doğulma sırasına görə İsmailin oğullarının adları belədir: İsmailin ilk oğlu Nevayot, Qedar, Adbeel, Mivsam, ¹⁴ Mişma, Duma, Massa, ¹⁵ Xadad, Tema, Yetur, Nafiş və Qedma; ¹⁶ İsmailin oğulları bunlardır, kəndləri və obaları ilə birgə onların adları belədir. Onlar öz tayfalarının on iki başçısı idi. ¹⁷ İsmail yüz otuz yeddi il ömür sürdü. O, ömrünü başa vurdu və ölüb əcdadlarına qoşuldu. ¹⁸ İsmailin nəsilləri Xaviladan Şura qədər olan ərazidə məskən saldı. Şur Aşşura gedərkən Misirin qarşısındadır. Onlar qardaşlarının yaşadığı yerin qarşısında yerləşmişdi.

Yaqub və Esav

¹⁹ İbrahimin oğlu İshaqın tarixçəsi belədir: İbrahimdən İshaq törədi. ²⁰ İshaq Paddan-Aramdan Aramlı Lavanın bacısı, Aramlı Betuelin qızı Rivqanı arvad alanda qırx yaşında idi. ²¹ İshaq arvadı üçün Rəbbə yalvardı, çünki o, sonsuz idi. Rəbb İshaqın yalvarışını eşitdi, onun arvadı Rivqa hamilə oldu. ²² Rivqanın bətnindəki uşaqlar

* 25:10 Yar. 23:3-16

çarpışmağa başladı. O da «Niyə bu iş başıma gəldi?» deyib bu barədə Rəbdən soruşmağa getdi. ²³* Rəbb ona dedi:

«Sənin bətnində iki millət var,
Sənin qarnından iki xalq çıxacaq.
Bir xalq o biri xalqdan güclü olacaq,
Böyüyü kiçiyinə qulluq edəcək».

²⁴ Rivqanın doğmaq vaxtı çatanda məlum oldu ki, onun bətnində əkizlər var. ²⁵ İlk doğulan uşağın bütün dərisi qırmızı və tüklü cübbə kimi idi. Onda onun adını Esav * qoydular. ²⁶ Ondan sonra qardaşı doğuldu. O, əli ilə Esavın topuğundan tutmuşdu. Onun adını Yaqub † qoydular. Onların doğulduğu vaxt İshaq altmış yaşında idi.

²⁷ Uşaqlar böyüdü. Esav mahir ovçu və çöl adamı oldu. Yaqub isə çadırlarda yaşayan mülayim bir adam oldu. ²⁸ İshaq Esavı sevirdi, çünki onun ovladığı heyvanlar İshaqın xoşuna gəlirdi. Rivqa isə Yaqubu sevirdi.

²⁹ Bir gün Yaqub şorba bişirirdi. Esav isə çöldən yorğun gəldi. ³⁰ Esav Yaquba dedi: «Bu qırmızı şorbadan bir az ver, yeyim, çünki acmışam». Buna görə də ona Edom ‡ adı verildi. ³¹ Yaqub dedi: «Əvvəlcə ilk oğulluq haqqını mənə sat». ³² Esav dedi: «Bir halda ki mən acından ölürəm, ilk oğulluq haqqı nəyimə lazımdır?» ³³* Yaqub dedi: «Əvvəlcə mənə and iç». Esav ona and içdi və ilk oğulluq haqqını Yaquba satdı. ³⁴ Yaqub Esava çörək və mərci şorbası

* **25:23** Rom. 9:11-12 * **25:25** Esav – ibrani dilində tüklü.

† **25:26** Yaqub – ibrani dilində topuq tutan. ‡ **25:30** Edom –

ibrani dilində qırmızı. * **25:33** İbr. 12:16

verdi. Esav yeyib-içdi, sonra qalxıb getdi. Beləcə Esav ilk oğulluq haqqına etinasızlıq etdi.

26

İshaq və Avimelek

¹ İbrahimin yaşadığı dövrdə olan aclıqdan başqa, ölkədə daha bir aclıq oldu. İshaq Gerara, Filiştlilərin padşahı Avimelekin yanına getdi. ² Rəbb ona görünüb dedi: «Misirə getmə, sənə söylədiyim ölkədə məskən sal, ³ * bu torpaqda qal. Mən sənənlə olacağam və sənə xeyir-dua verib bütün bu ölkələri sənə və nəslinə verəcəyəm; atan İbrahimə içdiyim andı yerinə yetirəcəyəm. ⁴ Nəslini göydəki ulduzlar qədər çoxaldacağam və bütün bu ölkələri nəslinə verəcəyəm. Yer üzünün bütün millətləri sənənin nəslinin vasitəsilə xeyir-dua alacaq. ⁵ Çünki İbrahim sözümlə qulaq asıb Mənim buyruğuma, əmrlərimə, qaydalarım və qanunlarıma əməl etdi».

⁶ İshaq da Gerarda yaşadı. ⁷ * O ölkənin sakinləri İshaqın arvadı barədə soruşanda «bu mənim bacımdır» dedi, çünki «mənim arvadımdır» deməyə qorxdu. Öz-özünə dedi: «Yoxsa Rivqadan ötrü bu yerin adamları məni öldürərlər». Rivqa görünüşcə çox gözəl idi. ⁸ İshaq orada uzun müddət qaldı. Bir gün Filiştlilərin padşahı Avimelek pəncərədən baxıb gördü ki, İshaq arvadı Rivqanı əzizləyir. ⁹ Avimelek İshaqı çağırıb dedi: «O ki sənənin arvadındır. Bəs niyə onun barəsində “bu

* **26:3** Yar. 22:16-18; Həv. 3:25

* **26:7** Yar. 12:13; 20:2

mənim bacımdır” dedin?» İshaq ona dedi: «Çünkü istəmədim ki, ondan ötrü ölüm». ¹⁰ Avimelek dedi: «Bu nə işdir başımıza gətirdin? Az qalmışdı ki, xalqdan biri sənin arvadınla yatsın. Beləcə bizi günaha batıracaqdın». ¹¹ Sonra Avimelek «bu adama və onun arvadına toxunan mütləq öldürüləcək» deyə bütün xalqa elan etdi.

¹² İshaq o torpaqda toxum əkdə və o il yüz qat məhsul aldı. Beləcə Rəbb ona xeyir-dua verdi. ¹³ Bu şəxs böyük adam oldu. Çox böyük adam olana qədər get-gedə yüksəldi. ¹⁴ Onun çoxlu qoyun-keçisi, mal-qarası və xidmətçiləri olduğuna görə Filiştililər ona paxıllıq etməyə başladı. ¹⁵ Atasını İbrahimin dövründə atasının qullarının qazdığı bütün quyuları Filiştililər qapayıb torpaqla doldurmuşdular. ¹⁶ Avimelek İshaqa dedi: «Yanımızdan get, çünki bizdən çox güclü oldun». ¹⁷ İshaq oradan getdi, Gerar vadisində məskən saldı və orada qaldı.

¹⁸ İshaq atasını İbrahimin dövründə qazılmış su quyularını yenə qazdı, çünki Filiştililər İbrahimin ölümündən sonra onları qapamışdılar. O, atasının qoyduğu adları yenə onlara verdi. ¹⁹ İshaqın qulları vadidə torpağı qazdılar və bir içməli su quyusu tapdılar. ²⁰ Gerar çobanları «su bizimdir» deyib İshaqın çobanları ilə mübahisə etdilər. O, quyunun adını Eseq * qoydu, çünki onun üstündə mübahisə etmişdilər. ²¹ Onlar başqa bir quyu qazdılar. Onun üçün də mübahisə etdilər. İshaq

* **26:20** Eseq – ibrani dilində mübahisə.

bu quyunun adını Sitna † qoydu. ²² İshaq oradan köçüb başqa bir quyu qazdı. Ancaq onun üçün mübahisə etmədilər, buna görə də İshaq onun adını Rexovot‡ qoyub dedi: «İndi Rəbb bizə genişlik verdi və biz bu torpaqda çoxalacağıq».

²³ İshaq oradan Beer-Şevaya getdi. ²⁴ O gecə Rəbb ona görünüb dedi: «Mən atan İbrahimin Allahıyam. Qorxma, çünki Mən sənənləyəm. Qulum İbrahimə görə sənə xeyir-dua verəcəyəm və nəslini çoxaldacağam». ²⁵ İshaq orada bir qurban-gah düzəltdi və Rəbbin adını çağırırdı. O özünə çadır qurdu. İshaqın qulları orada bir quyu qazdılar.

²⁶ * O zaman Avimelek məsləhətçisi Axuzzat, ordu başçısı Pikol ilə birgə Gerardan İshaqın yaşadığı torpağa gəldi. ²⁷ İshaq onlara dedi: «Nə üçün yanıma gəlmisiniz? Sizin ki məndən acığınız gəlirdi və məni yanınızdan qovdunuz». ²⁸ Onlar dedilər: «Biz aydın gördük ki, Rəbb, doğrudan da, sənənlədir. İndi istəyirik ki, sənənlə bizim aramızda and olsun. Gəl sənənlə əhd bağlayaq ki, ²⁹ biz sənə toxunmadığımız və yalnız yaxşılıq edib sağ-salamat yola saldıığımız kimi sən də bizə heç bir pislik etməyəcəksən. İndi sən Rəbbin xeyir-dua verdiyi adamsan». ³⁰ İshaq onlara ziyafət verdi və onlar yeyib-içdilər. ³¹ Səhər tezdən qalxıb bir-birlərinə and içdilər. İshaq onları yola saldı və onlar sağ-salamat onun yanından getdilər. ³² O gün İshaqın qulları gəldilər və qazdıqları quyu barədə ona

† **26:21** Sitna – ibrani dilində düşməncilik. ‡ **26:22** Rexovot – ibrani dilində genişlik. * **26:26** Yar. 21:22

bildirərək «su tapdıq» dedilər. ³³ İshaq bu quyunun adını Şiva § qoydu, buna görə də şəhərin adı bu günə qədər Beer-Şevadır.

Esavın arvadları

³⁴ Esav qırx yaşında olanda Xetli Beerinin qızı Yehuditi və Xetli Elonun qızı Basmatı arvad aldı.

³⁵ Onlar İshaqın və Rivqanın ürəklərinə dərd oldu.

27

İshaqın Yaquba xeyir-dua verməsi

¹ İshaq qocalıb gözləri görməyəndə böyük oğlu Esavı yanına çağırıb dedi: «Ay oğlum». Esav ona «mən buradayam» dedi. ² İshaq dedi: «Mən artıq qocalmışam, bu gün-sabah öləcəyəm. ³ İndi silahını, yayını və oxdanını götür, çöllüyə get və mənim üçün heyvan ovla. ⁴ Sonra da mənə xoşladığım ləzzətli yeməyi hazırla və gətir ki, yeyim. Onda ölməmişdən qabaq mən sənə xeyir-dua verərəm».

⁵ İshaq oğlu Esavla danışarkən Rivqa eşidirdi. Esav heyvan ovlayıb gətirmək üçün çöllüyə getdi. ⁶ Rivqa oğlu Yaquba belə dedi: «Bax mən eşitdim ki, atan qardaşın Esava bu sözləri dedi: ⁷ “Mənim üçün ov əti gətir, mənə ləzzətli yemək hazırla ki, yeyim. Sonra sənə ölümündən qabaq Rəbbin hüzurunda xeyir-dua verərəm”. ⁸ Oğlum, indi sənə əmr edəcəyim sözlərə qulaq as: ⁹ bu saat sürüyə gedib oradan mənə iki yaxşı oğlaq gətir. Onlardan atanın xoşladığı kimi ləzzətli yemək hazırlayacağam. ¹⁰ Sən də onu yeməsi üçün atana aparacaqsan ki, ölümündən qabaq

§ 26:33 Şiva – ibrani dilində and.

sənə xeyir-dua versin». ¹¹ Yaqub anası Rivqaya dedi: «Qardaşım Esav tüklü bir adamdır, mən isə tüksüzəm. ¹² Birdən atam mənə əlini sürtər və mən onun nəzərində yalançı olaram. Onda üzərimə xeyir-dua yox, lənət gətirərəm».

¹³ Anası ona dedi: «Sənə olunacaq lənət mənə gəlsin, oğlum. Ancaq sözümə qulaq as: get, dediyim şeyi mənə gətir». ¹⁴ Yaqub gedib oğlaqları götürdü və anasına gətirdi, anası da onun atasının xoşladığı kimi ləzzətli yemək hazırladı. ¹⁵ Rivqa böyük oğlu Esavın evdə saxladığı ən gözəl paltarını götürüb kiçik oğlu Yaquba geyindirdi. ¹⁶ Onun əllərinə və boynunun tüksüz yerinə oğlaq dəriləri bağladı. ¹⁷ Sonra hazırladığı ləzzətli yeməyi və çörəyi oğlu Yaqubun əlinə verdi.

¹⁸ Yaqub atasının yanına gəlib dedi: «Ay ata». Atası dedi: «Mən buradayam. Sən kimsən, oğlum?»

¹⁹ Yaqub atasına dedi: «Sənin ilk oğlun Esavam. Dediysin kimi elədim. Qalx otur və gətirdiyim ov ətindən ye ki, mənə xeyir-dua verəsən». ²⁰ İshaq oğluna dedi: «Necə oldu ki, belə tez ov tapdın, oğlum?» O dedi: «Sənin Allahın Rəbb mənə uğur verdi». ²¹ İshaq Yaquba dedi: «Yaxın gəl, oğlum, əlimi sənə sürtüb bilim ki, doğrudanmı, oğlum Esavsan ya yox?» ²² Yaqub atası İshaqa yaxınlaşdı. İshaq əlini ona sürtüb dedi: «Səs Yaqubun səsidir, ancaq əllər Esavın əlləridir». ²³ İshaq onu tanımadı, çünki onun əlləri qardaşı Esavın əlləri kimi tüklü idi. İshaq Yaquba xeyir-dua verdi. ²⁴ O soruşdu: «Doğrudanmı, sən oğlum Esavsan?» Yaqub dedi: «Bəli». ²⁵ İshaq dedi: «Oğlum, gətirdiyin ov ətini qabağıma qoy, yeyim, sonra da sənə xeyir-dua

verərəm». Yaqub yeməyi onun qabağına qoydu və o yedi, Yaqub ona şərab gətirdi və o içdi. ²⁶ Atası İshaq Yaquba dedi: «Oğlum, indi yaxınlaş, atanı öp». ²⁷* O yaxınlaşıb atasını öpdü. İshaq onun paltarının qoxusunu hiss etdi və ona xeyir-dua verib dedi:

«Bax oğlumun qoxusu
Rəbbin xeyir-dua verdiyi
Çölün qoxusu kimidir.

²⁸ Allah sənə göylərin şəhini,
Torpağın şirəsini,
Bol buğda və çoxlu təzə şərab versin.

²⁹* Xalqlar sənə qulluq etsin,
Ümmətlər sənə baş əysin.
Öz qardaşlarına ağa ol,
Ananın oğulları sənə baş əysin.
Sənə lənət edənlərə lənət gəlsin,
Sənə xeyir-dua verənlər xeyir-dua alsın».

İshaqın Esava xeyir-dua verməsi

³⁰ İshaq Yaquba xeyir-dua verib qurtarandan sonra Yaqub atası İshaqın yanından çıxar-çıxmaz qardaşı Esav ovdan qayıtdı. ³¹ Esav da ləzzətli yemək hazırlayıb atasına gətirdi və ona dedi: «Atam qalxıb oğlunun gətirdiyi ov ətindən yesin və mənə xeyir-dua versin». ³² Atası İshaq ondan soruşdu: «Sən kimsən?» O cavab verdi: «Mən ilk oğlum Esavam». ³³ İshaqın canına bərk titrətmə düşdü və o dedi: «Bəs onda heyvan ovlayıb mənə gətirən kim idi? Sən gəlməmişdən qabaq hər şeydən yedim və ona xeyir-dua verdim. Xeyir-dua da onunku

* ^{27:27} İbr. 11:20 * ^{27:29} Yar. 12:3

oldu». ³⁴ Esav atasının sözlərini eşidəndə ucadan və acı səslə fəryad edib dedi: «Ay ata, mənə də xeyir-dua ver». ³⁵ İshaq dedi: «Qardaşın hiylə ilə gəlib sənə xeyir-duanı aldı». ³⁶ * Esav dedi: «Onu nəhaq yerə Yaqub çağırırlar ki? Bununla ikinci dəfədir ki, mənə aldadır: əvvəl ilk oğulluq haqqımı, indi də xeyir-duanı aldı». Sonra soruşdu: «Bəs mənə xeyir-dua saxlamamısan?» ³⁷ İshaq Esava cavab verdi: «Onu sənə ağa etdim, bütün qardaşlarını ona qul olaraq verdim, buğda və təzə şərəblə onu təmin etdim. Bəs sənə nə edim, oğlum?» ³⁸ * Esav atasına dedi: «Səndə yalnız bir xeyir-dua varmı, ata? Mənə də xeyir-dua ver, ata». Esav hönkürüb ağladı. ³⁹ *

Atası İshaq ona belə cavab verdi:
«Yaşadığın yer torpağın şirəsindən,
Yuxarıda göylərin şəhindən uzaq olacaq.

⁴⁰ * Qılıncınla yaşayıb
Qardaşına qulluq edəcəksən.
Amma azad olmaq istəyəndə
Onun boyunduruğunu
Boynundan qırıb atacaqsan».

⁴¹ Atası Yaquba xeyir-dua verdiyinə görə Esav qardaşına nifrət etdi. O öz-özünə dedi: «Atamın matəm günləri yaxınlaşır. O zaman qardaşım Yaqubu öldürərəm». ⁴² Böyük oğlu Esavın dediyi sözlər Rivqanın qulağına çatdı. Buna görə də xəbər göndərüb kiçik oğlu Yaqubu çağırdı və ona dedi: «Bax qardaşın Esav səni öldürməklə qisas almaq istəyir. ⁴³ Oğlum, indi sözümə qulaq as:

* **27:36** Yar. 25:29-34 * **27:38** İbr. 12:17 * **27:39** İbr. 11:20

* **27:40** Yar. 36:8; 2Pad. 8:20

qalxıb Xarana, qardaşım Lavanın yanına qaç. ⁴⁴ Qardaşının hirsı soyuyana qədər bir müddət Lavanın yanında qal. ⁴⁵ Sənə qarşı qəzəbi sönəndə, ona elədiyini unudanda xəbər göndərib səni oradan çağıraram. Nə üçün bir gündə ikinizdən də məhrum olum?»

⁴⁶ Sonra Rivqa İshaqa dedi: «Xetli qızların əlindən həyatımdan bezdim. Əgər Yaqub da beləcə bu ölkənin qızlarından – Xetli qızlardan özünə arvad alsın, daha mən niyə yaşayıram?»

28

İshaqın Yaqubu Lavanın yanına göndərməsi

¹ İshaq Yaqubu çağırıb ona xeyir-dua verdi və xəbərdarlıq edərək dedi: «Kənan qızlarından arvad alma. ² Qalxıb Paddan-Arama, ana baban Betuelin evinə get. Oradan dayın Lavanın qızlarından özünə arvad al. ³ Külli-İxtiyar Allah sənə xeyir-dua versin, səni bəhərli edib nəslini çoxaltsın, səndən çoxlu xalq törəsin; ⁴ * İbrahimin xeyir-duasını sənə və sənənlə birgə nəslinə versin ki, Allahın İbrahimə verdiyi torpağı – qərib kimi yaşadığın torpağı irs olaraq alsın». ⁵ İshaq Yaqubu yola saldı. O, Paddan-Arama, Yaqubla Esavın anası Rivqanın qardaşı Aramlı Betuel oğlu Lavanın yanına getdi.

Esavın üçüncü arvadı

⁶ Esav gördü ki, İshaq Yaquba xeyir-dua verdi və özünə arvad almaq üçün onu Paddan-Arama göndərdi; həm də ona xeyir-dua verən zaman «Kənan qızlarından arvad alma» deyib xəbərdarlıq

* 28:4 Yar. 17:4-8

etdi. ⁷ Yaqub da ata-anasına qulaq asıb Paddan-Arama getdi. ⁸ Esav gördü ki, Kənan qızları atası İshaqın xoşuna gəlmir. ⁹ Esav İsmailin yanına getdi. O, İbrahim oğlu İsmailin qızı Maxalatı arvadlarının üstünə arvad aldı. Maxalat Nevayotun bacısı idi.

Yaqubun Bet-Eldə yuxu görməsi

¹⁰ Yaqub Beer-Şevadan çıxıb Xarana tərəf getdi. ¹¹ Bir yerə çatıb orada gecələdi, çünki günəş batmışdı. O torpaqdan bir daş götürüb başının altına qoydu və orada yatdı. ¹² * O, yuxuda gördü ki, yerin üzərində bir nərdivan durmuş və onun başı göylərə çatmışdır. Allahın mələkləri onunla çıxıb düşürdülər. ¹³ * Rəbb nərdivanın üstündə durub deyirdi: «Mən baban İbrahimin və İshaqın Allahı Rəbbəm. Üstündə yatdığın torpağı sənə və nəslinə verəcəyəm. ¹⁴ * Sənin nəslin yerin tozu kimi çox olacaq, qərbə, şərqə, şimala və cənuba yayılacaq. Yer üzünün bütün tayfaları sənin və nəslinin vasitəsilə xeyir-dua alacaq. ¹⁵ Mən həmişə səninləyəm, gedəcəyin hər yerdə səni qoruyacağam və bu torpağa qaytaracağam. Dediylim edənə qədər səni tərk etməyəcəyəm».

¹⁶ Yaqub yuxusundan oyanıb dedi: «Doğrudan da, Rəbb buradadır. Mən isə bunu bilmirdim». ¹⁷ Sonra qorxub dedi: «Bu yer necə də qorxuludur. Bu, Allahın evindən başqa bir şey ola bilməz, bura göylərin qapısıdır».

¹⁸ Yaqub səhər tezdən qalxdı. O, başının altına qoyduğu daşı götürüb sütun kimi qoydu və üstünə

* **28:12** Yəh. 1:51 * **28:13** Yar. 13:14-15 * **28:14** Yar. 12:3; 22:18; 26:4

zeytun yağı tökdü. ¹⁹ O yerin adını Bet-El * qoydu, ancaq əvvəlcə şəhərin adı Luz idi. ²⁰ Yaqub əhd edib dedi: «əgər Allah mənimlə olsa, getdiyim bu yolda məni qorusa, mənə yemək üçün çörək və geymək üçün paltar versə, ²¹ sağ-salamat atamın evinə dönsəm, o zaman Rəbb mənə Allah olacaq. ²² Sütun kimi qoyduğum bu daş da Allahın evi olacaq. Ay Allah, mənə verəcəyin hər şeyin onda birini Sənə verəcəyəm».

29

Yaqubun Paddan-Arama gəlişi

¹ Yaqub yoluna davam edərək şərq xalqlarının torpağına getdi. ² O gördü ki, çöllükdə bir quyu var və onun yanında üç qoyun sürüsü yatıb, çünki quyudan o sürülərə su verirdilər. Quyunun ağzında böyük bir daş var idi. ³ Bütün sürülər oraya yığılırdı. Adamlar daşı quyunun ağzından yuvarlayıb qoyunlara su verir və yenə daşı yerinə – quyunun üstünə qoyurdular.

⁴ Yaqub onlardan soruşdu: «Ey qardaşlar, haradansınız?» Onlar dedilər: «Biz Xarandanıq». ⁵ Yaqub onlara dedi: «Naxorun nəvəsi Lavanı tanıyırsınızmı?» Onlar dedilər: «Tanıyıyıq». ⁶ Yaqub onlardan soruşdu: «O, sağ-salamatdır mı?» Onlar dedilər: «Bəli, sağ-salamatdır. Odur, qızı Rəhilə də qoyunlarla gəlir». ⁷ Yaqub dedi: «Hələ axşama çox vaxt var, sürülərin yığılma vaxtı deyil. Qoyunlara su verin, sonra aparıb otarın». ⁸ Onlar dedilər: «Bütün sürülər yığılmayınca və daş quyunun

* **28:19** Bet-El – ibrani dilində Allahın evi.

ağzından yuvarlanmayınca bunu edə bilmərik, yalnız onda qoyunlara su verə bilərik».

⁹ Yaqub onlarla danışarkən Rəhilə atasının qoyunları ilə gəldi, çünki o, çoban idi. ¹⁰ Yaqub dayısı Lavanın qızı Rəhiləni və dayısı Lavanın qoyunlarını görəndə yaxınlaşıb daşı quyunun ağzından yuvarladı və dayısı Lavanın qoyunlarına su verdi. ¹¹ Yaqub Rəhiləni öpdü və hönkürtü ilə ağladı. ¹² Yaqub atasının qohumlarından və Rivqanın oğlu olduğunu Rəhiləyə bildirdi. Rəhilə də qaçıb atasına danışdı.

¹³ Lavan bacısı oğlu Yaqubun gəldiyini eşidəndə onu qarşılamağa qaçdı. Onu qucaqlayıb öpdü və evinə gətirdi. Yaqub hər şeyi Lavana danışdı. ¹⁴ Lavan ona dedi: «Sən, doğrudan da, mənim sümüyümdən, mənim ətimdənsən». Yaqub onun yanında bir ay qaldı.

Yaqubun Leanı və Rəhiləni arvad alması

¹⁵ Lavan Yaquba dedi: «Məgər qohum olduğun üçün mənə havayı xidmət edəcəksən? Mənə söylə, haqqın nə olsun?» ¹⁶ Lavanın iki qızı var idi: böyüyünün adı Lea, kiçiyininki Rəhilə idi. ¹⁷ Leanın gözləri zəif görürdü, Rəhilə isə çox gözəl və qamətli idi. ¹⁸ Yaqub Rəhiləyə vuruldu və dedi: «Kiçik qızın Rəhilə üçün sənə yeddi il xidmət edərəm». ¹⁹ Lavan dedi: «Onu sənə vermək başqa adama verməkdən daha yaxşıdır. Yanımda qal». ²⁰ Yaqub Rəhiləyə görə yeddi il xidmət etdi. Onu sevdiyi üçün bu müddət gözünə bir neçə gün kimi göründü.

²¹ Yaqub Lavana dedi: «Vaxtım çatdı; indi arvadımı mənə ver ki, onun yanına girim». ²² Lavan o torpağın bütün adamlarını topladı və bir ziyafət

verdi. ²³ Gecə qızı Leanı götürüb Yaqubun yanına apardı. Yaqub onun yanına girdi. ²⁴ Lavan öz qarabaşı Zilpanı Leaya qulluqçu olmaq üçün verdi. ²⁵ Səhər məlum oldu ki, bu, Leadır. Yaqub Lavana dedi: «Nə üçün mənimlə belə rəftar etdin? Sənin yanında Rəhilə üçün xidmət etmədimmi? Bəs məni niyə aldatdın?» ²⁶ Lavan dedi: «Bizim yerdə kiçik qızı böyüyündən əvvəl ərə vermək olmaz. ²⁷ Bu həftəni bitir, onu da sənə verərik. Onun üçün də yanımda daha yeddi il xidmət etməlisən». ²⁸ Yaqub belə də etdi: o həftəni bitirdi. Lavan da qızı Rəhiləni ona arvad olmaq üçün verdi. ²⁹ Öz qarabaşı Bilhanı da qızı Rəhiləyə qulluqçu olmaq üçün verdi. ³⁰ Yaqub Rəhilənin də yanına girdi. Rəhiləni Leadan da çox sevdi. O, Lavanın yanında daha yeddi il xidmət etdi.

Yaqubun övladları

³¹ Rəbb Leanın sevilmədiyini görüb onun bətnini açdı. Rəhilə isə sonsuz idi. ³² Lea hamilə olub bir oğul doğdu və onun adını Ruven * qoyaraq dedi: «Yəqin Rəbb mənim fağırılığımı gördü. İndi ərim məni sevəcək». ³³ O yenə hamilə olub bir oğul doğdu və dedi: «Rəbb sevilmədiyimi eşidib mənə bunu da verdi». Onun da adını Şimeon† qoydu. ³⁴ Lea yenə hamilə olub bir oğul doğdu və dedi: «İndi bu dəfə ərim mənə bağlanacaq, çünki ona üç oğul doğdum». Buna görə də adını Levi ‡ qoydu. ³⁵ O yenə hamilə olub bir oğul doğdu və dedi: «Bu dəfə

* **29:32** Ruven – ibrani dilində baxın, bir oğul. † **29:33** Şimeon – ibrani dilində eşitmək. ‡ **29:34** Levi – ibrani dilində bağlanma.

Rəbbi mədh edəcəyəm». Buna görə də onun adını Yəhuda § qoydu. Sonra o, bir müddət doğmadı.

30

¹ Rəhilə Yaquba uşaq doğmadığını görəndə bacısına həsəd apardı və ərinə dedi: «Mənə uşaq ver, yoxsa ölərəm». ² Yaqubun Rəhiləyə qəzəbi alovlandı və o dedi: «Məgər mən sənə bətninə bəhər verməyən Allaham?» ³ Rəhilə dedi: «Qarabaşım Bilhanı götür və yanına gir. Qoy o, dizlərimin üstünə bir uşaq doğsun və ondan uşaqlarım olsun». ⁴ Rəhilə qarabaşı Bilhanı ona arvad olmaq üçün verdi və Yaqub onun yanına girdi. ⁵ Bilha hamilə olub Yaquba bir oğul doğdu. ⁶ Rəhilə dedi: «Allah məni haqlı çıxartdı və səsimi eşidib mənə bir oğul verdi». Buna görə də onun adını Dan * qoydu. ⁷ Rəhilənin qarabaşı Bilha yenə hamilə olub Yaquba ikinci oğul doğdu. ⁸ Rəhilə dedi: «Bacımla güclü mübarizəyə girişib ona üstün gəldim». O, uşağın adını Naftali † qoydu.

⁹ Lea daha doğmadığına görə qarabaşı Zilpanı götürüb Yaquba arvad olmaq üçün verdi. ¹⁰ Leanın qarabaşı Zilpa Yaquba bir oğul doğdu. ¹¹ Lea «uğur qazandım» deyib onun adını Qad ‡ qoydu. ¹² Leanın qarabaşı Zilpa Yaquba ikinci oğul doğdu. ¹³ Lea dedi: «Xoşbəxtəm, çünki qadınlar məni bəxtiyar sayacaqlar». O, uşağın adını Aşer § qoydu.

§ 29:35 Yəhuda – ibrani dilində mədh edilmiş. * 30:6 Dan – ibrani dilində hökm etdi. † 30:8 Naftali – ibrani dilində mənim mübarizəm. ‡ 30:11 Qad – ibrani dilində uğur. § 30:13 Aşer – ibrani dilində xoşbəxt.

14 Ruven buğda biçini vaxtı gedib tarlada məhəbbət otları tapdı və onları anası Leaya gətirdi. Rəhilə Leaya dedi: «Oğlunun məhəbbət otlarından mənə də ver». 15 Lea ona dedi: «Ərimi əlimdən aldığıın bəs deyilmi? İndi də oğlumun məhəbbət otlarını almaq istəyirsən?» Rəhilə dedi: «Elə isə qoy ərim oğlunun məhəbbət otlarının əvəzində bu gecə sənənlə yatsın». 16 Yaqub axşam çöldən gələndə Lea onu qarşılamağa çıxıb dedi: «Mənim yanıma gir, çünki səni oğlumun məhəbbət otları ilə satın almışam». Yaqub o gecə onunla yatdı. 17 Allah Leanı eşitdi və o hamilə olub Yaquba beşinci oğlunu doğdu. 18 Lea dedi: «Allah haqqımı verdi, çünki qulluqçumu ərimə verdin». O, uşağın adını İssakar ** qoydu. 19 Lea yenə hamilə olub Yaquba altıncı oğlunu doğdu. 20 O dedi: «Allah mənə yaxşı bir hədiyyə verdi, bu dəfə ərim mənə hörmət edəcək, çünki ona altı oğul doğdum». O, uşağın adını Zevulun †† qoydu. 21 Sonra bir qız doğub, adını Dina qoydu.

22 Allah Rəhiləni yada salıb onu da eşitdi və bətnini açdı. 23 O hamilə olub bir oğul doğdu və dedi: «Allah xəcalətimi götürdü». 24 O «Rəbb mənə bir oğul da artır» deyib uşağın adını Yusif †† qoydu.

Yaqubun sürülərə sahib olması

25 Rəhilə Yusifi doğandan sonra Yaqub Lavana dedi: «Məni göndər, öz torpağıma və ölkəmə gedim. 26 Əvəzində sənə xidmət etdiyim arvadlarımı və

** 30:18 İssakar – ibrani dilində haqq verilsin. †† 30:20

Zevulun – ibrani dilində hörmət. †† 30:24 Yusif – ibrani dilində artır.

uşaqlarımı da ver, gedim, çünki sənə necə xidmət etdiyimi yaxşı bilirsən». ²⁷ Lavan ona dedi: «Əgər indi sənin gözündə lütf tapdımsa, yanımda qal, çünki baxıcılıq edib sənə görə Rəbbin mənə xeyir-dua verdiyini gördüm». ²⁸ Sonra dedi: «Haqqını mənə təyin et, verim». ²⁹ Yaqub ona dedi: «Sənə necə xidmət etdiyimi və mənimlə olan sürülərini necə saxladığımı bilirsən. ³⁰ Çünki mən gəlməmişdən əvvəl sənin malın az idi, sonra isə xeyli çoxaldı; Rəbb mənim gəlişimlə sənə xeyir-dua verdi. Bəs mən öz ailəm üçün nə vaxt çalışacağam?» ³¹ Lavan dedi: «Sənə nə verim?» Yaqub dedi: «Mənə heç nə vermə. Əgər bunu etsən, yenə sənin sürünü qoruyub ona baxaram: ³² qoy bu gün sənin bütün sürülərinin içindən keçib qoyunlar arasından hər xallı, zolaqlı qoyunu və qara quzunu, keçilər arasından hər zolaqlı və xallı keçini ayırım; haqqım da bu olsun. ³³ Bundan sonra qarşında olan haqqım üçün gəldikdə düzlüyüm mənim barəmdə şəhadət edəcək. Qoy keçilərdən xallı və zolaqlı olmayanı, quzulardan da qara olmayanı oğurlanmış sayılsın». ³⁴ Lavan dedi: «Yaxşı, qoy dediyin kimi olsun». ³⁵ Amma o həmin gün alabəzək və xallı təkələri, bütün zolaqlı və xallı keçiləri, ağ keçiləri və bütün qara quzuları ayırıb oğullarının ixtiyarına verdi. ³⁶ Sonra özü Yaqubdan üç günlük yol qədər uzaqlaşdı. Yaqub isə Lavanın qalan sürüsünü otarırdı.

³⁷ Yaqub ağcaqovaq, badam və çinar ağacından düzəldilmiş təzə çubuqlar götürdü və çubuqların qabığını soyub ağ rəngli içi üzə çıxana qədər zolaqlar açdı. ³⁸ Sonra qabığını soyduğu çubuqları sürülərin su içmək üçün gəldikləri təknələrə,

heyvanların qabağına qoydu. Onlar gəlib su içəndə döllənirdi. ³⁹ Beləcə heyvanlar çubuqların qabağında döllənirdi və sürülərdə alabəzək, xallı və zolaqlı heyvanlar doğulurdu. ⁴⁰ Yaqub quzuları ayırırdı və sürününüzünü Lavanın sürüsündə olan bütün alabəzək və qara heyvanlara tərəf tuturdu. O öz sürüsünü ayrıca qoydu və onları Lavanın sürüsünə qatmadı. ⁴¹ Hər dəfə sürünün qüvvətli heyvanları dölləndikləri zaman Yaqub təknələrə, sürünün gözləri önünə çubuqlar qoyurdu ki, çubuqlar arasında döllənsinlər. ⁴² Ancaq heyvanlar zəif olanda onları qoymazdı. Beləcə zəif heyvanlar Lavanın, qüvvətli heyvanlar isə Yaqubun oldu. ⁴³ Bu adam çox varlandı: onun çoxlu sürüsü, qarabaşı, qulu, dəvəsi və eşşəyi oldu.

31

Yaqubun Lavandan qaçması

¹ Yaqub Lavanın oğullarının bu sözləri dediklərini eşitdi: «Yaqub atamıza məxsus olan hər şeyə sahib oldu, bütün bu var-dövləti atamıza məxsus olan əmlakdan əldə etdi». ² Yaqub Lavanın ona münasibətini gördü, o da Yaqubla əvvəlki kimi rəftar etmirdi. ³ Rəbb Yaquba dedi: «Atalarının ölkəsinə, öz qohumlarının yanına qayıt. Mən sənənlə olacağam». ⁴ Yaqub xəbər göndərərək Rəhiləni və Leanı çöllərə – sürüsünü otardığı yerə çağırdı. ⁵ Yaqub onlara dedi: «Mən atanızın münasibətini görürəm ki, mənənlə əvvəlki kimi rəftar etmir. Ancaq atamın Allahı mənənlədir. ⁶ Siz bilirsiniz ki, var gücümle atanıza xidmət etmişəm. ⁷ Atanız mənə aldatdı və haqqımı on dəfə dəyişdirdi, amma

Allah onu mənə pislik etməyə qoymadı. ⁸ O, “xallı heyvanlar sənin haqqın olacaq” deyəndə bütün sürüdə xallı heyvanlar doğuldu. “Sənin haqqın alabəzək heyvanlar olacaq” deyəndə isə bütün sürüdə alabəzək heyvanlar doğuldu. ⁹ Beləcə Allah atanızın sürüsünü alıb mənə verdi. ¹⁰ Sürünün dövləndiyi vaxt yuxuda başımı qaldırıb gördüm ki, sürüdəki heyvanlarla cütləşən təkələr alabəzək, xallı və ləkəlidir. ¹¹ Yuxuda Allahın mələyi mənə dedi: “Yaqub!” “Mən buradayam!” deyə cavab verdim. ¹² O dedi: “İndi başını qaldır, gör ki, sürüdəki heyvanlarla cütləşən bütün təkələr alabəzək, xallı və ləkəlidir, çünki Lavanın sənə etdiyi hər şeyi gördüm. ¹³ * Mən Bet-Eldə sənə görünən Allaham. Orada bir sütun qoyub məsh etdin və Mənim önümdə əhd etdin. İndi qalxıb bu torpaqdan get və doğulduğun torpağa qayıt”».

¹⁴ Rəhilə və Lea ona cavab verdilər: «Məgər atamızın mülkündə bir payımız ya mirasımız var? ¹⁵ Məgər o bizi özgə hesab etmir? Axı o bizi satıb bizim üçün ödəmiş pulu da xərclədi. ¹⁶ Buna görə də Allahın atamızdan aldığı bütün o var-dövlət bizim və uşaqlarımızındır. İndi sən də Allahın söylədiyi şeylərin hamısına əməl et».

¹⁷ Onda Yaqub qalxıb uşaqlarını və arvadlarını dəvələrə mindirdi. ¹⁸ Bütün sürüsünü, qazandığı bütün var-dövlətini, Paddan-Aramda əldə etdiyi öz sürüsünü sürdü ki, Kənan torpağına, atası İshaqın yanına getsin. ¹⁹ Lavan qoyunlarını qırmağa gedəndə Rəhilə atasına məxsus olan ev bütələrini oğurladı. ²⁰ Yaqub qaçdığını bildirməməklə Aramlı

* **31:13** Yar. 28:18-22

Lavanı aldatdı. ²¹ Beləcə özünə məxsus olan hər şeyi götürüb qaçdı. O, Fərat çayını keçib Gilead dağlıq bölgəsinə yönəldi.

Lavanın Yaqubu təqib etməsi

²² Yaqubun qaçdığı Lavana üçüncü gün bildirildi. ²³ O, qohumlarını özü ilə götürüb yeddi gün onu təqib etdi və Gilead dağlıq bölgəsində Yaquba çatdı. ²⁴ Allah gecə yuxusunda Aramlı Lavana görünüb dedi: «Özünü gözlə, Yaquba nə yaxşı, nə də pis söz de».

²⁵ Lavan Yaquba çatdı. Yaqub dağda çadır qurmuşdu. Lavan qohumları ilə birgə Gilead dağında çadır qurdu. ²⁶ Lavan Yaquba dedi: «Niyə belə etdin? Məndən gizlicə qaçdın və qızlarımı müharibə əsirləri kimi apardın. ²⁷ Nə üçün gizlicə qaçıb məni aldatdın? Mənə bunu bildirmədin ki, səni sevinclə, mahnı oxumaqla, dəf və lira çalmaqla yola salım. ²⁸ Məni nəvələrimlə qızlarımı öpməyə qoymadın; ağılsızcasına rəftar etmişən. ²⁹ Sizə pislik edə bilərdim, ancaq atanızın Allahı dünən gecə mənə belə söylədi: “Özünü gözlə, Yaquba nə yaxşı, nə də pis söz de”. ³⁰ İndi atanın evi üçün bərk darıxdığına görə çıxıb gedirsən. Bəs büt allahlarımı niyə oğurlayıb aparırsan?» ³¹ Yaqub Lavana cavab verdi: «Qorxub düşündüm ki, qızlarımı zorla məndən alarsan. ³² Büt allahlarımı isə kimin yanında tapsan, o sağ qalmayacaq. Qohumlarımızın önündə yoxlayıb məndə nəyini tapsan, özünə götür». Ancaq Yaqub Rəhilənin onları oğurladığını bilmirdi.

³³ Lavan Yaqubun, Leanın və iki qarabaşın çadırına girdi, ancaq büt allahları tapmadı. O, Leanın çadırından çıxıb Rəhilənin çadırına girdi.

³⁴ Rəhilə ev bütələrini götürərək dəvənin yəhərinə qoyub onların üstündə oturmuşdu. Lavan bütün çadırı yoxladı, ancaq onları tapmadı. ³⁵ Rəhilə atasına dedi: «Hüzurunda qalxa bilmədiyim üçün ağam qəzəblənməsin, çünki qadın adətinə mübtəlayam». Lavan axtardı, ancaq ev bütələrini tapmadı.

³⁶ Yaqub qəzəblənib Lavanla mübahisə etdi. O, Lavana söylədi: «Günahım və təqsirim nədir ki, mənə belə təqib edirsən? ³⁷ Bütün şeylərimi yoxladın, bütün ev şeylərindən nə tapdın? Tapdığın şeyi mənə qohumlarımdan və öz qohumlarımdan qabağına qoy ki, ikimizin arasında şəhadət olsun. ³⁸ Ötən iyirmi il sənənin yanında işlədim, qoyunların və keçilərin balalarını salmadı, sürülərindəki qoçlarını yəmədim. ³⁹ Vəhşi heyvanların parçaladığı heyvanı sənənin yanına gətirməzdim, zərərini özüm çəkərdim. İstər gündüz, istərsə də gecə oğurlanan hər heyvanı məndən tələb edərdin. ⁴⁰ Gündüzün istisi, gecənin soyuğu mənə əldən salardı, yuxum gözümdən tökülərdi. ⁴¹ İyirmi il sənənin evində qaldım: iki qızın üçün on dörd il və sürünün üçün altı il sənə xidmət etdim. Sən isə on dəfə haqqımı dəyişdirdin. ⁴² Atamın və İbrahimin Allahı, İshaqın sitayiş etdiyi Allah mənəmlə olmasaydı, indi yəqin mənə əliboş yola salardın. Allah əzabımı və əlimin zəhmətini gördü, dənən gecə sənə xəbərdarlıq etdi».

⁴³ Lavan Yaquba belə cavab verdi: «Qızlar mənə qızlarımda, uşaqlar mənə uşaqlarımda, sürülər mənə sürülərim və sənənin gördüyün hər şey mənəmdir. Bu gün qızlarıma yaxud onların

doğduqları uşaqlara nə edə bilərəm? ⁴⁴ İndi gəl bir-birimizə əhd edək ki, səninlə mənim aramda şahid olsun». ⁴⁵ Yaqub bir daş götürüb sütun kimi qoydu. ⁴⁶ O öz qohumlarına dedi: «Daş yığın». Onlar daşları götürüb bir qalaq düzəltdilər və o qalağın yanında yeyib-içdilər. ⁴⁷ Lavan onun adını Yeqar-Sahaduta* qoydu, Yaqub isə onun adını Qaled † qoydu. ⁴⁸ Lavan dedi: «Bu qalaq bu gün mənimlə sənin aranda şahiddir». Buna görə də onun adı Qaleddir. ⁴⁹ Ona həm də Mispa‡ deyildi, çünki Lavan demişdi: «Bir-birimizdən ayrılan zaman qoy Rəbb səninlə mənim aramda gözətçi olsun. ⁵⁰ Söz ver ki, qızlarımı incitməyəcəksən və onların üstünə arvad almayacaqsan. Bil ki, bizim aramızda bir nəfər şahid olmasa da, Allah aramızda şahiddir».

⁵¹ Lavan yenə Yaquba dedi: «Bax bu da öz aramızda düzəltdiyim qalaq və sütun! ⁵² Bu qalaq və sütun şahid olsunlar ki, nə mən sənin tərəfinə – qalağın o tayına gedəcəyəm, nə də sən pislik etmək üçün mənim tərəfimə – qalağın və sütunun bu tayına gələcəksən. ⁵³ Qoy İbrahimin, Naxorun və onların atalarının Allahı aramızda hökm etsin!» Yaqub atası İshaqın sitayiş etdiyi Allaha and içdi. ⁵⁴ Sonra Yaqub o dağda qurban kəsdi və qohumlarını çörək yeməyə çağırdı. Onlar çörək yedilər və dağda gecələdilər. ⁵⁵ Lavan səhər tezdən qalxıb nəvələrini və qızlarını öpdü, onlara xeyir-dua verdi. Sonra öz yerinə qayıtdı.

* **31:47** Yeqar-Sahaduta – arami dilində şəhadət daş qalağı.

† **31:47** Qaled – ibrani dilində şəhadət daş qalağı. ‡ **31:49** Mispa – ibrani dilində gözətçi qülləsi.

32

Yaqubun Esavla görüşə hazırlaşması

¹ Yaqub yoluna davam etdi. Allahın mələkləri ona rast gəldi. ² Yaqub onları görəndə dedi: «Bu, Allahın ordugahıdır». O yerin adını Maxanayim * qoydu.

³ Yaqub özündən qabaq Edom çölünə, Seir torpağına, qardaşı Esavın yanına qasidlər göndərdi. ⁴ Onlara bu əmri verdi: «Ağam Esava söyləyin ki, qulun Yaqub belə deyir: “Mən Lavanın yanında qalıb indiyə qədər yaşadım”. ⁵ Mal-qaram, eşşəklərim, qoyun-keçim, qullarım və qarabaşlarım oldu. Mən ağama xəbər vermək üçün yanına qasidlər göndərdim ki, sənin gözündə lütf tapım».

⁶ Qasidlər Yaqubun yanına qayıdıb dedilər: «Qardaşın Esavın yanına getdik. Özü də səni qarşılamaq üçün gəlir və yanında dörd yüz nəfər var». ⁷ Yaqub çox qorxub həyəcanlandı. Yanında olan adamları, qoyun-keçini, mal-qaranı və dəvələri iki dəstəyə ayıraraq dedi: ⁸ «əgər Esav bir dəstəyə hücum edib onları qırarsa, arxada qalan dəstə qaça bilsin».

⁹ Sonra Yaqub dedi: «Ey babam İbrahimin Allahı, atam İshaqın Allahı Rəbb, Sən mənə demişdin: “Öz ölkənə və qohumlarının yanına qayıt. Mən sənə yaxşılıq edəcəyəm”. ¹⁰ Quluna göstərdiyin bütün xeyirxahlığa və sədaqətə layiq deyiləm; bu İordan çayını təkcə dəyənəyimlə keçdim, indi isə iki dəstə köçüm var. ¹¹ Yalvarıram, məni qardaşım Esavın əlindən qurtar. Çünki onun gəlib məni, uşaqlarımla

* **32:2** Maxanayim – ibrani dilində iki ordugah.

analarını öldürməsindən qorxuram. ¹²* Sən dedin: “Hökmən sənə yaxşılıq edəcəyəm, nəslini saysız-hesabsız dəniz qumu qədər çoxaldacağam”».

¹³ Yaqub o gecəni orada keçirdi. Özündə olan hər şeydən qardaşı Esava hədiyyə olaraq ¹⁴ iki yüz keçi, iyirmi təkə, iki yüz qoyun, iyirmi qoç, ¹⁵ balaları ilə birgə otuz sağmal dəvə, qırx inək, on buğa, iyirmi dişi və on erkək eşşək götürdü. ¹⁶ Sürüləri ayrı-ayrı qullarına tapşırırdı və onlara dedi: «Mənim qabağında gedin və bir sürü ilə o biri sürü arasında məsafə saxlayın». ¹⁷ Yaqub birinci qula əmr edib dedi: «Qardaşım Esav sənə rast gəlib “Kimin adamısan, hara gedirsən, qabağındakı bu heyvanlar kimindir?” deyə soruşanda ¹⁸ ona söylə: “Bunlar qulun Yaqubundur, bu da ağam Esava göndərilmiş hədiyyələrdir. Özü də bizim dalımızca gəlir”». ¹⁹ Sonra o, ikinci, üçüncü quluna və sürülərin dalınca gedən hər kəsə əmr edib dedi: ²⁰ «Esava rast gələndə ona eyni sözləri söyləyin: “Qulun Yaqub da dalımızca gəlir”». Çünki o öz-özünə deyirdi: «Əvvəlcə qabağında göndərdiyim hədiyyələrlə onu rəhmə gətirərəm, sonra onunla görüşərəm. Bəlkə onda məni qəbul edər». ²¹ Hədiyyələr Yaqubun qabağında getdi, o isə gecəni düşərgədə yatdı.

Yaqubun Allahla rastlaşması

²² Yaqub gecə qalxıb iki arvadını, iki cariyəsini və on bir uşağını götürərək Yabboq çayının keçidindən keçdi. ²³ Onları götürüb çayı keçirdi və özünə məxsus şeyləri də keçirdi. ²⁴ Sonra Yaqub tək qaldı. Dan yeri sökülənə qədər bir Şəxs onunla

* **32:12** Yar. 22:17

güləşdi. ²⁵ Yaquba üstün gələ bilmədiyini görüb onun budunun oynacağına zərbə vurdu. O Şəxslə güləşərkən Yaqubun budunda oynığı zədələndi. ²⁶ O Şəxs dedi: «Burax, gedim, çünki səhər açılır». Yaqub dedi: «Mənə xeyir-dua verməsən, Səni buraxmaram». ²⁷ O Şəxs soruşdu: «Adın nədir?» O dedi: «Yaqub». ²⁸ * * O Şəxs dedi: «Artıq sənə Yaqub deyil, İsrail † deyiləcək, çünki sən Allahla və insanlarla güləşib üstün gəlmişən». ²⁹ Yaqub soruşdu: «Xahiş edirəm, adını söylə». O dedi: «Adımı niyə soruşursan?» O Şəxs orada Yaquba xeyir-dua verdi. ³⁰ Yaqub o yerin adını Peniel ‡ qoydu, çünki demişdi: «Allahı üz-üzə gördüm və salamat qaldım». ³¹ Yaqub Penieldən keçəndə günəş doğdu. O, bir budundan axsayırdı. ³² Ona görə bu günə qədər də İsraililər bud oynasının üzərindəki vətərləri yeməzlər. Çünki güləşən Şəxs Yaqubun bud oynasının vətərinə toxunmuşdu.

33

Yaqubun Esavla görüşü

¹ Yaqub başını qaldırıb gördü ki, Esav dörd yüz adamla birlikdə gəlir. O, Leanın, Rəhilənin və iki cariyəsinin uşaqlarını ayırdı: ² cariyələrlə onların uşaqlarını qabağa, Lea ilə onun uşaqlarını ortaya, Rəhilə ilə Yusifi isə arxaya qoydu. ³ Özü isə onların qabağına keçdi və qardaşına yaxınlaşanda yeddi dəfə yerə əyildi.

* **32:28** Yar. 35:10 * **32:28** Huşə 12:4 † **32:28** İsrail – ibrani dilində Allahla güləşən. ‡ **32:30** Peniel – ibrani dilində Allahın üzü.

⁴ Esav Yaqubu qarşılamaq üçün qaçıb onu qucaqladı və boynuna sarılıb öpdü. Onlar ağlaşdılar. ⁵ Esav başını qaldırıb qadınları və uşaqları görəndə dedi: «Bunlar sənin nəyindir?» Yaqub dedi: «Allahın sənin quluna lütf etdiyi uşaqlardır». ⁶ Əvvəl cariyələrlə uşaqları yaxınlaşıb təzim etdilər, ⁷ sonra Lea ilə uşaqları yaxınlaşıb təzim etdilər, axırda isə Yusiflə Rəhilə yaxınlaşıb təzim etdilər. ⁸ Esav soruşdu: «Rast gəldiyim o biri dəstəni nə üçün göndərmişdin?» Yaqub dedi: «Ağamın gözündə lütf tapmaq üçün». ⁹ Esav dedi: «Mənim sürüm çoxdur, qardaşım, səndə olan sənin olsun». ¹⁰ Yaqub dedi: «Yox, xahiş edirəm, indi gözündə lütf tapdımsa, məndən bu hədiyyələri götür. Çünki sənin üzünü görəndə Allahın üzünü görmüş sandım, mənə qarşı çox xeyirxah oldun. ¹¹ Xahiş edirəm, sənə gətirilən hədiyyələri götür. Çünki Allah mənə lütf etdi və indi mənim hər şeyim var». Yaqub təkid etdikdən sonra Esav hədiyyələri götürdü.

¹² Esav dedi: «Köç edib gedək. Mən sizin qabağınızda gedəcəyəm». ¹³ Yaqub ona dedi: «Ağam bilir ki, uşaqlar zəifdir, yanımda olan qoyun-keçi və mal-qara da sağmaldır. Sürüləri bir gün bərk sürsələr, hamısı tələf olar. ¹⁴ Xahiş edirəm, ağam qulundan qabaqda getsin, mən isə ağamın yanına, Seirə çatana qədər qabağımda olan sürülərin və uşaqların yerisinə görə yavaş sürəcəyəm». ¹⁵ Esav dedi: «Mənimlə olan adamların bəzisini səninlə qalmaq üçün qoyum». Yaqub dedi: «Bu nəyə lazımdır? Mən ancaq ağamın gözündə lütf tapmaq istəyirəm». ¹⁶ Esav o gün yola düşüb Seirə qayıtdı. ¹⁷ Yaqub Sukkota köçüb özünə ev tikdi və sürüsünə

ağıllar düzəltdi. Ona görə də bu yerin adını Sukkot* qoydular.

¹⁸ Yaqub Paddan-Aramdan qayıtdıqdan sonra sağ-salamat Kənan torpağında olan Şekem şəhərinə gəldi və şəhərin qarşısında məskən saldı. ¹⁹ * O, çadırını qurduğu tarla sahəsini Şekemin atası Xamoronun oğullarından yüz parça gümüşlə satın aldı. ²⁰ Yaqub orada bir qurbangah qurub adını El-Elohe-İsrail† qoydu.

34

Dinanın rüsvayçılığı

¹ Leanın Yaquba doğduğu qızı Dina o ölkənin qızlarını görməyə çıxdı. ² O ölkənin ağası Xivli Xamoronun oğlu Şekem onu gördü. Qızı aparıb onunla yatdı və onu zorladı. ³ Onun ürəyi Yaqubun qızı Dinaya bağlandı. Şekem qızı sevdi və onunla xoş rəftar etdi. ⁴ Şekem atası Xamora dedi: «Bu qızı mənə arvad al».

⁵ Yaqub qızı Dinanın zorlandığını eşitdi, ancaq oğulları çöldə sürülərinin yanında olduqları üçün onlar gələnə qədər susdu. ⁶ Şekemin atası Xamor Yaqubla danışmaq üçün onun yanına getdi. ⁷ Yaqubun oğulları bunu eşidib çöllükdən gəldilər. Onlar məyus oldular və bərk qəzəbləndilər. Çünki Şekem Yaqubun qızı ilə yatmaqla İsraili rüsvay etmişdi, belə iş etmək olmazdı.

⁸ Xamor onlara belə dedi: «Oğlum Şekemin ürəyi qızınıza bağlanıb. Xahiş edirəm, qızı ona arvad

* **33:17** Sukkot – ibrani dilində ağıllar yaxud çardaqlar. * **33:19**

Yeşua 24:32; Yəh. 4:5; Həv. 7:16 † **33:20** El-Elohe-İsrail – ibrani dilində Allah, İsrailin Allahı.

olmaq üçün verəsiniz. ⁹ Bizimlə qohum olun: öz qızlarınızı bizə arvad verin, bizim qızlarımızı özünüzə alın. ¹⁰ Bizimlə qalın, ölkə də sizin ixtiyarınızdadır: burada yaşayın, ticarət edin və mülk sahibi olun». ¹¹ Şekem qızın atasına və qardaşlarına dedi: «Sizin gözünüzdə lütf tapmaq üçün məndən nə istəsəniz, verərəm. ¹² Məndən çoxlu başlıq və hədiyyələr istəyin, söylədiyiniz hər şeyi verərəm. Ancaq qızı arvad olmaq üçün mənə verin».

¹³ Yaqubun oğulları Şekemə və onun atası Xamora hiylə ilə cavab verdilər, çünki Şekem bacıları Dinanı zorlamışdı. ¹⁴ Onlara dedilər: «Biz bunu edə bilmərik, bacımızı sünnətsiz bir adama ərə verə bilmərik. Bu bizim üçün rüsvayçılıq olar. ¹⁵ Ancaq bir şərtlə sizinlə razı oluruq: bütün kişiləriniz sünnət edilib bizim kimi olsalar, ¹⁶ öz qızlarımızı sizə ərə verərik, sizin qızlarınızı özümüzdə alarıq və sizinlə yaşayıb bir xalq olarıq. ¹⁷ Əgər bizə qulaq asmasanız və sünnət olunmasanız, qızımızı götürüb gedəcəyik».

¹⁸ Onların sözləri Xamorun və oğlu Şekemin xoşuna gəldi. ¹⁹ Cavan oğlan bu işi dərhal etdi, çünki Yaqubun qızı çox xoşuna gəlmişdi. Şekem atasının evində ən hörmətli adam idi. ²⁰ Xamor və oğlu Şekem öz şəhərlərinin darvazasına gəldilər və şəhərin adamlarına belə dedilər: ²¹ «Bu adamlar bizimlə səmimidir. Qoy bu ölkədə yaşasınlar və ticarət etsinlər. Bu ölkə onlar üçün kifayət qədər genişdir. Onların qızlarını özümüzdə arvad alarıq, öz qızlarımızı da onlara ərə verərik. ²² Bu adamlar yalnız bir şərtlə bizimlə yaşamağa və bir xalq olmağa razı olurlar ki, bizim də bütün kişilərimiz onlar kimi sünnət olunsun. ²³ Onların

sürüləri, mülkləri və heyvanları bizim olmaya-
caqmı? Gəlin onlarla razılaşaq və onlar bizimlə
yaşasın». ²⁴ Şəhərin bütün sakinləri Xamora və oğlu
Şekemə qulaq asdılar: şəhər əhalisindən olan bütün
kişilər sünnət olundu.

²⁵ Üçüncü gün onlar hələ də ağrı çəkən zaman
Dinanın qardaşları – Yaqubun iki oğlu Şimeon
və Levi qılınclarını götürüb maneəsiz şəhərə
girdilər və bütün kişiləri qılıncdan keçirdilər.

²⁶ Xamoru və oğlu Şekemi də öldürdülər. Dinanı
Şekemin evindən götürüb getdilər. ²⁷ Yaqubun
oğulları ölənlərin yanına gəldilər və şəhəri qarət
etdilər, çünki bacılarını zorlamışdılar. ²⁸ Onların
qoyun-keçilərini, mal-qaralarını, eşşəklərini,
şəhərdə və çöldə olan hər şeyi göturdülər. ²⁹ Bütün
mallarını, uşaqlarını və qadınlarını əsir apardılar,
onların evlərində olan hər şeyi qarət etdilər.

³⁰ Yaqub Şimeona və Leviyə dedi: «Ölkədə yaşayan
Kənanlılarda və Perizlilərdə mənə qarşı nifrət
oyadıb məni bəlaya saldınız. Biz sayca azıq, əgər
birləşib bizi qırsalar, özüm də ailəmlə birgə həlak
olacağam». ³¹ Amma onlar dedilər: «Bəs bizim
bacımızla bir fahişə kimi rəftar etmək olarmı?»

35

Yaqubun Bet-Elə qayıtməsi

¹ * Allah Yaquba dedi: «Qalxıb Bet-Elə get və
orada qal. Qardaşın Esavın əlindən qaçanda
sənə görünən Allaha orada bir qurbangah düzəlt».

² Yaqub ailəsinə və onunla olanların hamısına dedi:
«Yanınızda olan özgə büt allahlarını atın və özünüzü

* 35:1 Yar. 28:11-17

pak edib paltarlarınızı dəyişin. ³ Qalxıb Bet-Elə gedək. Dərdli günümdə mənə cavab verən və getdiyim yolda mənimlə olan Allaha orada bir qurbangah düzəldəcəyəm». ⁴ Onlar yanlarında olan bütün özgə büt allahlarını və qulaqlarındakı sırğaları Yaquba verdilər. Yaqub bunları Şkem yaxınlığında olan palıdın altında basdırdı. ⁵ Onlar yola düşdülər. Allah ətraf şəhərlərin sakinlərini dəhşətə salmışdı və buna görə də onlar Yaqubun oğullarını təqib etmədilər.

⁶ Yaqub yanındakı bütün adamlarla birgə Kənan torpağında olan Luza, yəni Bet-Elə gəldi. ⁷ Burada bir qurbangah düzəldib o yerin adını El-Bet-El * qoydu, çünki qardaşının əlindən qaçanda Allah Özünü orada Yaquba zahir etmişdi.

⁸ Rivqanın dayəsi Devora öldü. Onu Bet-Elin aşağısında olan palıdın altında basdırdılar. Oranın adını Allon-Bakut † qoydular.

⁹ Yaqub Paddan-Aramdan qayıdanda Allah yenə Yaquba göründü və ona xeyir-dua verdi. ¹⁰ * Allah ona dedi: «Sənin adın Yaqubdur. Artıq adın Yaqub çağırılmayacaq, bundan sonra adın İsrail olacaq». Allah onun adını İsrail qoydu ¹¹ * və ona dedi: «Küllü-İxtiyar Allah Mənəm. Qoy nəslin artıb çoxalsın. Səndən bir millət və çoxlu millət törəyəcək, sənin nəslindən çoxlu padşahlar çıxacaq. ¹² İbrahimə və İshaqa verdiyim torpağı sənə verəcəyəm. Səndən sonra da onu sənin nəslinə verəcəyəm». ¹³ Allah

* **35:7** El-Bet-El – ibrani dilində Bet-Elin Allahu. † **35:8** Allon-Bakut – ibrani dilində ağlaşma palıdı. * **35:10** Yar. 32:28

* **35:11** Yar. 17:4-8

Yaqubla danışdığı yerdə onun yanından yuxarı çəkildi. ¹⁴ * Yaqub Allahın onunla danışdığı yerdə bir sütun qoydu, üstünə içmə təqdimi səpdi və sonra üzərinə zeytun yağı tökdü. ¹⁵ Yaqub Allahın onunla danışdığı yerin adını Bet-El qoydu.

Rəhilənin və İshaqın ölümü

¹⁶ Onlar Bet-Eldən yola düşdülər. Efrata çatana yaxın Rəhilə doğdu. Onun doğuşu ağır oldu. ¹⁷ Doğuş zamanı ağrı çəkəndə mamaça ona dedi: «Qorxma, yenə də bir oğlun oldu». ¹⁸ O, ölüm ayağında can verərkən oğlunun adını Ben-Oni[†] qoydu, ancaq atası onun adını Binyamin[§] qoydu. ¹⁹ Rəhilə öldü və Efrata, yəni Bet-Lexemə gedən yolda basdırıldı. ²⁰ Yaqub onun qəbri üstünə bir daş qoydu. O bu günə qədər Rəhilənin başdaşdır.

²¹ İsrail yola düşdü və Eder qülləsinin o biri tərəfində çadır qurdu. ²² İsrail bu ölkədə yaşayanda Ruven gedib atasının cariyəsi Bilha ilə yatdı. İsrail bunu eşitdi.

²³ Yaqubun on iki oğlu var idi. Leanın oğulları: Yaqubun ilk oğlu Ruven, Şimeon, Levi, Yəhuda, İssakar və Zevulun. ²⁴ Rəhilənin oğulları: Yusif və Binyamin. ²⁵ Rəhilənin qulluqçusu Bilhanın oğulları: Dan və Naftali. ²⁶ Leanın qulluqçusu Zilpanın oğulları: Qad və Aşer. Yaqubun Paddan-Aramda doğulan oğulları bunlardır.

²⁷ * Yaqub Qiryat-Arbada, yəni Xevronda olan Mamreyə, atası İshaqın yanına gəldi. İbrahim və

* **35:14** Yar. 28:18-19 † **35:18** Ben-Oni – ibrani dilində kədərimin oğlu. § **35:18** Binyamin – ibrani dilində sağ əlimin oğlu. * **35:27** Yar. 13:18

İshaq Mamredə qərib idilər. ²⁸ İshaq yüz səksən il ömür sürdü. ²⁹ O qocalıb yaşa dolaraq canını tapşırırdı və ölüb əcdadlarına qoşuldu. Oğulları Esav və Yaqub onu basdırdılar.

36

Esavın nəsl (1Saln. 1:34-37)

¹ Esavın, yəni Edomun tarixçəsi belədir. ² * Esav Kənan qızlarından Xetli Elonun qızı Adanı, Xivli Siveonun qızı Ananın qızı Oholivamanı, ³ * həmçinin İsmailin qızı, Nevayotun bacısı Basmatı arvad aldı. ⁴ Ada Esava Elifazı doğdu, Basmat isə Reueli doğdu. ⁵ Oholivama Yeuşu, Yalamı və Qorahı doğdu; Esavın Kənan torpağında doğulan oğulları bunlardır.

⁶ Esav arvadlarını, oğullarını, qızlarını, evindəki adamların hamısını, sürülərini, bütün heyvanlarını və Kənan torpağında qazandığı bütün var-dövləti götürüb qardaşı Yaqubun yanından başqa bir torpağa getdi. ⁷ Çünki əmlakları çox olduğuna görə bir yerdə yaşaya bilmədilər; sürüləri çox olduğu üçün qaldıqları torpağa sığmırdılar. ⁸ Esav, yəni Edom Seir dağlıq diyarında məskən saldı.

⁹ Edomluların əcdadı Esavın Seir dağlıq diyarındakı tarixçəsi belədir. ¹⁰ Esavın oğullarının adları belədir: Esavın arvadı Adanın oğlu Elifaz, Esavın arvadı Basmatın oğlu Reuel. ¹¹ Elifazın oğulları: Teman, Omar, Sefo, Qatam və Qenaz. ¹² Timna Esavın oğlu Elifazın cariyəsi idi. O, Elifaza Amaleqi doğdu. Esavın arvadı Adanın nəvələri

* **36:2** Yar. 26:34 * **36:3** Yar. 28:9

bunlardır. ¹³ Reuelin oğulları bunlardır: Naxat, Zerah, Şamma və Mizza; bunlar Esavın arvadı Basmatın nəvələridir. ¹⁴ Esavın arvadı Siveon qızı Ana qızı Oholivamanın oğulları bunlardır: o, Esava Yeuşu, Yalamı və Qorahı doğdu.

¹⁵ Esav oğullarının başçıları bunlardır: Esavın ilk oğlu Elifazın oğulları: başçı Teman, başçı Omar, başçı Sefo, başçı Qenaz, ¹⁶ başçı Qorah, başçı Qatam, başçı Amaleq. Edom torpağında Elifazdan olan başçılar bunlardır; onlar Adanın nəvələridir. ¹⁷ Esavın oğlu Reuelin oğulları bunlardır: başçı Naxat, başçı Zerah, başçı Şamma, başçı Mizza. Edom torpağında Reuedən olan başçılar bunlardır; onlar Esavın arvadı Basmatın nəvələridir. ¹⁸ Esavın arvadı Oholivamanın oğulları bunlardır: başçı Yeuş, başçı Yalam, başçı Qorah; onlar Esavın arvadı Ana qızı Oholivamanın nəslindən olan başçılardır. ¹⁹ Bunlar Esavın, yəni Edomun oğullarıdır, bunlar da onların başçılarıdır.

Seirin nəslı (1Salm. 1:38-41)

²⁰ Ölkədə yaşayan Xorlu Seirin oğulları bunlardır: Lotan, Şoval, Siveon, Ana, ²¹ Dişon, Eser və Dişan. Edom torpağında başçılıq edən Xorlu Seirin oğulları bunlardır.

²² Lotanın oğulları Xori və Hemam, Lotanın bacısı Timna. ²³ Şovalın oğulları bunlardır: Alvan, Manaxat, Eval, Şefo və Onam. ²⁴ Siveonun oğulları bunlardır: Ayya və Ana; atası Siveonun eşşəklərini otararkən çöldə isti bulaqlar tapan Ana budur.

²⁵ Ananın övladları bunlardır: Dişon və Ananın qızı

Oholivama. ²⁶ Dişonun oğulları bunlardır: Xemdan, Eşban, İtran və Keran. ²⁷ Eserin oğulları bunlardır: Bilhan, Zaavan və Aqan. ²⁸ Dişanın oğulları bunlardır: Us və Aran.

²⁹ Xorlulardan olan başçılar bunlardır: başçı Lotan, başçı Şoval, başçı Siveon, başçı Ana, ³⁰ başçı Dişon, başçı Eser, başçı Dişan; Seir torpağında qəbilələrinə görə Xorlu başçılar bunlardır.

Edomun padşahları və başçıları
(1Saln. 1:43-54)

³¹ İsraililərə bir kəs padşahlıq etməzdən əvvəl Edom ölkəsində padşahlıq edən adamlar bunlardır: ³² Edomda Beorun oğlu Bela padşah oldu. Onun şəhəri Din hava idi. ³³ Bela öldü və onun yerinə Bosradan olan Zerah oğlu Yovav padşah oldu. ³⁴ Yovav öldü və onun yerinə Temanlıların torpağından olan Xuşam padşah oldu. ³⁵ Xuşam öldü və onun yerinə Moav çölündə Midyanlıları qıran Bedad oğlu Hadad padşah oldu. Onun şəhəri Avit idi. ³⁶ Hadad öldü və onun yerinə Masreqadan olan Samla padşah oldu. ³⁷ Samla öldü və onun yerinə Rexovot-Hannahardan olan Şaul padşah oldu. ³⁸ Şaul öldü və onun yerinə Akbor oğlu Baal-Xanan padşah oldu. ³⁹ Akbor oğlu Baal-Xanan öldü və onun yerinə Hadar padşah oldu. Onun şəhəri Pau idi. Onun arvadının adı Me-Zahav qızı Matred qızı Mehetavel idi.

⁴⁰ Esavın nəslindən olan başçıların qəbilələrinə və yerlərinə görə adları belədir: başçı Timna, başçı Alva, başçı Yetet, ⁴¹ başçı Oholivama, başçı Ela, başçı Pinon, ⁴² başçı Qenaz, başçı Teman, başçı Mivsar, ⁴³ başçı Maqdiel, başçı İram; sahib

olduqları ölkədə yaşadıkları yerlərə görə Edom başçıları bunlardır. Esav da Edomluların əcdadıdır.

37

Yusifin yuxuları

¹ Yaqub atasının qərib olduğu Kənan torpağında yaşadı. ² Yaqubun tarixçəsi belədir.

Yusif on yeddi yaşında bir gənc idi. O öz qardaşları – atasının arvadları Bilhanın və Zilpanın oğulları ilə birlikdə sürü otarırdı. Yusif onların pis işləri barədə xəbərləri atasına çatdırırdı. ³ İsrail Yusifi bütün oğullarından çox sevirdi, çünki Yusif onun qocalıq çağının oğlu idi. O, Yusifə əlvan paltar tikdirdi. ⁴ Qardaşları gördülər ki, ataları onlardan çox Yusifi sevir. Buna görə də ona nifrət etdilər və onunla yaxşı rəftar etmədilər.

⁵ Bir dəfə Yusif yuxu gördü və onu qardaşlarına danışdı. Bundan sonra ona daha çox nifrət etməyə başladılar. ⁶ Yusif onlara dedi: «Gördüyüm bu yuxuya qulaq asın: ⁷ biz zəminin ortasında dərz bağlayırdıq; mənim dərzim qalxıb dik durdu, sizin dərzləriniz isə mənim dərzimi əhatəyə alıb ona təzim etdilər». ⁸ Qardaşları ona dedilər: «Doğrudanmı, sən bizə padşah olacaqsan, hökmranlıq edəcəksən?» Onlar yuxularına və sözlərinə görə Yusifə daha çox nifrət etdilər.

⁹ Yusif başqa bir yuxu gördü və onu qardaşlarına danışdı dedi: «Yenə bir yuxu gördüm; gördüm ki, günəş, ay və on bir ulduz mənə təzim edir». ¹⁰ O, yuxusunu atasına və qardaşlarına danışanda atası onu danlayıb dedi: «Bu gördüyün yuxu nə deməkdir? Doğrudanmı, mən, anan və qardaşların

yerə əyilib sənə təzim etmək üçün gələcəyik?» ¹¹ *
Qardaşları ona paxıllıq etdilər, atası isə bu sözü yadda saxladı.

Qardaşlarının Yusifi satması

¹² Bir gün Yusifin qardaşları atalarının sürüsünü otarmaq üçün Şekemə getdilər. ¹³ İsrail Yusifə dedi: «Qardaşların Şekemdə sürü otarırlar. Gəl səni də onların yanına göndərim». O, atasına dedi: «Getməyə hazırım». ¹⁴ İsrail yenə ona dedi: «Get bax, qardaşların yaxşıdırmı, sürü salamatdırmı? Sonra mənə xəbər gətir». Beləcə onu Xevron vadisindən yola saldı.

Yusif gəlib Şekemə çatdı. ¹⁵ Çöldə dolaşarkən bir nəfər ona rast gəldi. Bu adam «Nə axtarırsan?» deyərək ondan soruşdu. ¹⁶ O dedi: «Mən qardaşlarımı axtarıram. Mənə de görüm, onlar sürünü harada otarırlar?» ¹⁷ Bu adam dedi: «Buradan getdilər, çünki mən onların “Dotana gedək” sözlərini eşitdim». Yusif qardaşlarının dalınca düşdü və onları Dotanda tapdı.

¹⁸ Qardaşları onu uzaqdan gördülər. Yusif onların yanına çatmamış onu öldürmək qərarına gəldilər. ¹⁹ Qardaşlar bir-birlərinə dedilər: «Baxın, bu yuxular görənlərdir. ²⁰ İndi gəlin onu öldürüb bir quyuya ataq, sonra da deyək ki, vəhşi heyvan onu parçaladı. Onda görərik, yuxuları necə çin çıxır». ²¹ Ruven bunu eşidib Yusifi onların əlindən qurtarmaq üçün dedi: «Gəlin ona toxunmayaq». ²² Ruven onlara «qan tökməyin, onu çöldə olan bu quyuya atın, ancaq ona toxunmayın» dedi. Bunu

* **37:11** Həv. 7:9-10

ona görə deyirdi ki, Yusifi qardaşlarının əlindən qurtarıb atasının yanına qaytarsın. ²³ Yusif qardaşlarının yanına çatanda onlar Yusifin əyninə geydiyi alabəzək paltarını dartıb çıxartdılar. ²⁴ Özünü də götürüb quyuya atdılar. Quyuya boş idi, orada su yox idi.

²⁵ Qardaşlar çörək yemək üçün oturdular. Onlar başlarını qaldıranda gördülər ki, Gileaddan İsmaililərin bir karvanı gəlir. Onların dəvələri ədviyyat, balzam və ətriyyatla yüklənmişdi və bunları Misirə aparırdılar. ²⁶ Yəhuda qardaşlarına dedi: «Əgər qardaşımızı öldürüb qətli ört-basdır etsək, bunun nə xeyri olar? ²⁷ Gəlin onu İsmaililərə sataq və ona toxunmayaq, çünki qardaşımızdır, biz eyni qandanıq». Qardaşları onun sözü ilə razılaşdılar. ²⁸ * Oradan Midyan tacirləri keçəndə Yusifi quyudan çıxarıb İsmaililərə iyirmi gümüşə satdılar. Onlar da Yusifi Misirə apardılar.

²⁹ Ruven quyuya tərəf qayıdıb gördü ki, Yusif orada yoxdur. O, paltarını cırdı. ³⁰ Sonra qardaşlarının yanına qayıdıb dedi: «Uşaq yoxdur, bəs mən nə edim?» ³¹ Onlar Yusifin paltarını götürdülər və bir keçi kəşib paltarını qana batırdılar. ³² Sonra qardaşlar bu əlvan paltarını götürüb atalarına gətirdilər və dedilər: «Biz bunu tapdıq; gör, oğlunun paltarıdır ya yox?» ³³ O, paltarını tanıyıb dedi: «Bu, oğlumun paltarıdır; yəqin onu vəhşi bir heyvan yeyib. Həqiqətən, Yusif parçalanıb». ³⁴ Yaqub öz paltarını cırdı və belinə çul bağladı; o uzun müddət oğlu üçün yas tutdu. ³⁵ Bütün oğulları və qızları ona təsəlli vermək üçün yığışdı, ancaq

* 37:28 Həv. 7:9-10

o təsəlli tapmaq istəməyib dedi: «Kədərlə oğlumun yanına – ölümlər diyarına enəcəyəm». Beləcə atası onun üçün ağladı.

³⁶ Midyanlılar isə Yusifi Misirdə fironun bir əyani olan mühafizəçilər rəisi Potifara satdılar.

38

Yəhuda və Tamar

¹ O zaman Yəhuda qardaşlarından ayrılıraq Xira adlı Adullamlı bir adamın yanına gedib məskən saldı. ² Yəhuda orada Şua adlı Kənanlı bir adamın qızını gördü. Yəhuda qızı arvad alıb yanına girdi. ³ Qadın hamilə olub bir oğlan doğdu və Yəhuda onun adını Er qoydu. ⁴ Qadın yenə hamilə olub bir oğlan doğdu və adını Onan qoydu. ⁵ Sonra yenə də bir oğlan doğub, adını Şela qoydu. Qadın onu doğduğu zaman Yəhuda Kezivdə idi.

⁶ Yəhuda ilk oğlu Er üçün bir arvad aldı, onun adı Tamar idi. ⁷ Yəhudanın ilk oğlu Er Rəbbin gözündə pis idi və Rəbb onu öldürdü. ⁸ * Yəhuda Onana dedi: «Qardaşın arvadının yanına gir, öz qayınlıq vəzifəni yerinə yetirib qardaşın üçün nəsil yetişdir». ⁹ Onan bilirdi ki, bu nəsil ona məxsus olmayacaq. Buna görə də qardaşı arvadının yanına girəndə toxumunu yerə tökərdi ki, qardaşı üçün nəsil yetişdirməsin. ¹⁰ Onun etdiyi bu iş Rəbbin gözündə pis oldu və Rəbb onu da öldürdü. ¹¹ Yəhuda gəlini Tamara dedi: «Atanın evinə qayıt, oğlum Şela böyüyənə qədər dul olaraq qal». Yəhuda fikirləşdi ki, Şela da qardaşları kimi ölə bilər. Tamar gedib atasının evində qaldı.

* **38:8** Qanun. 25:5-7

12 Uzun müddətdən sonra Şuanın qızı olan Yəhudanın arvadı öldü. Yəhuda matəm qurtarandan sonra dostu Adullamlı Xira ilə birlikdə Timnata sürüsünü qırxaqların yanına getdi. 13 Tamara bildirdilər: «Bax qayınatan sürüsünü qırmaq üçün Timnata gəlir». 14 Tamar dulluq paltarını əynindən çıxarıb rübənd örtüdü və bürünüb Timnata gedən yolda olan Enayim darvazasının yanında oturdu. Çünki o görürdü ki, Şela böyüyüb, o isə hələ də Şelaya ərə verilməyib.

15 Yəhuda onu görəndə elə bildi ki, bir fahişə qadındır, çünki üzünü örtmüşdü. 16 Yəhuda yolunu ona tərəf salıb dedi: «İcazə ver, sənin yanına girim». Ancaq onun öz gəlini olduğunu bilmədi. Qadın dedi: «Yanıma girmək üçün mənə nə verirsən?» 17 Yəhuda dedi: «Sürüdən bir oğlaq göndərəm». O dedi: «Onu göndərəmə qədər mənə girov olaraq bir şey verərsənmi?» 18 Yəhuda soruşdu: «Girov olaraq sənə nə verim?» Qadın dedi: «Öz möhürünü, qaytanını və əlində olan əsanı». Yəhuda bunları qadına verib yanına girdi. Qadın ondan hamilə qaldı. 19 Sonra Tamar qalxıb getdi və rübəndini çıxarıb dulluq paltarını geydi.

20 Yəhuda qadından girovunu almaq üçün Adullamlı dostunun vasitəsilə oğlağı göndərdi. Ancaq o, qadını tapmadı. 21 Qadının olduğu yerin adamlarından soruşdu: «Enayimdə yol kənarında olan fahişə * haradadır?» Onlar dedilər: «Burada fahişə yoxdur». 22 O, Yəhudanın yanına qayıdıb dedi: «Onu tapa bilmədim. O yerin adamları da “burada fahişə yoxdur” dedilər». 23 Yəhuda

* 38:21 fahişə – yaxud məbəd fahişəsi.

dedi: «Qoy bu şeylər onunku olsun, ancaq biz bu işdən rüsvay olmayaq. Bax mən bu oğlağı ona göndərdim, amma sən onu tapmadın».

²⁴ Bundan təxminən üç ay sonra Yəhudaya bildirdilər: «Gəlinin Tamar zina edib, həm də bu zinadan hamilə qalıb». Yəhuda dedi: «Onu çıxarıb yandırın». ²⁵ O bayıra çıxarıldığı zaman qayınatasına xəbər göndərərək dedi: «Mən bu şeylərin sahibi olan adamdan hamilə qaldım». Sonra dedi: «Bax gör, bu möhür, qaytan və əsa kimindir?» ²⁶ Yəhuda bunları tanıyıb dedi: «O məndən haqlıdır, çünki onu oğlum Şelaya vermədim». Yəhuda onunla bir daha yaxınlıq etmədi.

²⁷ Tamar doğanda məlum oldu ki, bətnində əkiz var. ²⁸ Doğuş vaxtı bir uşaq əlini çıxartdı. Mammaça götürüb onun əlinə qırmızı ip bağladı və dedi: «Əvvəlcə bu doğuldu». ²⁹ Ancaq o uşaq əlini geri çəkdi və qardaşı birinci doğuldu. Mammaça dedi: «Özünə necə deşik açdın?» Buna görə də onun adını Peres † qoydular. ³⁰ Ondən sonra əlində qırmızı ip olan qardaşı doğuldu. Onun adını Zerah ‡ qoydular.

39

Yusif və Potifarın arvadı

¹ Yusif Misirə aparıldı. Fironun bir əyanı – mühafizəçilər rəisi Misirli Potifar onu oraya gətirmiş İsmaililərdən satın aldı. ^{2*} Rəbb Yusiflə idi və o, işlərində uğur qazanırdı. Yusif Misirli ağasının

† **38:29** Peres – ibrani dilində deşik açmaq. ‡ **38:30** Zerah – ibrani dilində qırmızı. * **39:2** Həv. 7:9-10

evində qalırdı. ³ Ağası gördü ki, Rəbb onunladır və etdiyi hər işdə ona uğur verir.

⁴ Yusif ağasının gözündə lütf tapdı və onun şəxsi xidmətçisi oldu. Ağası Yusifi evinə nəzarətçi təyin etdi və özünə məxsus olan hər şeyi onun ixtiyarına verdi. ⁵ Evinin və özünə məxsus olan hər şeyin ixtiyarını ona verən vaxtdan bəri Rəbb Yusifə görə Misirlinin evinə bərəkət verdi, evində, tarlasında və özünə məxsus olan hər şeydə Rəbbin bərəkəti göründü. ⁶ Ağası özünə məxsus olan hər şeyi Yusifin ixtiyarına vermişdi, yediyi yeməkdən başqa, evində olan heç nədən xəbəri yox idi. Yusif gözəl və yaraşqlı idi.

⁷ Bir müddət sonra ağasının arvadının Yusifə gözü düşüb dedi: «Gəl mənimlə yat». ⁸ Ancaq Yusif bundan imtina edib ağasının arvadına dedi: «Mən burada olarkən ağam evində nə olduğunu bilmir və özünə məxsus olan hər şeyi mənim ixtiyarıma verib. ⁹ Bu evdə isə hətta o məndən böyük deyil və səndən başqa heç bir şeyi məndən əsirgəmədi, çünki sən onun arvadısan. Bəs mən necə bu böyük pisliyi edib Allahın önündə günaha bata bilərəm?»

¹⁰ Qadın hər gün bunu Yusifə deyirdi, Yusif isə onunla yatmağa, hətta birgə olmağa razı olmurdu.

¹¹ Bir gün Yusif öz işini görmək üçün evə girdi. İçəridə ev adamlarından heç kəs yox idi. ¹² Qadın «Mənimlə yat!» deyib onun paltarından tutdu. Yusif paltarını onun əlində qoyub qaçdı və bayıra çıxdı. ¹³ Qadın onun paltarını əlində qoyub qaçdığını görəndə ¹⁴ ev adamlarını çağıraraq dedi: «Baxın, ağanız bu İbranini bizi təhqir etmək üçün yanımıza gətirib. O mənimlə yatmaq üçün yanıma

gəldi, mən isə ucadan qışqırdım. ¹⁵ O, səsimi ucaldıb qışqırdığımı görəndə paltarını yanımda qoyub qaçdı və bayıra çıxdı». ¹⁶ Yusifin ağası evə gələndə qədər qadın onun paltarını özündə saxladı. ¹⁷ Sonra ərinə də bu sözləri söyləyib dedi: «Bizə gətirdiyin bu İbrani qul məni təhqir etmək üçün yanıma gəldi. ¹⁸ Səsimi ucaldıb qışqırdığım zaman paltarını yanımda qoyub bayıra qaçdı».

¹⁹ Yusifin ağası arvadının «sənin qulun mənimlə belə rəftar etdi» sözlərini eşidəndə bərk qəzəbləndi. ²⁰ Ağası Yusifi götürüb padşahın məhbuslarının saxlanıldığı zindana təhvil verdi. Yusif zindanda qaldı. ²¹ Ancaq Rəbb Yusiflə idi və ona xeyirxahlıq göstərdi. O, zindanın baş nəzarətçisinin gözündə lütf tapdı. ²² Zindanın baş nəzarətçisi zindanda olan bütün məhbusları Yusifin ixtiyarına verdi. Orada görülən hər işə o başçılıq edirdi. ²³ Zindanın baş nəzarətçisi Yusifin ixtiyarında olan heç nəyə nəzarət etmirdi, çünki Rəbb Yusiflə idi və etdiyi hər işdə ona uğur verirdi.

40

Yusif məhbusların yuxusunu yozur

¹ Bir müddət sonra Misir padşahının saqisi və çörəkçisi ağaları Misir padşahına qarşı günah etdilər. ² Firon bu iki əyanına – baş saqiyyə və baş çörəkçiyyə bərk qəzəbləndi ³ və onları mühafizəçilər rəisinin evində – Yusifin məhbus olduğu zindanda saxladı. ⁴ Mühafizəçilər rəisi Yusifi onlara xidmətçi təyin etdi və Yusif də onlara xidmət etdi. Onlar bir müddət zindanda qaldılar.

⁵ Bir gün Misir padşahının zindanda məhbus olan saqisi və çörəkçisi yuxu gördülər. Hər ikisi bir gecədə müxtəlif mənalı yuxular gördü. ⁶ Səhər Yusif onların yanına gəldi və kədərli olduqlarını gördü. ⁷ Yusif onunla birgə ağasının evində, zindanda olan firon əyanlarından soruşdu: «Niyə bu gün üzünüz kədərlidir?» ⁸ Onlar Yusifə dedilər: «Yuxu görmüşük, ancaq onu yozan yoxdur». Yusif onlara dedi: «Yuxu yozmaq Allahın işi deyilmi? Onu mənə danışın».

⁹ Baş saqi yuxusunu Yusifə danışdı dedi: «Yuxumda gördüm ki, önümdə bir üzüm tənəyi var. ¹⁰ Tənəkdə üç budaq var idi. Onlarda tumurcuqlar görünüb çiçək açdı və salxımlar yetişdi. ¹¹ Fironun piyaləsi mənim əlimdə idi. Üzümləri götürüb fironun piyaləsinə sıxdım və piyaləni firona verdim». ¹² Yusif ona dedi: «Onun yozması belədir: üç budaq üç gündür. ¹³ Üç gün ərzində firon səni yüksəldəcək. Səni öz işinə qaytaracaq, sən də onun saqisi olduğun vaxtdakı kimi əvvəlki qaydaya görə fironun piyaləsini əlinə verəcəksən. ¹⁴ Ancaq sənin vəziyyətin yaxşılaşanda məni yadına sal və xeyirxahlıq göstər. Haqqımda firona danışdı məni bu yerdən çıxart. ¹⁵ Doğrudan da, mən İbranilərin torpağından oğurlanmışam və burada da zindana salınmağa layiq bir iş görməmişəm».

¹⁶ Baş çörəkçi Yusifin yuxunu yaxşılığa yazduğunu görüb ona dedi: «Mən isə yuxuda gördüm ki, başımın üstündə üç səbət ağ çörək var. ¹⁷ Ən üstdəki səbətdə çörəkçinin firon üçün bişirdiyi hər cür çörək var. Quşlar başımın üstündəki səbətdən onları yeyirdi». ¹⁸ Yusif belə cavab verdi: «Onun

yozması belədir: üç səbət üç gündür. ¹⁹ Üç gün ərzində firon sənin başını bədənindən ayıracaq, özünü də ağacdən asacaq və quşlar sənin ətinə didəcəkdir».

²⁰ Üçüncü gün – fironun ad günü o bütün əyanlarına ziyafət verdi. Baş saqını və baş çörəkçini əyanlarının önünə çıxartdı. ²¹ Baş saqını saqiliyinə qaytardı və o, piyaləni fironun əlinə verdi, ²² baş çörəkçini isə asdırdı; hər şey Yusifin yozduğu kimi oldu. ²³ Ancaq baş saqi Yusifi yada salmadı və onu unutdu.

41

Fironun yuxuları

¹ İki il keçəndən sonra firon belə bir yuxu gördü: o, Nil çayının sahilində dayanmışdı. ² Çaydan yeddi bəslənmiş və kök inək çıxdı. Onlar qamışlıq içində otlamağa başladı. ³ Onlardan sonra haldan düşmüş və arıq olan başqa yeddi inək Nil çayından çıxdı. Onlar çayın sahilindəki inəklərin yanında dayandılar. ⁴ Haldan düşmüş və arıq inəklər bəslənmiş və kök olan yeddi inəyi yedilər. Onda firon yuxudan oyandı.

⁵ Sonra yatıb ikinci dəfə bu yuxunu gördü: bir saplaqdan yeddi dolu və yaxşı sünbül çıxdı. ⁶ Onlardan sonra isə cılız və şərqli küləyindən yamış yeddi sünbül bitdi. ⁷ Cılız sünbüllər yeddi böyük və dolu sünbülü uddular. Onda firon oyandı; bu bir yuxu idi.

⁸ Səhəri gün onun ürəyi narahat oldu. O xəbər göndərərək Misirin bütün sehrbazlarını və müdriklərini çağırırdı. Firon onlara öz yuxusunu

danışdı, ancaq onların arasında fironun yuxusunu yozan bir adam tapılmadı.

⁹ Baş saqi firona belə söylədi: «Mən bu gün öz günahımı yadıma saldım: ¹⁰ bir dəfə firon qullarına qəzəbləndi və mənimlə baş çörəkçini zindana, mühafizəçilər rəisinin evinə saldı. ¹¹ Biz bir gecə yuxu gördük, hər birimiz müxtəlif mənalı yuxular gördük. ¹² Orada bizimlə birgə mühafizəçilər rəisinin qulu olan bir İbrani gənc var idi. Biz ona danışdıq, o da yuxularımızı yozdu, hər birimizə yuxusunun mənasını izah etdi. ¹³ O bizə necə yozmuşdusa, elə də oldu: mən öz vəzifəmə qaytarıldım, baş çörəkçi isə asıldı».

¹⁴ Firon xəbər göndərib Yusifi çağırdı. Onu tez zindandan çıxartdılar. O, başını qırxdı paltarlarını dəyişdi və fironun hüzuruna gəldi. ¹⁵ Firon Yusifə dedi: «Bir yuxu görmüşəm, ancaq onu yozan yoxdur. Mən sənə barəndə eşitmişəm ki, yuxuları eşidib yoza bilirsən». ¹⁶ Yusif firona cavab verdi: «Bu məndən deyil, Allah fironun xeyrinə cavab verəcək». ¹⁷ Firon Yusifə dedi: «Yuxumda gördüm ki, Nil çayının sahilində durmuşam. ¹⁸ Çaydan kök və bəslənmiş yeddi inək çıxdı. Onlar qamışlıq içində otlamağa başladı. ¹⁹ Onlardan sonra halsız, çox cılız və arıq olan başqa yeddi inək çıxdı. Bütün Misir ölkəsində bunlar kimi cılız inək görməmişəm. ²⁰ Arıq və cılız inəklər əvvəlki yeddi kök inəyi yedilər. ²¹ Kök inəklər onların qarınlarına girdiklərinə baxmayaraq, bu bilinmirdi, onlar əvvəlki kimi arıq idi. Onda oyandım. ²² Yenə yuxumda gördüm ki, bir saplaqdan yeddi dolu və böyük sünbül çıxdı. ²³ Onlardan sonra solğun, cılız və

şərq küləyindən yanmış yeddi sünbül bitdi. ²⁴ Cılız sünbüllər yeddi dolu sünbülü uddular; bunları sehrbazlara danışdım, ancaq izah edən olmadı».

²⁵ Yusif firona dedi: «Fironun yuxularının mənası eynidir. Allah etmək istədiyi işi firona bildirdi.

²⁶ Yeddi bəslənmiş inək yeddi ildir, yeddi dolu sünbül də yeddi ildir; yuxuların mənası eynidir.

²⁷ Onlardan sonra çıxan yeddi arıq, cılız inək və şərq küləyindən yanmış boş yeddi sünbül də yeddi ildir; yeddi il aclıq olacaq. ²⁸ Firona demək istədiyim sözlər bunlardır. Allah etmək istədiyi işi firona göstərdi.

²⁹ Bütün Misir torpağında yeddi il böyük bolluq olacaq. ³⁰ Bundan sonra yeddi il aclıq olacaq. Misir ölkəsində olan bütün bolluq yaddan çıxacaq və aclıq ölkəni əldən salacaq.

³¹ Ölkədəki bolluq ondan sonra gələn aclıq üzündən görünməyəcək, çünki aclıq çox ağır olacaq. ³² Firon yuxunu iki dəfə görüb, çünki Allah belə qərara gəlmişdir və tezliklə bu işi görəcək.

³³ Buna görə də firon ağıllı və müdrik bir adam axtarsın, onu Misir ölkəsinə başçı təyin etsin. ³⁴ Firon ölkədə məmurlar qoymağı əmr etsin və yeddi il bolluq zamanı Misir torpağının məhsullarının beşdə birini yığsın.

³⁵ Qoy onlar uğurlu olan bu illərin bütün məhsullarını toplasınlar. Taxılı isə azuqə olaraq şəhərlərdə fironun nəzarəti altında yığıb saxlasınlar. ³⁶ Bu azuqə Misir torpağına gələn yeddi il aclıq dövrü üçün ehtiyat olacaq, ta ki ölkə əhalisi aclıqdan qırılmasın».

³⁷ Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ³⁸ Firon əyanlarına dedi: «Bu adam

Yusifin Misirdə başçı olması

³⁷ Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ³⁸ Firon əyanlarına dedi: «Bu adam

³⁷ Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ³⁸ Firon əyanlarına dedi: «Bu adam

³⁷ Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ³⁸ Firon əyanlarına dedi: «Bu adam

³⁷ Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ³⁸ Firon əyanlarına dedi: «Bu adam

kimi Allahın Ruhuna malik olan bir kəs tapa biləcəyikmi?» ³⁹ Sonra firon Yusifə dedi: «İndi ki Allah sənə bütün bu şeyləri bildirdi, deməli, sənin kimi ağıllı və müdrik adam yoxdur. ⁴⁰ * Sən mənim saray adamlarıma başçılıq edəcəksən və bütün xalqım sənin əmrinlə idarə olunacaq. Mən yalnız taxtda səndən böyük olacağam». ⁴¹ Firon yenə Yusifə dedi: «Səni bütün Misir ölkəsinə başçı təyin edirəm». ⁴² Firon öz möhürünü barmağından çıxarıb Yusifin barmağına taxdı, ona incə kətan paltar geyindirdi və boynuna qızıl zəncir asdı. ⁴³ Firon əmr etdi ki, onu özünün ikinci arabasına mindirsinlər və qarşısında «Diz çökün!» deyib bağırınsınlar. Beləcə o, Yusifi bütün Misir ölkəsinə başçı qoydu. ⁴⁴ Firon Yusifə dedi: «Mən fironam. Bütün Misir ölkəsində heç kəs sənsiz əlini yaxud ayağını tərپətməyəcək». ⁴⁵ Firon Yusifin adını Safnat-Paneah qoydu və On şəhərinin kahini Poti-Feranın qızı Asnatı ona arvad olmaq üçün verdi. Yusif bütün Misir ölkəsini gəzməyə çıxdı.

⁴⁶ Misir padşahı fironun hüzurunda olarkən Yusif otuz yaşında idi. Yusif fironun hüzurundan çıxıb bütün Misir ölkəsini dolaşdı. ⁴⁷ Yeddi bolluq ilində torpaq qucaq-qucaq məhsul verdi. ⁴⁸ Yusif yeddi ildə Misir torpağında yığılmış bütün məhsulu topladı. O, məhsulu şəhərlərə qoydu. Hər şəhərin ətrafında olan tarlada yetişən məhsulu o şəhərdə saxladı. ⁴⁹ Yusif dəniz qumu qədər çox taxıl yığdı və daha onu hesablamadı, çünki sayı-hesabı yox idi.

⁵⁰ Aclıq illərindən qabaq Yusifin iki oğlu oldu; onları Yusifə On kahini Poti-Feranın qızı Asnat

* **41:40** Həv. 7:9-10

doğdu. ⁵¹ Yusif ilk oğlunun adını Menaşşe * qoydu, çünki demişdi: «Allah bütün zəhmətimi və atamın evindəkilərin hamısını mənə unutturdu». ⁵² İkinci oğlunun adını Efrayim † qoydu, çünki demişdi: «Allah əziyyət çəkdiyim torpaqda mənə bəhərli etdi».

⁵³ Misir torpağında yeddi il bolluq qurtardı.

⁵⁴ * Yusifin söylədiyi kimi yeddi il aclıq başladı. Bütün ölkələrdə aclıq oldu, lakin Misir torpağının hər yerində ərzaq var idi. ⁵⁵ * Bütün Misir əhalisi aclıq çəkəndə çörək üçün firona fəryad etdi. Firon bütün Misirlilərə dedi: «Yusifin yanına gedin, onun dediyini edin». ⁵⁶ Bütün yer üzündə aclıq oldu. Yusif məhsul olan bütün anbarları açıb Misirlilərə taxıl satırdı. Misir torpağında aclıq gücləndi. ⁵⁷ Bütün ölkələrin adamları taxıl almaq üçün Misirə, Yusifin yanına gəlirdilər, çünki bütün yer üzündə şiddətli aclıq idi.

42

Yusifin qardaşları Misirə gedir

¹ Yaqub öyrəndi ki, Misirdə taxıl var. O öz oğullarına dedi: «Nə üçün bir-birinizə baxırsınız?»

² * Yenə dedi: «Mən eşitdim ki, Misirdə taxıl var, gedib oradan bizim üçün taxıl alın ki, ölməyib yaşayaq».

³ Yusifin on qardaşı taxıl almaq üçün Misirə getdi.

⁴ Ancaq Yaqub Yusifin qardaşı Binyamini qardaşları ilə birgə göndərmədi, çünki fikirləşirdi ki, onun başına bir fəlakət gələ bilər.

⁵ Taxıl almağa gələnlər arasında İsrailin oğulları da

* **41:51** Menaşşe – ibrani dilində unutturdu. † **41:52** Efrayim – ibrani dilində bəhərli. * **41:54** Həv. 7:11 * **41:55** Yəh. 2:5

* **42:2** Həv. 7:12

var idi, çünki Kənan torpağında da aclıq hökm sürürdü.

⁶ Yusif ölkənin başçısı idi və ölkənin bütün əhalisinə də taxılı özü satırdı. Yusifin qardaşları gəlib onun önündə üzlərini yerə qoyub səcdə etdilər. ⁷ Yusif qardaşlarını görüb tanıdı, ancaq onlarla yad adam kimi rəftar edərək sərt danışdı. Yusif onlardan soruşdu: «Haradan gəlirsiniz?» Onlar dedilər: «Ərzaq almaq üçün Kənan torpağından gəlirik».

⁸ Yusif qardaşlarını tanıdı, amma onlar Yusifi tanımadılar. ⁹ * Yusif qardaşları barədə gördüyü yuxuları xatırlayıb onlara dedi: «Siz casussunuz, ölkənin zəif yerlərini öyrənmək üçün gəlmisiniz». ¹⁰ Qardaşları ona dedilər: «Xeyr, ey ağamız, qulların yalnız ərzaq almaq üçün gəliblər. ¹¹ Biz hamımız bir adamın oğullarıyıq. Biz təmiz adamlarıq, qulların casus deyil». ¹² Ancaq Yusif onlara dedi: «Xeyr, siz ölkənin zəif yerlərini öyrənmək üçün gəlmisiniz». ¹³ Onlar dedilər: «Biz qulların on iki qardaşlıq və Kənan torpağında bir adamın oğullarıyıq. Kiçik qardaşımız indi atamızın yanındadır, bir qardaşımız isə yoxa çıxıb». ¹⁴ Yusif onlara dedi: «Hər şey mən dediyim kimidir: siz casussunuz, ¹⁵ ancaq mən sizi belə yoxlayacağam: fironun canına and olsun ki, kiçik qardaşınız buraya gəlməsə, siz buradan gedə bilməyəcəksiniz. ¹⁶ Aranızdan bir nəfəri göndərin ki, qardaşınızı gətirsin, siz isə burada saxlanacaqsınız. Onda sizin düz deyib-demədiyiniz bilinəcək. Yoxsa fironun canına and olsun ki, siz casussunuz».

* **42:9** Yar. 37:5-10

17 Yusif üç gün onları zindanda saxladı.

18 Üçüncü gün Yusif onlara dedi: «Dediyimə əməl edib canınızı qurtarın, çünki mən Allahdan qorxuram. 19 Əgər siz təmiz adamsınızsa, qoy qardaşlarınızdan biri həbs olduğunuz yerdə qalsın, siz isə gedib ailələrinizi aclıqdan qurtarmaq üçün taxıl aparın. 20 Sonra kiçik qardaşınızı mənim yanıma gətirin. Beləcə düz dediyinizi biləcəyəm və canınızı qurtaracaqsınız». Qardaşlar belə də etdilər. 21 Onlar bir-birlərinə dedilər: «Doğrudan da, biz qardaşımızın qarşısında təqsirkarıq. O bizə yalvardığı vaxt çəkdiyi əziyyəti gördük, ancaq ona qulaq asmadıq. Buna görə də başımıza bu bəla gəldi». 22 * Ruven onlara belə cavab verdi: «Mən demədimmi uşağa pislilik etməyin, lakin siz mənə qulaq asmadınız. İndi isə onun qanına görə cəza çəkirik». 23 Qardaşları Yusifin onları başa düşdüyünü bilmirdilər, çünki onlar tərcüməçi vasitəsilə danışırdılar. 24 Yusif onların yanından kənara çəkilib ağladı. Sonra qardaşlarının yanına qayıdıb onlarla söhbət etdi. Aralarından Şimeonu götürüb qardaşlarının gözü qabağında onun əl-qolunu bağladı. 25 Yusif əmr etdi ki, onların çuvalları taxılla doldurulsun, hər birinin verdiyi pul da öz çuvalına qoyulsun və onlara yol üçün azuqə verilsin. Belə də edildi.

26 Qardaşlar taxıllarını eşşəklərinin belinə yükləyib oradan getdilər. 27 Onlardan biri gecələdiyi yerdə eşşəyinə yem vermək üçün çuvalını açanda öz pulunu gördü: pul çuvalın ağzında idi. 28 O, qardaşlarına dedi: «Pulum

* 42:22 Yar. 37:21-22

özümə qaytarılıb, budur, o, çuvalımın içindədir». Qardaşların ürəyi həyəcana düşdü və onlar qorxa-qorxa bir-birlərinə dedilər: «Allah bizim başımıza nə iş gətirdi?»

²⁹ Onlar Kənan torpağına, ataları Yaqubun yanına gəldilər və başlarına gələn bütün hadisələri ona danışdı dedilər: ³⁰ «O ölkənin başçısı olan adam bizimlə sərt danışdı, bizi ölkəyə gələn casuslar hesab etdi. ³¹ Ona dedik: “Biz təmiz adamlarıq, casus deyilik. ³² Biz bir atanın oğulları, on iki qardaş. Bir qardaşımız yoxa çıxıb, biri də indi Kənan torpağında atamızın yanındadır”. ³³ O ölkənin başçısı olan adam bizə dedi: “Sizin təmiz adam olduğunuzu bundan biləcəyəm: qardaşlarınızdan birini yanımda qoyub, ailələrinizi achiqdan qurtarmaq üçün taxıl götürərək gedin. ³⁴ Sonra kiçik qardaşınızı yanıma gətirin. O zaman sizin casus deyil, təmiz adam olduğunuzu biləcəyəm. Onda qardaşınızı sizə təhvil verəcəyəm və ölkədə alver edə bilərsiniz”».

³⁵ Qardaşlar çuvallarını boşaldarkən gördülər ki, hər kəsin çuvalında pul kisəsi var. Özləri və onların atası pul kisələrini görəndə qorxdular. ³⁶ Ataları Yaqub onlara dedi: «Siz məni övladsız qoydunuz. Yusif yox, Şimeon yox, Binyamini də aparacaqsınız. Bütün bunları mənim başıma gətirmək istəyirsiniz». ³⁷ Ruven atasına belə dedi: «Əgər onu sənin yanına gətirməsəm, iki oğlumu öldürərsən. Onu mənim ixtiyarıma ver, mən də onu qaytarıb yanına gətirəcəyəm».

³⁸ Yaqub dedi: «Oğlum sizinlə getməyəcək, çünki onun qardaşı ölüb və tək qalıb. Əgər getdiyiniz

yolda onun başına bir iş gəlsə, mənim ağ saçlı başımı kədər içində ölümlər diyarına endirəcəksiniz».

43

Misirə ikinci səfər

¹ Kənan torpağında aclıq güclənmişdi.
² Qardaşların Misirdən gətirdiyi buğda yeyilib tükənəndə ataları onlara dedi: «Yenə gedib bizə bir az ərzaq alın».

³ Yəhuda ona belə söylədi: «O adam bizə ciddi xəbərdarlıq edib dedi ki, əgər qardaşınız sizinlə gəlməsə, gözümə görünməyin. ⁴ Əgər sən qardaşımızı bizimlə göndərsən, gedib ərzaq alarıq. ⁵ Ancaq onu göndərməsən, getməyəcəyik, çünki o adam bizə dedi ki, qardaşınız sizinlə gəlməsə, gözümə görünməyin». ⁶ İsrail dedi: «Niyə o adama daha bir qardaşınız olduğunu bildirib mənə pislik etdiniz?» ⁷ Onlar dedilər: «O adam özümüz və ailəmiz barədə dəfələrlə bizə belə suallar verdi: “İndi atanız sağdırmı? Başqa qardaşlarınız varmı?” Biz də onun bu suallarına cavab verdik. Ağlımıza gələrdi ki, o bizə “qardaşınızı gətirin” deyəcək?» ⁸ Sonra Yəhuda atası İsrailə dedi: «Uşağı mənimlə göndər ki, qalxıb gedək. Sən də, biz də, uşaqlarımız da ölməyib sağ qalarıq. ⁹ Mən ona zəmin dururam, onu məndən tələb edərsən. Əgər onu sənənin yanına gətirib qarşında dayandırmasam, ömrüm boyu önündə təqsirkar olacağam. ¹⁰ Çünki biz gecikməsəydik, indi iki dəfə gedib-qayıdardıq».

¹¹ Ataları İsrail onlara dedi: «əgər belədirsə, bunu edin: torbalarınızda bu torpağın ən yaxşı məhsullarından o adama hədiyyə olaraq bir

qədər balzam, bal, ədviyyat, ətriyyat, püstə və badam götürün. ¹² Özünüzlə iki qat artıq pul götürün. Çuvallarınızın içində geri qaytarılmış pulu öz əllərinizlə aparıb verin, bəlkə bir səhv olub. ¹³ Qardaşlarınızı götürüb gedin və o adamın yanına qayıdın. ¹⁴ Külli-İxtiyar Allah o adamda sizə qarşı mərhəmət oyandırsın, o da digər qardaşınızı və Binyamini sizə təhvil versin. Mən uşaqlarımdan məhrum olacağamsa, qoy olum».

¹⁵ Qardaşlar özləri ilə hədiyyə və iki qat artıq pul götürdülər. Binyamini də götürüb qalxdılar və Misirə gəlib Yusifin önündə durdular. ¹⁶ Yusif Binyamini onlarla bərabər görəndə öz ev nəzarətçisinə dedi: «Bu adamları evə apar və heyvan kəşib hazırla, çünki onlar mənimlə nahar edəcəklər». ¹⁷ O adam Yusifin dediyinə əməl etdi: bu adamları Yusifin evinə apardı. ¹⁸ Bu adamlar Yusifin evinə aparıldıqları üçün qorxub dedilər: «Keçən dəfə çuvallarımızda geri qaytarılmış pul üstündə bizi aparırlar. O istəyir ki, bizə qarşı bəhanə tapıb üstümüzdə düşsün, bizi özünə qul etsin və eşşəklərimizi alsın». ¹⁹ Onlar Yusifin ev nəzarətçisinə yaxınlaşdılar və evin astanasında ona belə söylədilər: ²⁰ «Ey ağamız, keçən dəfə biz ərzaq almaq üçün gəlmişdik. ²¹ Ancaq gecələdiyimiz yerə çatdığımız zaman çuvallarımızı açıb gördük ki, hər birimizin pulu çəkisi əskik olmayaraq çuvalımızın içindədir. İndi onu öz əllərimizlə geri qaytarırıq. ²² Ərzaq almaq üçün özümüzlə başqa pul da gətirmişik. O pulu isə çuvalarımıza kimin qoyduğunu bilmirik». ²³ Ev nəzarətçisi dedi: «Narahat olmayın, qorxmayın. Özünüzdün

və atanızın Allahu sizə çuvallarınızda xəzinə verdi. Pulunuz mənə gəlib çatdı». Sonra Şimeonu onların yanına gətirdi. ²⁴ O adam qardaşları Yusifin evinə gətirdi. Ayaqlarını yumaq üçün onlara su verdi və eşşəklərinə yem verdi. ²⁵ Qardaşlar Yusif nahara gələnə qədər hədiyyəni hazırladılar, çünki orada yemək yeyəcəklərini eşitdilər.

²⁶ Yusif evə gələndə onlar hədiyyəni otağa gətirib təqdim etdilər, onun önündə yerə qədər əyilib səcdə etdilər. ²⁷ Yusif onların kefini soruşub dedi: «O dediyiniz qoca atanız salamatdır mı? Hələ də yaşayırmı?» ²⁸ Onlar dedilər: «Sənin qulun atamız salamatdır, hələ də yaşayır». Onlar Yusifə əyilib təzim etdilər.

²⁹ Yusif başını qaldıranda öz anasının oğlu olan qardaşı Binyamini görüb dedi: «Mənə söylədiyiniz kiçik qardaşınız budur mu?» Sonra Binyaminə dedi: «Ey oğlum, Allah sənə lütf etsin». ³⁰ Yusif tələsik oradan çıxdı, çünki qardaşını görəndə ürəyi sızıldadı, onu ağlamaq tutdu və otağa girib orada ağladı. ³¹ Sonra üzünü yuyub çıxdı, özünə gəlib dedi: «Yemək gətirin». ³² Yeməyi ona ayrıca, qardaşlarına ayrıca, onunla birgə yeyən Misirlilərə isə ayrıca qoydular, çünki Misirlilər İbranlılarla birgə yemək yəməzdilər; bu, Misirlilər üçün iyrənc bir şey idi. ³³ Qardaşlar böyük-kiçikliyinə görə Yusifin hüzurunda oturdular. Onlar bir-birlərinə baxıb çaşdılar. ³⁴ Yusifin önündəki yeməklərdən onlara pay ayrıldı. Ancaq Binyaminin payı onların hər birinin payından beş qat artıq idi. Onlar yeyib- içdilər və onunla bərabər xoş vaxt keçirdilər.

44

Yusifin itmiş kasası

¹ Yusif öz ev nəzarətçisinə əmr edib dedi: «Bu adamların çuvallarını gücləri çatana qədər ərzaqla doldur və hər kəsin pulunu öz çuvalının ağzına qoy. ² Kiçiyinin çuvalının ağzına isə mənim kasamı – gümüş kasanı və taxıl əvəzinə verilən pulu qoy». O, Yusifin dediyi sözə əməl etdi. ³ Səhər açılanda bu adamları eşşəkləri ilə birgə yola saldılar. ⁴ Onlar hələ şəhərdən uzaqlaşmamışdı ki, Yusif öz ev nəzarətçisinə dedi: «Qalx o adamların dalınca get və onlara çatdığı zaman belə söylə: “Nə üçün yaxşılığa pisliklə cavab verdiniz? ⁵ Bu kasa ağamın içdiyi və onunla baxıcılıq etdiyi kasa deyilmi? Siz çox pis iş tutdunuz”».

⁶ Ev nəzarətçisi onlara çatdı və bu sözləri söylədi. ⁷ Qardaşlar ona dedilər: «Nə üçün ağam belə sözlər söyləyir? Bu iş qullarından uzaq olsun. ⁸ Biz çuvalımızın içində tapdığımız pulu Kənan torpağından sənə geri qaytardıq. Ağamın evindən necə qızıl yaxud gümüş oğurlaya bilərik? ⁹ Qoy bu şey qullarından kimdə tapılsa, o adam öldürülsün və biz də ağamıza qul olaq». ¹⁰ O dedi: «Yaxşı, qoy siz deyən kimi olsun: bu kimin yanında tapılsa, o mənə qul olsun, qalanlarımız isə təqsirkar olmayacaqsınız». ¹¹ Onların hər biri tələsik çuvalını yerə endirdi və çuvalının ağzını açdı. ¹² Ev nəzarətçisi böyükdən başlayıb kiçiyə qədər onları axtardı və kasa Binyaminin çuvalından tapıldı. ¹³ Qardaşlar paltarlarını cırdılar və hər biri eşşəyini yükləyib şəhərə qayıtdı.

¹⁴ Yəhuda qardaşları ilə birgə Yusifin evinə gəldi. O hələ də orada idi. Onlar Yusifin önündə yerə qapandılar. ¹⁵ Yusif onlara dedi: «Bu nə işdir, görmüsünüz? Güman etmədiniz ki, mənim kimi bir adam baxıcılıq edə bilər?» ¹⁶ Yəhuda dedi: «Ağama nə deyim, nə söyləyim? Özümüzü necə təmizə çıxara bilərik? Allah öz qullarında təqsir gördü. İndi biz də, yanında kasa tapılan adam da ağamızın quluyuq». ¹⁷ O dedi: «Yox, mən belə etməyəcəyəm. Yalnız yanında kasa tapılan adam mənə qul olacaq, siz isə sağ-salamat atanızın yanına gedin».

¹⁸ Yəhuda ona yaxınlaşıb dedi: «Ey ağam, xahiş edirəm ki, qulunun dediyi sözlərə qulaq as və quluna qarşı qəzəbin alovlanmasın, çünki sən firon kimi bir adamsan. ¹⁹ O zaman ağam qullarından “Sizin atanız yaxud qardaşınız varmı?” deyər soruşanda ²⁰ biz ağamıza söyləmişdik: “Bizim bir qoca atamız və onun da ixtiyar çağında doğulan bir kiçik uşağı var. Onun bir qardaşı öldü, anasından doğulan yalnız o qaldı. Atası onu çox sevdi”. ²¹ Sən qullarına demişdin: “Onu mənim yanıma gətirin ki, öz gözümlə görün”. ²² Biz də ağamıza demişdik: “Uşaq atasından ayrılı bilməz, çünki atasından ayrılırsa, atası ölür”. ²³ Amma sən qullarına demişdin: “Əgər kiçik qardaşınız sizinlə gəlməsə, bir daha gözüme görünməyin”. ²⁴ Sənin qulun atamın yanına gəldiyimiz zaman ağamızın sözlərini ona çatdırdıq. ²⁵ Atamız dedi: “Yənə gedin, bizə bir az ərzaq alıb gətirin”. ²⁶ Biz dedik: “Gedə bilmərik. Kiçik qardaşımız bizimlə getsə, gedərik, kiçik qardaşımız bizimlə getməsə, o adamın gözüne görünə bilmərik”. ²⁷ Sənin qulun atam bizə

dedi: “Bilirsiniz ki, arvadım mənə iki oğul doğdu. ²⁸ Bir oğlum yanımdan getdi və dedim ki, onu yəqin vəhşi bir heyvan parçalayıb; indiyə qədər o oğlumu görməmişəm. ²⁹ Bu oğlumu da yanımdan aparsanız və onun başına bir iş gəlsə, ağ saçlı başımı kədər içində ölümlər diyarına endirəcəksiniz”. ³⁰ İndi sənin qulun atamın yanına qayıtdığım zaman uşaq bizimlə olmasa və ürəyi bütün sevgisi ilə uşağa bağlanan atamız ³¹ onu görməsə, ölər. Onda biz qulların qulun atamızın ağ saçlı başını kədər içində ölümlər diyarına endirərik. ³² Mən qulun, atama uşaq üçün zəmin durub dedim: “Əgər onu sənın yanına gətirməsəm, atamın önündə ömrüm boyu təqsirkar olacağam”. ³³ İndi xahiş edirəm, qoy uşağın əvəzinə mən ağama qul olmaq üçün qalım, uşaq isə qardaşlarımla birgə getsin. ³⁴ Çünki o mənimlə olmasa, necə atamın yanına gedə bilərəm? Onda mən atamın başına fəlakət gəldiyini görərəm».

45

Yusifin özünü tanıtməsi

¹ * Yusif yanında duranların hamısının önündə özünü saxlaya bilməyib qışqırdı: «Hamını yanımdan çıxarın». Yusif özünü qardaşlarına tanıtdığı zaman yanında heç kəs yox idi. ² O hönkürüb ağladı. Misirlilər və fironun saray adamları eşitdilər.

³ Yusif qardaşlarına dedi: «Mən Yusifəm. Atam hələ sağdırmı?» Qardaşları ona cavab vermədilər, çünki çaşıb qalmışdılar. ⁴ Yusif qardaşlarına dedi: «Mənə yaxın gəlin». Onlar yaxın gəldilər. Yusif

* 45:1 Həv. 7:13

dedi: «Misirə satdığınız qardaşınız Yusif mənəm. ⁵ İndi məni buraya satdığınız üçün kədərlənməyin və təəssüflənməyin, çünki Allah həyatınızı qorumaq üçün məni sizdən qabaq buraya göndərdi. ⁶ Artıq iki ildir ki, ölkədə aclıqdır, hələ beş il də əkin-biçin olmayacaq. ⁷ Allah məni sizdən qabaq buraya göndərdi ki, sizi yer üzündə saxlasın və böyük bir qurtuluşla həyatınızı qorusun. ⁸ Ona görə də məni buraya göndərən siz deyilsiniz, Allahdır. O məni firona ata*, onun bütün saray adamlarına ağa, bütün Misir ölkəsinə isə başçı etdi. ⁹ * Tez atamın yanına gedib ona söyləyin ki, oğlun Yusif belə deyir: “Allah məni bütün Misir ölkəsinə ağa etdi. Daha durma, yanıma gəl. ¹⁰ Qoşen vilayətində yaşayarsan. Özün, oğulların, nəvələrin, qoyun-keçin, mal-qaran – sənin hər şeyin mənə yaxın olar. ¹¹ Orada sənin qayğına qalaram, çünki daha beş il aclıq olacaq. Yoxsa özün, ailən və bütün yaxın adamların yoxsulluq çəkəcək”. ¹² İndi sizin və qardaşım Binyaminin gözləri görür ki, bu sözləri dilimlə sizə deyirəm. ¹³ Misirdə sahib olduğum böyük izzəti və bütün gördüklərinizi atama bildirin və tezliklə atamı buraya gətirin». ¹⁴ Yusif qardaşı Binyaminin boynuna sarılıb ağladı, Binyamin də onun boynuna sarılıb ağladı. ¹⁵ Yusif bütün qardaşlarını öpdü və onların boynuna sarılıb ağladı. Bundan sonra qardaşları onunla söhbət etdilər.

¹⁶ Yusifin qardaşlarının gəlməsi barədə fironun sarayına xəbər çatdı. Bu xəbər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi. ¹⁷ Firon Yusifə dedi:

* 45:8 Ata – yaxud məsləhətçi

* 45:9 Həv. 7:14

«Qardaşlarına söylə ki, belə etsinlər: heyvanlarınızı yükləyin və yola düşüb Kənan torpağına gedin. ¹⁸ Atanızı və ev adamlarınızı götürüb yanıma gəlin. Sizə Misir ölkəsində ən yaxşı torpağı verəcəyəm, torpağın şirəsini yeyəcəksiniz. ¹⁹ Sənə isə əmr olunur ki, onlara söyləyəsən: “Belə edin: arvad-uşağınız üçün Misir ölkəsində özünüzə arabalar götürün və atanızı gətirib gəlin”. ²⁰ Orada qalan şeylərinizdə gözüünüz qalmasın, çünki bütün Misir torpağının ən yaxşı şeyləri sizindir».

²¹ İsrailin oğulları belə də etdilər. Yusif fironun əmri ilə onlara arabalar və yol üçün azuqə verdi. ²² Onların hər birinə bir dəst paltar verdi, Binyaminə isə üç yüz parça gümüş və beş dəst paltar verdi. ²³ Yusif atası üçün Misirin ən yaxşı şeyləri ilə yüklənmiş on eşşək, yol üçün taxıl, çörək və azuqə yüklənmiş on dişi eşşək göndərdi. ²⁴ O, qardaşlarını yola saldı və onlar getdilər. Yusif onlara dedi: «Yolda dava etməyin». ²⁵ Onlar Misirdən çıxıb Kənan torpağına, ataları Yaqubun yanına gəldilər. ²⁶ Ona hər şeyi danışdı dedilər: «Yusif sağ-salamatdır, özü də bütün Misir ölkəsinə başçılıq edir». Yaqub heyrətlənib qaldı və onlara inanmadı. ²⁷ Qardaşlar Yusifin onlara dediyi bütün sözləri ona söylədilər. Onu aparmaq üçün Yusifin göndərdiyi arabaları görəndə ataları Yaqubun ürəyi ruhlandı. ²⁸ İsrail dedi: «İndi inandım ki, oğlum Yusif sağ-salamatdır. Qoy ölməmişdən qabaq gedib onu görüm».

46

Yaqubun Misirə getməsi

¹ İsrail özünə məxsus hər şeyi ilə birgə yola çıxdı. Beer-Şevaya gəlib atası İshaqın Allahına qurbanlar kəsdi. ² Gecə görüntülərində Allah İsraili çağırdı: «Yaqub! Yaqub!» Yaqub cavab verdi: «Mən buradayam». ³ Allah dedi: «Mən Allaham, atanın Allahıyam. Misirə getməkdən qorxma, çünki orada səndən böyük bir millət törədəcəyəm. ⁴ Mən də səninlə birgə Misirə gedəcəyəm. Səni yenə oradan çıxaracağam. Yusif öz əli ilə sənin gözlərini bağlayacaq».

⁵ Yaqub Beer-Şevadan çıxdı. İsrailin oğulları ataları Yaqubu və arvad-uşaqlarını fironun Yaqubu aparmaq üçün göndərdiyi arabalara mindirdilər. ⁶* Yaqub və onun bütün övladları heyvanlarını və Kənan torpağında əldə etdikləri hər şeyi götürüb Misirə gəldilər. ⁷ O özü ilə birgə oğullarını və qızlarını, oğul nəvələrini və qız nəvələrini – bütün övladlarını Misirə gətirdi.

⁸ İsrailin Misirə gələn oğullarının – Yaqubla oğullarının adları belədir:

Yaqubun ilk oğlu Ruven. ⁹ Ruvenin oğulları: Xanok, Pallu, Xesron və Karmi. ¹⁰ Şimeonun oğulları: Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Sohar və bir Kənanlı qadından doğulan Şaul. ¹¹ Levinin oğulları: Gerşon, Qohat və Merari. ¹² Yəhudanın oğulları: Er, Onan, Şela, Peres və Zerah. Ancaq Er və Onan Kənan ölkəsində öldülər. Peresin oğulları: Xesron və Xamul. ¹³ İssakarın oğulları: Tola, Puvva, Yov və Şimron. ¹⁴ Zevulunun oğulları: Sered, Elon və Yaxleel. ¹⁵ Bunlar Yaqubun Leadan doğulan

* 46:6 Həv. 7:15

övladlarıdır. Lea onları və qızı Dinanı Paddan-Aramda doğdu. Yaqubun oğul və qız övladları cəmi otuz üç nəfər idi.

¹⁶ Qadın oğulları: Sifyon, Haqqi, Şuni, Esbon, Eri, Arodi və Areli. ¹⁷ Aşerin oğulları: İmna, İşva, İşvi, Beria və onların bacısı Serah. Berianın oğulları: Xever və Malkiel. ¹⁸ Bunlar Lavanın qızı Leaya verdiyi Zilpadan doğulan Yaqub övladlarıdır. Onlar on altı nəfər idi.

¹⁹ Yaqubun arvadı Rəhilənin oğulları: Yusif və Binyamin. ²⁰* Yusifin Misirdə On şəhərinin kahini Poti-Feranın qızı Asnatdan Menaşşe və Efrayim adlı iki oğlu oldu. ²¹ Binyaminin oğulları: Bela, Beker, Aşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Muppim, Xuppim və Ard. ²² Bunlar Yaqubun Rəhilədən doğulan övladlarıdır. Onlar on dörd nəfər idi.

²³ Danın oğlu Xuşim. ²⁴ Naftalinin oğulları: Yaxseel, Quni, Yeser, Şillem. ²⁵ Bunlar Lavanın qızı Rəhiləyə verdiyi Bilhadan doğulan Yaqub övladlarıdır. Onlar cəmi yeddi nəfər idi.

²⁶ Yaqubun oğullarının arvadlarından başqa, Yaqubun nəslindən olan və onunla Misirə gələn övladları altmış altı nəfər idi. ²⁷* Yusifin Misirdə doğulan iki oğlu ilə birlikdə Misirə köçən Yaqubun ailəsində yetmiş nəfər var idi.

Yaqub oğullarının Qoşəndə sakin olması

²⁸ Yaqub Qoşen yoluna bələdçilik etmək üçün özündən əvvəl Yəhudanı Yusifin yanına göndərdi. Onlar Qoşen torpağına girəndə ²⁹ Yusif arabasını hazırlayıb Qoşənə atası İsraili qarşılamağa getdi.

* **46:20** Yar. 41:50-52 * **46:27** Həv. 7:14

Özünü atasına tanıtdırıb onun boynuna sarıldı və uzun müddət onu qucaqlayıb ağladı. ³⁰ İsrail Yusifə dedi: «İndi ölə bilərəm, çünki üzünü gördüm. Sən sağ-salamatsanmış». ³¹ Yusif qardaşlarına və atasının ailəsinə dedi: «Qoy gedim firona xəbər verim ki, Kənan torpağında yaşayan qardaşlarımla atamın ailəsi yanıma gəliblər. ³² Onlar sürü sahibi olan çobanlardır. Ona görə də qoyun-keçiləri, mal-qaraları və bütün şeyləri ilə birlikdə gəliblər. ³³ Firon sizi çağırıb “Nə işin sahibisiniz?” deyə soruşsa, ³⁴ deyin: “Atalarımız kimi biz də uşaqlıqdan bəri heyvandarlıqla məşğuluq”. Belə deyin ki, qoy sizi Qoşen vilayətində yerləşdirsin, çünki Misirlilər çobanlardan iyrənirlər».

47

¹ Yusif fironun yanına daxil olub dedi: «Kənan torpağından atam və qardaşlarım qoyun-keçiləri, mal-qaraları və özlərinə məxsus hər şeyləri ilə birgə buraya gəliblər və indi Qoşen vilayətindədirlər». ² Sonra qardaşları arasından beşini götürüb fironun hüzuruna gətirdi. ³ Firon Yusifin qardaşlarına dedi: «Nə işin sahibisiniz?» Onlar firona dedilər: «Biz qulların, atalarımız kimi çobanıq. ⁴ Bu ölkəyə müvəqqəti yaşamaq üçün gəlmişik, çünki Kənan torpağında dəhşətli aclıq hökm sürür. Sürülərimiz üçün otlaq yox idi. İndi xahiş edirik ki, Qoşen vilayətində yaşamağa izin verəsiniz». ⁵ Firon Yusifə dedi: «Atanla qardaşların yanına gəliblər. ⁶ Misir torpağı sənin önündədir: atanla qardaşlarını bu torpağın ən yaxşı yerlərində yerləşdir.

Qoy Qoşen vilayətində yaşasınlar. Aralarında hansı bacarıqlıdırsa, onu mənim sürülərimə çoban qoy».

⁷ Yusif atası Yaqubu götürüb fironun hüzuruna gətirdi. Yaqub firona xeyir-dua verdi. ⁸ Firon Yaqubdan soruşdu: «Neçə yaşın var?» ⁹ Yaqub firona cavab verdi: «Ömrümün yüz otuz ilini qürbətdə keçirdim, amma ömrüm az və ağır oldu, atalarımın qürbətdəki ömrü qədər uzun olmadı». ¹⁰ Sonra firona xeyir-dua verib onun hüzurundan çıxdı.

¹¹ Yusif atası ilə qardaşlarını Misirdə yerləşdirdi və fironun əmrinə əsasən onlara ölkənin ən yaxşı yerində – Ramses bölgəsində mülk verdi. ¹² Bundan əlavə, Yusif atasına, qardaşlarına və atasının ailəsinə malik olduqları uşaqların sayına görə çörək saxladı.

Aclıq güclənir

¹³ Aclıq getdikcə o qədər gücləndi ki, heç bir ölkədə çörək tapılmadı. Misir və Kənan ölkələrinin əhalisini aclıq taqətdən salmışdı. ¹⁴ Yusif satdığı taxılın əvəzində Misir və Kənan ölkələrində yığılan bütün pulları toplayıb fironun sarayına apardı. ¹⁵ Misir və Kənan ölkələrində pul qurtaranda bütün Misirlilər Yusifin yanına gəlib dedilər: «Bizə çörək ver. Gərək qarşında ölək? Axı pulumuz qurtarıb». ¹⁶ Yusif dedi: «Onda heyvanlarınızı verin. Əgər pulunuz qurtarıbsa, heyvanlarınızı verin, onların əvəzinə sizə çörək verərəm». ¹⁷ Onlar heyvanlarını Yusif üçün gətirdilər. Yusif də atların, qoyun-keçi və mal-qara sürülərinin, eşşəklərin əvəzinə onlara çörək verdi. Həmin il onları heyvanları əvəzinə verdiyi çörəklə saxladı.

18 İl başa çatanda ikinci il yenə onun yanına gəlib dedilər: «Ağamızdan gizli deyil ki, pulumuz qurtarıb, heyvan sürülərimiz də ağamızındır. Ağamızın hüsurunda canımız və torpaqlarımızdan başqa bir şeyimiz qalmadı. 19 Nə üçün gözünün önündə torpağımızla bərabər məhv olaq? Bizi və torpaqlarımızı çörək əvəzinə satın al. Qoy firon bizim də, torpaqlarımızın da sahibi olsun. Toxum ver ki, ölməyib yaşaya bilək, həm də torpağımız səhraya çevrilməsin».

20 Beləliklə, Yusif Misirin bütün torpaqlarını firon üçün satın aldı. Bütün Misirlilər öz zəmilərini satdılar, çünki aclıqdan əzab çəkirdilər. Bütün torpaqlar fironun oldu. 21 Yusif Misir ərazisinin bir ucundan o biri ucuna qədər bütün əhalisini şəhərlərə köçürdü. 22 Yalnız kahinlərin torpağını satın almadı, çünki onlar fironun məvacib alır və fironun verdiyi məvaciblə dolanırdılar. Buna görə də torpaqlarını satmadılar.

23 Yusif xalqa dedi: «Sizi də, torpaqlarınızı da firon üçün satın almışam. Alın, bu sizin toxumunuz, torpağı əkin. 24 Məhsul yığılanda onun beşdə birini firona verin. Beşdə dördünü isə toxumluq olaraq istifadə edin. Həm özünüz, həm külfətiniz, həm də övladlarınız yesin».

25 Xalq isə dedi: «Sən bizim canımızı qurtardın. Qoy ağamızın gözündə lütf tapaq, biz fironun köləsi oluruq». 26 Yusif məhsulun beşdə birinin firona verilməsi barədə Misirdə bir torpaq qanunu qoydu. Bu qanun bu günə qədər qüvvədədir. Yalnız kahinlərin torpaqları firona verilmədi.

İsrailin son sözü

27 İsrailin nəsli Misirdəki Qoşen vilayətində yaşayaraq orada mülk sahibi oldu. Onlar artaraq çoxaldılar. 28 Yaqub Misir torpağında on yeddi il yaşadı. O, yüz qırx yeddi il ömür sürdü. 29 * İsrailin öləcəyi gün yaxınlaşanda oğlu Yusifi çağıraraq dedi: «Əgər gözümdə lütf tapmışamsa, əlini budumun altına qoy və and iç ki, xeyirxahlıq və sədaqət göstərərək mənə Misirdə basdırmayacaqsan, 30 ancaq atalarım ilə birgə uyumaq üçün öləndə mənə Misirdən aparıb onların məqbərəsində basdıracaqsan». Yusif dedi: «Dediysin kimi edərəm». 31 * Atasını dedi: «Mənə and iç». O da and içdi. İsrail yatağının başına* söykənib Allaha səcdə etdi.

48

Yaqubun Efrayimə və Menaşşeyə xeyir-dua verməsi

1 Bir müddət sonra Yusifə dedilər: «Atan xəstədir». O, iki oğlunu – Menaşşe və Efrayimi özü ilə götürdü. 2 Yaquba xəbər verib dedilər: «Budur, oğlun Yusif yanına gəlir». İsrail gücünü toplayıb yatağı üstündə oturdu. 3 * Yaqub Yusifə dedi: «Küllü-İxtiyar Allah Kənan torpağında olan Luzda mənə göründü və xeyir-dua verdi. 4 O mənə belə dedi: “Bax Mən səni bəhərli edib nəsliyi çoxaldacağam, səndən çoxlu xalq törədəcəyəm. Səndən sonra bu torpağı övladlarına əbədi mülk olaraq verəcəyəm”. 5 İndi sənənin yanına, Misirə gəlməzdən əvvəl Misir torpağında doğulan iki

* 47:29 Yar. 49:29-32; 50:6 * 47:31 İbr. 11:21 * 47:31
Yatağının başına – yaxud dəyənəyinin başına. * 48:3 Yar. 28:13-14

oğlun da mənimdir: Efrayim və Menaşşe Ruvenlə Şimeon kimi mənimki olacaq. ⁶ Onlardan sonra sənin üçün doğulan uşaqlar isə səninki olacaq, öz miras torpaqlarında qardaşlarının adları ilə qeyd olunacaq. ⁷ * Mən Paddandan gələndə Kənan torpağında Efrata yaxın yerdə Rəhilə yanımdaca öldü. Onu elə orada – Efrat yolunda, yəni Bet-Lexemdə basdırdım».

⁸ İsrail Yusifin oğullarını görüb dedi: «Bunlar kimdir?» ⁹ Yusif atasına dedi: «Allahın burada mənə verdiyi oğullarımdır». İsrail dedi: «Onları yanıma gətir, xeyir-dua verim». ¹⁰ İsrail artıq qocalmış, gözləri zəifləmişdi və görə bilmirdi. Yusif oğullarını atasının yanına apardı və atası onları öpüb qucaqladı. ¹¹ Sonra İsrail Yusifə dedi: «Düşünmürdüm ki, üzünü bir də görərəm, amma Allah mənə sənin övladlarını da göstərdi». ¹² Yusif övladlarını atasının dizləri yanından kənara çəkib onun qarşısında üzünü yerə qoyaraq səcdə etdi. ¹³ Sonra oğullarını götürüb Efrayimi sağ əli ilə İsrailin sol tərəfinə, Menaşşeni isə sol əli ilə İsrailin sağ tərəfinə çəkərək ona yaxınlaşdırdı. ¹⁴ İsrail əllərini çarpaz uzatdı: sağ əlini kiçik olan Efrayimin, sol əlini isə Menaşşenin başına qoydu. Menaşşe ilk oğul olduğuna baxmayaraq, İsrail əllərini qəsdən dəyişdi. ¹⁵ İsrail Yusifə xeyir-dua verərək belə dedi:

«Atalarım İbrahimin, İshaqın xidmət etdiyi Allah,
Bu günə qədər mənim qayğıma qalan Allah,
¹⁶ Məni bütün pisləklərdən xilas edən Mələk

* **48:7** Yar. 35:16-19

Qoy bu uşaqlara da xeyir-dua versin!
Onlar mənim adımla,
Atalarım İbrahim və İshaqın
Adı ilə çağırılsın,
Yer üzündə çoxaldıqca çoxalsın!»

¹⁷ Yusif atasının sağ əlini Efrayimin başına qoyduğunu gördü və bu onun xoşuna gəlmədi. O, atasının əlini Efrayimin başından götürüb Menaşşenin başına qoymaq istədi. ¹⁸ Buna görə də atasına dedi: «Ata, ilk oğul Menaşşedir, sağ əlini onun başına qoy. Belə düz deyil». ¹⁹ Lakin atası istəməyib dedi: «Bilirəm, oğlum, bilirəm. Menaşşenin nəslindən də böyük bir xalq olacaq. Amma kiçik qardaşından daha böyük bir xalq törəyəcək, onun nəslindən çoxlu millətlər yaranacaq». ²⁰ * O gün İsrail nəvələrinə xeyir-dua verərək dedi:

«İsrail nəslini
“Qoy Allah səni
Efrayim və Menaşşe kimi etsin”
Deyərək sizin adınızla
Xeyir-dua verəcək».

Yaqub beləcə Efrayimi Menaşşedən üstün tutdu. ²¹ İsrail Yusifə dedi: «Artıq mən ölürəm, amma Allah sizinlə olacaq, sizi atalarınızın torpağına qaytaracaq. ²² Sənə qardaşlarından bir pay da artıq olaraq Şekemi verirəm. Onu mən Emorluların əlindən qılıncım və kamanımla almışam».

49

Yaqubun oğullarına xeyir-duası

* **48:20** İbr. 11:21

¹ Yaqub oğullarını çağırıb dedi: «Yanıma toplaşın, gələcəkdə başınıza gələnləri sizə söyləyim:

² Ey Yaqub oğulları, yığılıb eşidin,
Atanız İsrailə qulaq asın:

³ Ey Ruven, ilk oğlum,
Sən mənim gücüksən, güdrətimin başlanğıcısan.
Ləyaqətin hamıdan üstündür,
Qüvvətin hamıdan çoxdur.

⁴ Amma sən su kimi oynaqsan,
Artıq üstün olmayacaqsan.
Çünki atanın yatağına girib
Onu murdar etdin –
Bax o, döşəyimə çıxdı.

⁵ Şimeonla Levi qardaşdır,
Qəddarlıq qılıncları ilə silahlanıblar.

⁶ Ey qəlbim, onların məclisinə getmə,
Ey şərəfim, onların toplantısında olma.
Çünki onlar qəzəblənəndə qətl etdilər,
Əylənəndə öküzlərin ayaq vətərini kəsdilər.

⁷ Lənət olsun vəhşi qəzəblərinə,
Lənət olsun qəddar hiddətlərinə.
Onları Yaqubda böləcəyəm,
İsraildə səpələyəcəyəm.

⁸ Yəhuda, qardaşların səni mədh edəcək,
Düşmənlərin boynu əlində olacaq,
Atanın oğulları önündə səcdə edəcək.

⁹* Yəhuda bir aslan balasıdır,
Ey oğlum, sən şikara çıxanda
Bir şir kimi yerə əyilirsən,

* 49:9 Say. 24:9; Vəhy 5:5

Dişi aslan kimi torpağa yatırsan.
Kim səni yerindən qaldıra bilər?

¹⁰ Padşahlıq əsası

Yəhudanın əlindən getməyəcək,
Hökmdarlıq əsası onun nəslindən itməyəcək;

O vaxta qədər ki əsanın Sahibi * gələcək.

Onda xalqlar Ona itaət edəcək.

¹¹ Eşşəyini tənəyə,

Ulağını ən seçmə bir tənəyə bağlayacaq.

Paltarını şərabda,

Köynəyini üzümün qanında yuyacaq.

¹² Gözləri şərabdan da parlaq olacaq,

Dişləri süddən də ağ olacaq.

¹³ Zevulun isə dəniz kənarında yaşayacaq,

Ora gəmilərin limanı olacaq,

Ərazisi Sidonun yanınadək uzanacaq.

¹⁴ Qoyun ağılları arasında uzanan İssakar

Bir qüvvətli ulağa oxşar.

¹⁵ O, yaxşı və rahat olan yer,

Bir səfali ölkə görsə,

Çiyini yük daşımaq üçün əyər,

Mükəlləfiyyətçi qul olar.

¹⁶ Dan İsrail qəbilələrindən biri olub

Öz xalqına hökm edəcək.

¹⁷ Dan yol üstündə bir ilan,

Cığırda bir gürzə olacaq;

Elə bir gürzə ki atın topuğundan sancır,

* **49:10** Əsanın Sahibi – ibrani mətnində *Şilo* sözü olub mənası tam aydın deyil.

Süvarisi arxası üstə yıxılır.

18 Ya Rəbb! Mən Sənin xilasını gözləyirəm.

19 Qad talançı basqınına düşər olacaq,
Lakin onları topuğundan vuracaq.

20 Aşərdən zəngin nemətlər gələcək,
O, şahanə ləzzətli yeməklər yetirəcək.

21 Naftali azad edilmiş bir maraldır,
Ondan gözəl balalar doğulacaq.

22 Yusif barlı bir ağac,
Çəsmə kənarında meyvəli bir ağacdır,
Budaqları divarın üstündən aşar.

23 Oxçular ona güclü hücum etdilər,
Düşmənçilik edib üstünə ox yağdırdılar.

24 Amma Yaqubun qüdrətli Allahı –

İsrailin Daşı və Çobanı olan

Allahın sayəsində

Onun kamanı möhkəm,

Qolları qüvvətli oldu.

25 Sənə kömək edən

Atanın Allahıdır,

Sənə xeyir-dua verən

Külli-İxtiyardır.

Yuxarıda göylərin bərəkəti ilə,

Dərinlikdə olan

Su mənbələrinin bərəkəti ilə,

Döşlərin və bətnlərin bərəkəti ilə

Sənə xeyir-dua verəcək.

26 Atanın xeyir-duası

Atalarımın xeyir-duasından daha ucadır;

Əbədi qalan təpələrin
Zirvəsinə çatar.
Qoy xeyir-dualarım
Yusifin – qardaşlar arasında
Başçı olanın üstündə olsun.

²⁷ Binyamin acgöz bir qurddur,
Səhər ovunu yeyər,
Axşam qənimət paylar».

²⁸ Bunların hamısı İsrailin on iki qəbiləsidir. Ataları onlara xeyir-dua verərkən bu sözləri söylədi və hər birinə xeyir-dua verdi.

Yaqubun ölümü

²⁹ * Sonra Yaqub oğullarına vəsiyyəət edib dedi: «Mən ölüb əcdadlarıma qoşulacağam. Məni atalarımın yanında – Xetli Efronun tarlasında olan mağarada basdırın. ³⁰ O mağara Kənan torpağında olan Mamre qarşısındakı Maxpela tarlasındadır. İbrahim o mağaranı qəbir düzəltmək üçün Xetli Efrondan tarlası ilə birlikdə satın almışdı. ³¹ * * İbrahimplə arvadı Sara və İshaqla arvadı Rivqa orada basdırılmışdı. Mən Leanı da orada basdırdım. ³² Həmin tarla ilə oradakı mağara Xetlilərdən satın alınıb». ³³ * Yaqub oğullarına vəsiyyəət edib qurtaranda ayaqlarını yatağına yığaraq son dəfə nəfəs aldı və ölüb əcdadlarına qoşuldu.

50

Yaqubun dəfni

* **49:29** Yar. 23:3-20 * **49:31** Yar. 25:9-10 * **49:31** Yar. 35:29

* **49:33** Həv. 7:15

¹ Yusif özünü atasının üstünə atdı və ağlayaraq onu öpdü. ² Sonra həkim xidmətçilərinə atasının meyitini mumiyalamağı əmr etdi. Həkimlər İsraili mumiyaladılar. ³ Bu iş qırx günə görüldü, çünki mumiyalamaq üçün qırx gün lazım idi. Misirlilər yetmiş gün İsrail üçün yas tutdular.

⁴ Yas günləri qurtarandan sonra Yusif fironun saray adamlarına müraciət edib dedi: «əgər gözüñzdə lütf tapmışamsa, firona söyləyin ki, ⁵ * atam məni and içdirib demişdi: “Mən can üstəyəm. Kənan torpağında özüm üçün qəbir qazmışam, məni orada basdır”. İndi qoy o mənə izin versin ki, gedib atamı basdırım və qayıdım». ⁶ Firon dedi: «Get, atanın sənə and içdirdiyi kimi onu basdır».

⁷ Beləliklə, Yusif atasını basdırmağa getdi. Fironun bütün əyanları, sarayın və Misirin bütün ağsaqqalları, ⁸ Yusifin bütün ev adamları, qardaşları və atasının ev adamları onu müşayiət etdilər. Qoşen vilayətində yalnız uşaqlarını, qoyun-keçilərini və mal-qaralarını qoydular. ⁹ Onlarla birgə atlılar və arabalar da yola çıxmışdı, ona görə də dəstə çox böyük idi. ¹⁰ Onlar İordan çayının yaxınlığındakı Atad xırmanına çatanda böyük ağlaşma ilə matəm qurdular. Yusif atası üçün yeddi gün yas tutdu. ¹¹ O ölkənin əhalisi olan Kənanlılar Atad xırmanındakı yası görəndə dedilər: «Gör Misirlilər necə böyük matəmlə yas tuturlar». Ona görə də İordan çayının yaxınlığındakı bu yerə Avel-Misrayim * adı verildi.

* **50:5** Yar. 47:29-31

* **50:11** Avel-Misrayim – ibrani dilində Misirlilərin yası.

12 Yaqubun oğulları atalarının vəsiyyətini əmr etdiyi kimi yerinə yetirdilər. 13 * Onu Kənan ölkəsinə gətirib Mamre qarşısındakı Maxpela tarlasında olan mağarada basdırdılar. İbrahim bir vaxt həmin mağaranı qəbir düzəltmək üçün tarla ilə birlikdə Xetli Efrondan satın almışdı. 14 Yusif atasını dəfn etdikdən sonra həm özü, həm qardaşları, həm də onunla birlikdə atasının dəfninə gələnlərin hamısı Misirə qayıtdı.

Yusifin qardaşları ilə mehriban rəftarı

15 Ataları öldəndən sonra Yusifin qardaşları öz aralarında dedilər: «Bəlkə Yusif bizə qarşı kin saxlayır. Əgər ona etdiyimiz pisiyə görə bizdən qisas alarsa, nə edərik?» 16 Buna görə də Yusifə xəbər göndərdilər: «Atan ölümündən qabaq bizə vəsiyyət etdi ki, gedib Yusifə belə deyin: 17 “Bax səndən xahişim budur ki, qardaşlarının günahını və təqsirini bağışlayasan. Axı onlar sənə pislik ediblər”. Xahiş edirik, sən atanın Allahının qulları olan biz qardaşlarının günahını bağışla». Bu sözlər Yusifə çatanda o ağladı. 18 Sonra qardaşları özləri Yusifin yanına gedib önündə yerə qapandılar və dedilər: «Biz sənin qullarınıq». 19 Yusif onlara dedi: «Məgər mən Allaham ki, məndən qorxursunuz? 20 Baxın siz mənə qarşı pis fikrə düşdünüz, lakin Allah onu yaxşı işə çevirdi ki, bu gün gördüyünüzü etsin və çoxlu adamın həyatını qorusun. 21 Ona görə də qorxmayın, mən həm sizi, həm də övladlarınızı saxlayacağam». Yusif onlara ürəklərincə olan sözlərlə təsəlli verdi.

* 50:13 Həv. 7:16

Yusifin ölümü

²² Yusifin və atasının nəslı Misirdə sakin oldu. Yusif yüz on il ömür sürdü. ²³ O, Efrayimin üç nəsil övladlarını gördü. Menaşşenin oğlu Makirin övladları da Yusifin yanında doğuldu. ²⁴ Bir gün Yusif qardaşlarına dedi: «Mən ölürəm, amma Allah mütləq sizə nəzər salacaq. O sizi bu ölkədən İbrahimə, İshaqa və Yaquba and içdiyi torpağa aparacaq». ²⁵ * Sonra Yusif İsrailin övladlarını and içdirib dedi: «Allah mütləq sizə nəzər salacaq. Gedən zaman mənim sümüklərimi də buradan çıxarın».

²⁶ Yusif yüz on yaşında öldü. Onu Misirdə miyalyayb bir tabuta qoydular.

* **50:25** Çıx. 13:19; Yeşua 24:32; İbr. 11:22

Azərbaycan dilində Müqəddəs Kitab
The Holy Bible in the Azerbaijani language, also
known as the Azeri language, of Azerbaijan, Iran,
Iraq, Syria, and Turkey

Copyright © 2008 Müqəddəs Kitab Sirkəti

Language: Azeri (Azerbaijani, South)

Translation by: Institute for Bible Translation

Contributor: Bible Society of Azerbaijan

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

5d1dd449-0589-5c75-ab0e-6b96786f2985